

Vaikuttamisen keinot ja yhteisön representaatiot
Liisa Hietasen *Kyläläiset*-tekstiiliveistossarjassa
(2013–)

Assi Aromaa

Pro gradu -tutkielma

Median, musiikin ja taiteen tutkimus, taidehistoria

Historian, kulttuurin ja taiteiden tutkimuksen laitos

Humanistinen tiedekunta

Turun yliopisto

Lokakuu 2025

Pro gradu -tutkielma

Median, musiikin ja taiteen tutkimus, taidehistoria

Assi Aromaa

Vaikuttamisen keinot ja yhteisön representaatiot Liisa Hietasen *Kyläläiset*-tekstiiliveistossarjassa (2013–)

Sivumäärä: 96 sivua

Tutkielma tarkastelee Liisa Hietasen tekstiiliveistossarjaa *Kyläläiset* (2013–), joka koostuu virkkaamalla, neulomalla ja kirjomalla valmistetuista luonnollisen kokoisista henkilökuvista taiteilijan kotikaupungin Hämeenkyrön asukkaista. Tutkielma käsittelee, millaisia vaikuttamisen keinoja teoksista voidaan tulkita ja miten niissä representoidaan kyläyhteisöä. Hietasen veistoksia on tutkielman viimeistelyyn mennessä valmistunut kymmenen. Niissä esitetään arkisia hahmoja, ikääntyneitä ja nuoria ihmisiä sekä lapsiperheitä. Ne korostavat arjen, hoivan, yhteisöllisyyden ja hidastamisen teemoja. Teoksien tulkinnassa hyödynnän etenkin lähilukua.

Keskeinen näkökulma tutkielmassa on käsityöaktivismi, joka auttaa hahmottamaan teoksien tapaa ottaa kantaa yhteiskunnallisiin aiheisiin. Tulkitsem, että *Kyläläisten* vaikuttamisen keinot seuraavat käsityöaktivismiin pehmeitä ja arkisia arvoja: ne herättävät keskustelua lempeästi. Käsitöiden sukupuolittuneisuus tekee materiaalista poliittisen valinnan. Ehdotan yhteisöllisyyden, arkisuuden, hoivan ja hidastamisen toimivan vaikuttamisen keinoina *Kyläläisissä*. Teokset rakentavat yhteisöllisyyttä, mikä on merkittävää yksilöllistymisen ja yksinäisyyden vastustamisessa nyky-yhteiskunnassa. Hietasen teokset tuovat esiin arkisia ihmisiä tavalla, joka nostaa arkisuuden ja tavallisuuden näkyväksi, erityiseksi ja arvokkaaksi. Tutkielmassa teoksista on tuotu esiin hoivan teemoja pehmeän materiaalin tuomien tuntemuksien sekä kehollisuuden merkityksien kautta. Myös käsityö on symbolinen huolehtimisen tapa. Tutkielmassa ymmärrän hoivan tunteena ja ajattelutapana, mutta tarkastelen sen avulla myös hoivapolitiikan aiheita. Tulkitsem hoivan teemojen esiintuomisen kannanotoksi hoivan ongelmakohtia vastaan. Teoksissa käytetyn aikaa vievän käsityötekniikan tulkitsem edustavan hidastamista, jonka liitän tuotannon, kulutuksen ja yleisemmin arjen ja elämän hidastamiseen eli kapitalismin tehokkuus- ja kasvuideaalin vastustamiseen.

Kyläläisten representaatiot jakaantuvat tulkintani mukaan väljästi ikääntyneisiin, perheen kuvauksiin sekä nuoriin. Kyläyhteisön representaatioita tarkastellaan tutkielmassa kriittisesti normien esittämisen kautta. Normeiksi tulkitsem perheen esiintymismuodot, länsimaalaisuuden ja valkoisuuden. Ehdotan *Kyläläisten* ikääntyneiden esittävän kriittisiä mielipiteitä hoivapolitiikasta. Hoiva liitetään tutkielmassa *Kyläläisten* perheen kuvauksien sukupuolittuneeseen hoivaan, joka perustellaan suhteessa perhevapaiden epätasaiseen jakoon. Nuorten ja nuorisokulttuurin representaatiot tulkitsem edustavan eri yhteisöllisyyksiä. *Kyläläisten* pukeutumista analysoidaan tutkielmassa länsimaalaisen muodin näkökulmasta ja näiden tyylien esiintuominen liitetään valkoisuuden edustamiseen. Länsimaalaisuuden laajan esiintymisen ja geneerisyyden myötä tutkielmassa todetaan *Kyläläisten* representaatiot rajallisiksi.

Avainsanat: arki, hidastaminen, hoiva, käsityöaktivismi, Liisa Hietanen, normi, nykytaide, perhe, representaatio, sukupuoli, tekstiilitaide, tekstiiliveistos, valkoisuus, yhteisö

Sisällysluettelo

1	Johdanto	1
1.1	Tutkielman tavoite ja tutkimuskysymykset	1
1.2	Tutkimusaineisto ja -menetelmät	1
1.3	Aikaisemmat tutkimukset ja tutkielman rakenne	7
2	Vaikuttamisen keinot	10
2.1	Käsityöaktivismi	10
2.2	Yhteisöllisyys	14
2.3	Arkisuus ja tuttuus	19
2.4	Hoiva	21
2.5	Hidastaminen	24
3	<i>Kyläläisten</i> representaatioita	31
3.1	Ikääntyminen	31
3.2	Perheet ja imettäminen	48
3.3	Lajirajat ylittävä perhe	59
3.4	Nuoret ja nuorisokulttuuri	62
3.5	Länsimaalaisuus ja valkoisuus	71
4	Yhteenveto	80
	Kuvaluettelo	84
	Lähteet	86
	Arkistoaineistot	86
	Internet-lähteet	86
	Painamattomat opinnäytteet	86
	Kirjallisuus	87

1 Johdanto

1.1 Tutkielman tavoite ja tutkimuskysymykset

Tässä tutkielmassa käsittelen kuvataiteilija Liisa Hietasen (s. 1981) *Kyläläiset*-tekstiiliveistoksia yhteisöllisyyden ja kantaaottavuuden näkökulmasta. Kysyn, miten kyläyhteisöä esitetään? Tutkielman tavoitteena on tarkastella representaatioita ja minkälaista kuvaa niiden avulla yhteisöstä luodaan. Kysyn myös, minkälaisia vaikuttamisen keinoja teoksista on tulkittavissa? Tällöin tavoitteena on esittää kantaaottavuuden eri muotoja koskien teoksien aiheita, materiaalia ja tekemisen prosessia.

1.2 Tutkimusaineisto ja -menetelmät

Hietanen luo teossarjaa *Kyläläiset* kotipaikkakuntansa Hämeenkyrön asukkaista. Tekstiiliveistokset ovat luonnollisen kokoisia henkilökuvia, jotka on tehty pääasiassa virkaten, neuloen ja kirjoen, mutta hahmojen sisällä on myös tukena harjateräksinen runko ja ne ovat vaahtomuovilla täytettyjä. Tekstiiliveistoksia on yhteensä kymmenen. Teossarja jatkuu yhä ja Hietanen kokee, ettei teossarja voi tulla valmiiksi (Hannus 2022). Ensimmäinen *Kyläläinen* valmistui vuonna 2013 ja hän on iäkäs, harmaantunut ja hieman juron näköinen *Matti*. Tuorein teos on hymyilevä nuorempi mies *Mikko* (2024) (kuva 1). Jokainen *Kyläläisistä* on oma yksilönsä, mikä tulee ilmi tarkoista yksityiskohdista ja etenkin kasvojen omalaatuisista piirteistä, mutta myös hahmojen koosta, asennoista, vaatteista, asusteista ja hiustyyleistä.

Kuva 1. Hietanen, Liisa, yksityiskohta teoksesta *Mikko*, 2024. Virkkaus, neulonta ja kirjonta, 135 x 60 x 85 cm. Kuva: Assi Aromaa.

Hietanen hyödyntää ensi sijassa virkkaamista veistämisen keinona. *Kyläläisten* kehojen muoto ja kasvojen piirteet syntyvät virkkaamalla. Vaatteet ja muut asusteet voivat olla virkattuja tai neulottuja. Kirjonnalla taiteilija luo realistisia yksityiskohtia kasvoihin sekä vaatetukseen. Hietanen kokee langan olevan lineaarinen materiaali, jolla hän piirtää kolmiulotteisen muodon (Hietanen 2012, 4). Tekstiilimateriaalien lisäksi teokset vaativat tukevan rungon, jotta ne pysyvät pystyssä omilla jaloillaan. *Kyläläiset* piilottavat sisälleen harjateräksestä hitsatun rungon ja betonia, joka antaa teoksille painoa. Vaahtomuovilla, vanulla ja kankaalla taiteilija luo teoksien muodon, jonka päälle virkattu pinta kiinnitetään. (Hietanen 2.6.2025.) Hietanen käsittelee teoksissaan tuttua ja arkista. Hänelle virkkuu on yhtä tuttua kuin teoksissa esiintyvät aiheet. Arkipäiväisen huomaaminen mahdollistaa itsestäänselvyyksien käsittelemisen. (Hietanen 2012, 7–8.) Arkipäiväinen kohtaaminen tallentuu teoksiin helposti, sillä usein Hietanen ikuistaa juuri sen hetken, missä hän on teoksen mallin kohdannut. Taiteilija pyrkii valokuvaamaan mallit siinä hetkessä, kun he suostuvat teoksien malleiksi, jolloin luonteva kohtaaminen on aito. (Hietanen 2.6.2025.)

Kyläläisiin kuuluu *Mikon* ja *Matin* lisäksi pitkä ja vankkana seisova *Veli* (2014), pörröinen pieni ruskea koira ja häntä ulkoiluttava *Raija* (2018), potkupyörän kanssa liikkuva *Aulis* (2020), kirjaa lukeva *Weijo* (2016), kädet sylissä lattialla istuva *Suvi* (2022) ja kädet ristissä seisova *Dilara* (2023). *Anna ja Edith* (2016) ovat pieni valkoisiin pukeutunut vauva ja häntä imettävä äiti. *Juha-Matti ja Jenny* (2019) ovat penkillä istuvat ja puhelinta katsovat mies ja tyttö. Käsittelemiseksi teokset jaetaan tutkielmassa väljiin kategorioihin. Ikääntyneitä (luku 3.1), perheen kuvauksia (luvut 3.2 & 3.3) ja nuoria (luku 3.4) tarkastellaan omina kokonaisuuksinaan, joita vertaillaan toisiinsa. Suhteutan teoksia taidehistorian, sukupuolentutkimuksen ja yhteiskuntatieteiden tutkimuksiin, jotta voin vahvistaa teoksissa esiintyvien aiheiden merkityksiä ja mahdollista kantaaottavuutta.

Hietasen ihmishahmot ovat aidon tuntuisia, minkä vuoksi teoksien kohtaaminen voi olla hämmentävää. Näyttelytilassa katsoja voi, ainakin etäisyyden päästä, ensin luulla teoksia todellisiksi näyttelyvieraksi. (Immonen & Mikkelsen 2012. ”Kuvataiteilija Liisa Hietanen”. Suomen käsityön museo [www-sivu](http://www.suomenkäsityonmuseo.fi).) Teoksien koko, värit ja realismiin vaadittu tekninen taidokkuus luo niistä aidontuntuisia, mutta lähempää tarkasteltuna virkkauksen ja neulonnan tekstuurit herättävät katsojan todellisuuteen. Katsoja voi yllätyä huomattavasti teoksien realismin, sillä materiaalina on pehmeä lanka, jonka ei kuvittelisi voivan muodostaa niin selkeää illuusiota aidoista henkilöistä. Esimerkiksi tekniikan myötä virkattu kasvojen pinta on

täynnä pieniä reikiä (kuva 1). Illuusio realismista rikkoutuu, kun *Kyläläisiä* pääsee tarkastelemaan lähempää.

Teokset ovat sympaattisia sekä humoristisia. Tekstiilin pehmeä materiaali voi itsessään herättää hellyyden tunteita *Kyläläisiä* kohtaan. Teoksiin valitut hahmot on toteutettu niiden sympaattisia persoonia korostaen. Hietanen korostaa teoksissaan kohtaamisen tärkeyttä. Huumori ja teoksien leppoisa tunnelma luovat niistä helposti lähestyttäviä. Hietasen teoksissa sympaattisuus ja erityisesti teoksien yllättävä todenmukaisuus tuo esiin huumoria. Positiivisuudella ja huumorilla on Hietasen ajatusmaailmassa suuri merkitys. Katsojan humoristinen kokemus on Hietaselle arvokas ja jopa syy teoksien tekemiselle. (Myllyniemi 2016, 52–53, 150.) Nämä aikeet välittyvät myös katsojalle tehden teoksista sympaattisen hauskoja.

Suomen Taiteilijaseura myönsi Hietaselle vuonna 2022 Kuvataiteilijapalkinnon. Hän sai etenkin tunnustusta kohtaamisen ideasta, joka tulee esiin inhimillisen arjen esiin nostamisena ja teoksien esittelemisenä arkisessa ympäristössä. Palkintoperusteluissa korostettiin myös sitä, miten Hietanen edistää kuvataiteen saavutettavuutta esittämällä teoksiaan laajasti erilaisissa julkisissa tiloissa. (Hannus 30.11.2022. ”Liisa Hietanen saa Suomen Taiteilijaseuran Kuvataiteilijapalkinnon 2022”. Suomen Taiteilijaseura www-sivu.) Kohtaaminen, ihmisten näkeminen ja huomioiminen, arkisuus sekä taiteen saavutettavuus ovat kaikki läsnä tutkielmassa. Näiden lisäksi tutkielma perehtyy hoivaan, hidastamiseen, representaation ja yhteisöllisyyden tärkeyteen sekä lempeisiin vaikuttamisen keinoihin.

Kyläläisten yhteisön muodon ja jäsenten analysointi on olennaista, jotta saadaan selville, minkälaista yhteisöä teoksilla luodaan. Kanta-aottavuus on läsnä läpi tutkielman ja se ilmenee teoksien sisällössä, materiaalissa ja tekniikassa. Tutkielmassa teoksia tarkastellaan erikseen yksittäisinä teoksina sekä yhdessä suurempana kokonaisuutena. Teoksien käsittely kokonaisuutena mahdollistaa erilaisten teemojen toistuvuuden näkemisen teoksien välillä. Tutkielman tarkoituksena on esittää tekstiilitaiteelle ominaisia vaikuttamisen keinoja ja miten niitä sovelletaan *Kyläläisissä*.

Tutkielmassa nostetaan *Kyläläisistä* esiin niiden merkityksiä suhteessa niissä esiintyviin aiheisiin, materiaaliin, tekniikkaan, tekemisen ja esittämisen tapaan, ajankohtaisiin yhteiskunnallisiin aiheisiin ja keskeisiin käsitteisiin. Vaikuttamisen keinot pohjautuvat tulkintani mukaan käsityöaktivismiin. Käsityöaktivismi on käsityöläisten ja tekstiilitaiteilijoiden tapa osoittaa mieltä ja aktiivinen keino vaikuttaa yhteiskunnallisiin

epäoikeudenmukaisuuksiin (Fitzpatrick 2018, 10; Corbett 2017, 7–8). Koska tutkielmassa käsitellään *Kyläläisten* kantaaottavuutta, voidaan ne perustellusti käsittää myös käsityöaktivismiksi. Käsityön niin sanotut pehmeät arvot ovat oleellinen osa vaikuttamisen keinoja ja ne ovat vahvasti läsnä tutkielmassa. Tutkielmassa käsitöitä tarkastellaan nimenomaan tekstiilikäsitöinä, eikä niinkään muun materiaalin käsitöinä. Pehmeät arvot nousevat esiin tekstiilin pehmeiden myötä ja niitä ovat esimerkiksi toisista huolehtiminen, arki, tavalliset ihmiset ja asiat, hidastaminen ja toisten kohtaaminen (Haveri 2016, 97–99). Yhteisöllisyyden ja arkisuuden esiintuominen ovat merkittäviä vaikuttamisen keinoja teoksissa. Yhteisöllisyys muodostuu samankaltaisuuden ja yhtäläisyyden muodoista (Kangaspunta 2011, 15). Tutkielmassa pyrin osoittamaan, miten *Kyläläisiä* representoidaan arkisesti ja heistä tuodaan esiin tuttuja ja samaistuttavia asioita. Taiteilijana Hietanen osoittaa arjen arvon ja ainutlaatuisuuden tekemällä tavallisuuden näkyväksi. Ehdotan, että yhteisö ja arki ovat teoksien tärkeimpiä teemoja.

Tutkielmassa tulkitsemisen vaikuttamisen keinoiksi myös hoivan ja hidastamisen. Tulkitsemisen, että hoivan teemat tulevat ilmi teoksissa esitettyjen eri ihmisryhmien kokoonpanoissa. Hoiva on laaja ja monitulkintainen käsite, joka kattaa konkreettiset teot, työnteon sekä läsnäolon. Tutkielmassa hoivaa käsitellään lähinnä tunteena ja ajattelutapana. (Vasara & Sihto 2023, 11–12, 15.) Ehdotan siis hoivan toimivan vaikuttamisen keinona. Hoivan avulla lähestytään *Kyläläisten* ikääntyneitä sekä eri perheen muotoja ja tuodaan esiin hoivapoliittisia aiheita. Ehdotan, että teoksissa käytetty hidas tekniikka edustaa hidastamista, joka toimii tulkintani mukaan vaikuttamisen keinona. Hidastaminen on ajattelutapa ja asenne, joka pohjautuu hitaampaan ja harkitumpaan tekemiseen (Wellesley-Smith 2015, 12–14; Parkins & Craig 2006, 139). Hietaselle hidastaminen merkitsee ajan ja vaivan antamista toisen ihmisen näkemiseen ja tuntemiseen (Hietanen 2.6.2025). Tarkastelen hidastamista taiteilijan hitaana tutustumisena malleihin ja kohtaamisen näkökulmasta sekä kulutuksen ja tuotannon hidastamisena.

Vaikuttamisen keinojen lisäksi tutkielman tarkoituksena on pohtia, miten kyläyhteisöä edustetaan. Kyläyhteisön representaatioille on omistettu myös oma lukunsa, jossa käsitellään tarkemmin *Kyläläisten* eri kategorioita eli ikääntyneitä, perheen muotoja ja nuoria. Representaatio viittaa johonkin itsensä ulkopuoliseen ja edustaa jotain muuta. Representaatio tuottaa ja tekee näkyväksi merkityksiä. (Rossi 2010, 263–264; ks. myös Kuusamo 2013.) *Kyläläiset* representoivat laajemmin kyläyhteisöä, mutta tarkemmin juuri Hämeenkyrön asukkaita. Oleellista representaatioissa on kyseenalaistaa kuka edustaa ja miten (Rossi 2010,

264–265). *Kyläläiset* eivät voi edustaa kaikkien kyläyhteisöiden jäseniä eikä Hämeenkyrön asukkaita, minkä vuoksi representaatiota voidaan tarkastella kriittisesti. Teoksissa esiintyy myös muita representaatioita, kuten perheiden, isyyden, äitiyden, länsimaalaisuuden, valkoisuuden ja iän representaatioita.

Tutkielman tarkoitus on tarkastella eri representaatioita *Kyläläisissä*. Normatiivisia representaatioita on mahdollista kyseenalaistaa vikuroimalla. Visuaalisen kulttuurin tutkija Annamari Vänskä käsittelee vikurointia katsomisen tapana, joka mahdollistaa vaihtoehtoiset tulkinnat. Vikuroinnin tarkoituksena on kyseenalaistaa näkemämme ja tarkastella erilaisia tulkinnan mahdollisuuksia. Vikuroiva katse pohjautuu teoksien vaihtoehtoiseen tai muunkaltaiseen tulkitsemiseen. Vikuroinnilla pyritään välttämään visuaalisen kulttuurin dominoivat ja normatiiviset tulkinnat tai ainakin pyritään kyseenalaistamaan normatiiviset tulkinnat ja tuomaan esille vaihtoehtoisia tulkintoja. (Vänskä 2006, 16–17, 56.) Vikuroinnin avulla on mahdollista tuoda *Kyläläisistä* esiin normatiivisesta tulkinnasta poikkeavia vaihtoehtoisia tulkintoja, jotka kuitenkin ovat tulkinnan avoimuuden myötä mahdollisia. Normit ovat käsityksiä siitä, mikä on luonnollista, haluttavaa ja mihin jokaisen oletetaan samaistuvan. Ne ovat yhteiskunnan ja kulttuurin kautta syntyviä rakennelmia, joita tuotetaan ja ylläpidetään. Normit voivat liittyä esimerkiksi seksuaaliseen suuntautumiseen ja sukupuoleen. (Rossi 2003, 11–13, 120; ks. myös Rossi 2015.) Vänskä kuitenkin huomauttaa, että katsojan identiteetti ja kokemukset vaikuttavat teoksen tulkintaan. Katsoja tuo teoksen tulkintaan omat kokemuksensa ja näkemyksensä. (Vänskä 2006, 141.)

Teoksia lähestytään tutkielmassa lähilukemalla (ks. esim. Brummett 2019; Guillory & Scott 2025), jotta analyysia esitetyistä aiheista, kuten arjesta, hoivasta, yhteisöstä, perheistä ja nuorisokulttuurista, voidaan vahvistaa ja perustella. Tutkielmassa hyödynnetään osittain myös fenomenologista analyysiä (ks. esim. Smith, Flowers & Larkin 2022), jolloin teoksia lähestytään katsojan näkökulmasta pohtimalla esimerkiksi teoksen kohtaamisen kokemuksia ja materiaalin tuntua. Hietasta on haastateltu tutkielmaa varten ja tämä on auttanut taiteilijan arvojen ja tavoitteiden esiintuomista (Hietanen 2.6.2025). Tästä asiantuntijahaastattelusta (ks. esim. Hyvärinen, Nikander & Ruusuvuori 2017) saadut tiedot taiteilijan työskentelystä ja lähtökohdista tukevat tutkielman analyysiä ja argumentteja.

1.3 Aikaisemmat tutkimukset ja tutkielman rakenne

Tekstiilitaiteen tutkimus on vilkastunut viimeisen vuosikymmenen aikana (ks. esim. Henderson 2021; McBrinn 2021; Hunter 2019; Adamson 2018). Kiinnostus kotimaiseen tekstiilitaiteeseen on kasvanut, minkä osoittaa lukuisat viime vuosina julkaistut tekstiilitaiteilijoista kertovat teokset (ks. esim. Hirvi & Rivera-Pessi 2023; Koivula 2023; Svinhufvud & Priha 2019; Tihinen & Westerholm 2016). Käsitöiden poliittisuus ja niiden mahdollisuus kantaaottavuuteen on yksi olennainen näkökulma tekstiilitaiteen kentällä (ks. esim. Wood 2021; Close 2018). Kiinnostus myös käsitöihin yleisesti on kasvanut. Etenkin koronapandemian aikana Suomessa oli havaittavissa neulomisen ja virkkaamisen nouseva suosio (Kouhia 2023).

Taidekasvatuksen tutkija Minna Haveri tuo teoksessaan *Pehmeä taide. Lankatekniikat kuvataideilmallisissa* (2016) esiin runsaasti kotimaista tekstiilitaidetta. Hän lähestyy teoksia tekstiilitaiteelle oleellisista näkökulmista ja käsittelee tekstiilin ja langan eri ominaisuuksia. Teos luo kattavan yleiskäsityksen tekstiilitaiteen erityislaatuiseen materiaaliin ja sen luomiin merkityksiin. Myös Hietasen teokset ovat läsnä Haverin tulkinnoissa. Tutkielma seuraa Haverin asettamia perustavanlaatuisia lähestymistapoja, joiden avulla nostetaan esiin tekniikan ja materiaalin luomia merkityksiä. Vaikka käsityöt ja tekstiilitaide ovat erillisiä kokonaisuuksia, on oleellista käsitellä myös käsityön tuomia merkityksiä teoksiin, sillä Hietasen teoksissa hyödynnetyllä tekniikalla on vahva yhteys käsitöihin. Virkkaaminen ja neulominen on taiteilijalle kuvataiteen ja veistämisen väline (Hietanen 2.6.2025).

Tutkielmassa hyödynnetyn hoivan käsitteen laajempaan ymmärrykseen on vaikuttanut merkittävästi teos *Hoivamanifesti. Keskinäisen riippuvaisuuden politiikka* (2025). Teoksen on kirjoittanut The Care Collective, jonka muodostavat kauppatieteilijä Andreas Chatzidakis, media- ja kulttuuritutkija Jamie Hakim, media-, viestintä- ja kulttuuritutkijat Jo Littler ja Catherine Rottenberg sekä sukupuolentutkija Lynne Segal. Teos korostaa hoivan merkitsevän myös sosiaalisia kykyjä ja toimintaa, joka vaalii välttämätöntä hyvinvointia ja elämän kukoistamista. Etenkin keskinäisen riippuvaisuutemme hyväksyminen on oleellista, jotta voimme menestyä ja elää hyvää elämää. Saavuttaaksemme ihanteellisen yhteiskunnan meidän tulisi pyrkiä universaaliin hoivaan, jossa hoiva on tärkeysjärjestyksessä ensimmäisenä ja kaikki osallistuvat tasa-arvoisesti hoivaamiseen. (The Care Collective 2025, 11, 24–25.) Hoivan merkitys vaikuttamisen keinoissa on merkittävä, sillä se vaikuttaa hyvin laajasti jokaiseen. Teos yhdistää oleellisella tavalla yhteisön ja hoivan, mikä on sovellettavissa

tulkintaani *Kyläläisistä*. Tutkielma perustaa keskeisesti hoivan merkityksen The Care Collectiven määritelmään hoivasta.

Taiteilija, käsityöaktivisti ja tutkija Tal Fitzpatrickin kuvataiteen väitöskirja *Craftivism as DIY Citizenship: The Practice of Making Change* (2018) käsittelee laajasti käsityöaktiivismin keinoja ja merkityksiä. Merkittävän väitöskirjasta tekee sen, että Fitzpatrick asemoituu itse käsityöaktivistiksi. Hänen esittämänsä huomiot käsityöaktiivismin vaikuttavuudesta ovat olennainen lähtökohta tutkielman asennoitumisesta käsityöaktiivismin näkökulmiin.

Käsityöaktivisti ja kirjailija Sarah Corbett esittää populaarissa teoksessaan *How to Be a Craftivist: The Art of Gentle Protest* (2017) hieman erilaisen lähestymistavan käsityöaktiivismin suhteessa Fitzpatrickin näkökulmaan. Corbettille käsityöaktiivismin tavoitteellisuus on olennaista, kun Fitzpatrick taas näkee enemmän arvoa tekemisessä ja osallistumisessa (Corbett 2017, 15–18; Fitzpatrick 2018, 32, 41). Vertailun avulla tutkielmassa osoitan käsityöaktiivismin määritelmän eri ulottuvuuksia, minkä avulla niitä on helpompi soveltaa Hietasen teoksiin. Hietanen ei kutsu itseään käsityöaktivistiksi, mutta hän tiedostaa teoksien kantaaottavuuden, mitä aiheiden ja prosessin avulla voidaan tulkita (Hietanen 2.6.2025).

Taidekasvatuksen tutkija Sini Myllyniemen opinnäytetyö *Pehmeää ja poliittista? Tekstiiliveistos Suomen nykytaidekentällä* (2016) käsittelee Hietasen lisäksi muita nykytekstiilitaiteilijoita ja heidän tekstiiliveistoksiaan poliittisesta näkökulmasta. Myllyniemen opinnäytetyö toimii vahvana pohjana tämän tutkielman sävyille. Hän käsittelee käsityön tekniikan tuomia merkityksiä sekä tekstiiliä veistämisen menetelmänä taiteilijoiden teemahaastatteluihin pohjautuen. Tämä tutkielma kuitenkin tarkentaa Myllyniemen lähtökohtia Hietasen teoksiin ja tuo uusia näkökulmia tekstiilitaiteen poliittisuuteen. Myllyniemi kuitenkin luo perustan poliittiselle kotimaiselle tekstiiliveistostaiteelle.

Tutkielman analyysi jakautuu kahteen osaan. Luvussa kaksi käsittelen vaikuttamisen keinoja. Pohjustan vaikuttamisen keinoja määrittelemällä käsityöaktiivismin ja tuomalla esiin sen ominaisia merkityksiä ja vaikuttamisen tapoja. Tämän jälkeen perustelen, miten yhteisöllisyyden eri muodot tulevat ilmi *Kyläläisissä* ja miten yhteisöllisyys voi eri tavoin toimia vaikuttamisen keinona. Arkisuus ja tuttuuden tunne on läsnä *Kyläläisissä* niin aiheiden kuin hahmojen kautta, mutta myös materiaalissa ja tekniikassa. Perustelen, että arkisuuden esiintuominen näin monipuolisesti on vaikuttamisen keino. Käsitän myös hoivan toimivan

teoksien tulkinnassani vaikuttamisen keinona. Tuon esiin hoivan laajan määritelmän, minkä ansiosta hoivan vaikuttamisen keinon mahdollisuus on myös perusteltavissa. Viimeiseksi vaikuttamisen keinoksi esitän hidastamisen, jonka yhdistän pohjautuvan teoksien tekniikan ja prosessin hitauteen. Käsittelen hidastamisen eri merkityksiä hitaasta kohtaamisesta kapitalismin vastustamiseen.

Luvussa kolme tuon esiin, miten kyläyhteisöä esitetään eli nostan esiin *Kyläläisten* eri representaatioita. Tarkastelen ikääntyneiden representaatioita etenkin pukeutumisen kautta pohtimalla, miten teoksissa *Aulis*, *Raija*, *Matti* ja *Weijo* tuotetaan ikää. Käsittelen jälleen hoivaa ja yhdistän sen nyt ikääntyneiden kuvaukseen. Tuon esiin teoksien *Juha-Matti ja Jenny* sekä *Anna ja Edith* perheiden kuvauksia pohtimalla sukupuolittunutta hoivaa sekä imettämisen representaatiota. Tulkitsen perheitä vikuroiden tuomalla esiin normatiivisesta tulkinnasta vaihtoehtoisia tulkintoja perheen muotoihin. Tulkitsen perheisiin kuuluvan myös lajirajat ylittävän perheen kuvauksen eli teoksen *Raija*. Nuorten representaatioita lähestyn myös pukeutumisen kautta tuoden esiin nuorisokulttuurin piirteitä teoksista *Veli*, *Mikko*, *Suvi* ja *Dilara*. Viimeiseksi käsittelen *Kyläläisten* länsimaalaisuuden ja valkoisuuden representaatioita pohtien kriittisesti representaatioiden merkitystä yhteisön luomisessa.

2 Vaikuttamisen keinot

2.1 Käsityöaktivismi

Tal Fitzpatrick määrittelee väitöskirjassaan craftivismin merkitsevän mitä tahansa toimintaa, joka sisältää käsityötä ja jonka tavoitteena on aktivismi (Fitzpatrick 2018, i). Craftivismin sijasta tutkielmassa hyödynnetään Suomessa myös käytettyä käsitettä käsityöaktivismi (ks. esim. Kihlman & Kontturi 2016). Fitzpatrick korostaa, että käsityöaktivismi on väkivallaton tapa osoittaa mieltä ja että se pyrkii positiiviseen muutokseen. Fitzpatrick jakaa käsityöaktivismiin kolmeen eri luokkaan, jotka ovat kaunistaminen, lahjan antaminen ja huomion herättäminen. Yksi käsityöaktivismiin tavoista on julkisten tilojen kaunistaminen eli käsityön vieminen nähtäville ihmisten arkeen. Lahjan antaminen perustuu käsin tehtyjen esineiden lahjoitukseen tai niiden myyntituotoilla rahoitettuihin hyväntekeväisyslahjoitukseen. Lahjojen antaminen on yleinen ja vakiintunut käsityöläisten tapa vaikuttaa. Huomiota herättävä käsityöaktivismi pyrkii ottamaan kantaa epäoikeudenmukaisuuteen opettamalla muita itselle tärkeistä aiheista. Huomiota herättävää käsityöaktivismia esitetään julkisissa tiloissa sekä sosiaalisessa mediassa, jotta ihmiset saataisiin kiinnostumaan esitettävistä aiheista. Näiden lisäksi käsityöaktivismilla on kyky luoda yhteisiä kokemuksia, sillä se perustuu vahvasti yksilöiden alkuun panemalle kokoontumiselle sekä julkiselle osallistumiselle. (Fitzpatrick 2018, 10, 12–14, 21–22.)

Hietasen teoksia on haastavaa sijoittaa tarkalleen tiettyyn Fitzpatrickin kategoriaan. Ne kaunistavat julkisia tiloja, sillä taiteilija esittelee ne oman yhteisönsä jäsenille. Ne asetetaan Hämeenkyrössä esille julkisiin tiloihin, ja teoksiin saattaa törmätä hyvin arkisissa paikoissa kuten kirjastossa tai eri yritysten liikkeissä (Hietanen 2.6.2025). Samanaikaisesti teokset toimivat eräänlaisina lahjoina kaupungin asukkaille, jotka eivät välttämättä käy usein museoissa. Taiteen näkeminen on heille helppoa ja saavutettavaa, kun teokset ovat esillä arkisissa paikoissa ja niihin on helppo törmätä sattumalta. Teoksien luoma yhteisöllisyys on myös lahja. Teokset toimivat lahjoina myös niissä malleina olleille henkilöille. Muotokuva on kunnianosoitus henkilölle, sillä hän kokee olevansa kuvaamisen arvoinen, vaikkei hän teosta itselleen lahjaksi saisikaan. Käsityöaktivisti Sarah Corbett tuo esiin, miten lahjojen jakaminen on myös tärkeä elementti yhteisöllisyyden luomisessa. Lahjoilla luodaan syviä ja pysyviä suhteita. (Corbett 2017, 125.) Teokset myös herättävät huomiota vaikuttavuudensa vuoksi. Ne ovat poliittisesti vaikuttavia erityisesti yhteisöllisyyden sanomansa pohjalta.

Corbett määrittelee käsityöaktivismiin melko samalla tavalla kuin Fitzpatrick. Corbett myöntää käsityön ja aktivismin yhteyden, mutta hän kokee, että se voi olla paljon muutakin. Käsityöaktivismi on hänelle keino, jolla voi vaikuttaa epäoikeudenmukaisuuksiin. Corbett kuitenkin kokee, että aktivismin tulisi olla tehokasta. Käsityöaktivismiin tulisi pyrkiä mahdollisimman suureen vaikutukseen ja sillä tulisi olla vaikuttava lopputulos. Saadakseen parhaan tuloksen Corbett kehottaa valitsemaan yhden aatteen, johon kohdistaa kaiken energiansa. Huomio tulisi kohdentaa pohjimmaisiiin ongelmakohtiin ja ennemmin ratkaista niitä kuin käyttää aikaa ja vaivaa väliaikaiseen apuun, jota nämä ongelmat vaativat. Tehokkuus ja tulosten näkeminen on Corbettille olennaista käsityöaktivismissa. (Corbett 2017, 7–8, 15–17.) Corbettin määritelmä käsityöaktivismille voi kuitenkin vaikuttaa uuvuttavalta. Erityisesti jatkuva pyrkimys tehokkuuteen ja konkreettisten tuloksien tuottamiseen on uuvuttavaa.

Fitzpatrick kritisoi Corbettin ajatusta käsityöaktivismista, jonka hän kokee erittäin uuvuttavana ja vaikeasti saavutettavana. Fitzpatrick pitää kohtuuttomana olettaa, että yksittäiset aktivistit kykenevät tunnistamaan monitahoisten epäkohtien perimmäisiä syitä, joiden pohjalta heidän tulisi yksin kehittää ja toteuttaa keinoja näiden epäkohtien torjumiseen. Näiden ongelmien ylivoimainen laajuus ja monimutkaisuus johtaa usein epätoivoon ja uupumukseen. Fitzpatrick näkee pienetkin teot tärkeinä, sillä ne auttavat tekemään oikeudenmukaisuudesta osan arkea. (Fitzpatrick 2018, 18, 41.) Oleellista on kuitenkin ongelmakohtien esiintuominen ja niistä keskustelu. Esimerkiksi ikääntyneiden esiintuominen *Kyläläisissä* voidaan tulkita kantaaottavaksi, sillä teoksien pohjalta voidaan käydä keskustelua hoivapolitiikasta. Tämän tutkielman luku 2.4 käsittelee tarkemmin hoivan teemoja.

Selkein käsityöaktivismiin muoto on vastakkainasetteluiden esittäminen. Käsityöpohjaisen teoksen tekniikka on kotoisa ja pehmeä tekstiili, mutta sisällöltään se voi olla yllättävä ja radikaali. (Fitzpatrick 2018, 32.) Esimerkiksi radikaalit ristipistot usein sisältävät karkeaa kieltä ja selkeitä kriittisiä lausahduksia. Aktivismi ja protestointi nähdään ulkopuolisen silmin usein uhkaavana ja jopa aggressiivisena. Corbett kuitenkin huomauttaa, että aktivismin ei tarvitse olla näin pistävää, vaan se voi myös olla pehmeämpää, kuten se usein käsityöaktivismissa onkin. Pehmeä protestointi on erittäin tehokasta, vaikka se voi vaikuttaa melko naiivilta. Vihan tai aggressiivisuuden sijaan lempeä lähestyminen nähdään toimivampana keinona. Myötätuntoinen ja empaattinen lähestymistapa on kaikille osapuolille mieluisampi keino keskustella ja ratkaista ongelmia. Pehmeä protestointi houkuttelee myös osallistumaan herkemmin. Lempeys auttaa yhteisön luomisessa ja konfliktitilanteiden

ehkäisemisessä. Hyväntahtoinen ja oikeudenmukainen tapa protestoida osoittaa myös millaisessa maailmassa käsityöaktivistit haluavat elää. (Corbett 2017, 22, 27, 30–31.) Hietasen teokset ovat hellyttäviä ja humoristisia eli ne eivät ole käsityöaktiivismin radikaaleimmasta päästä. Silti voi ehdottaa, että teoksissa ilmenee käsityöaktiivismin piirteitä etenkin teoksien sisällön, tekniikan ja materiaalin kautta. Pehmeä protestointi kuvaa teoksia paremmin, sillä ne lähestyvät kantaaottavuutta lempeästi ja arkisesti.

Vuonna 2012 eli ennen *Kyläläiset*-teossarjan aloittamista Hietanen kertoi ottavansa kantaa taiteilijana ja pyrkivänsä teoksien avulla tutkimaan sosiaalisia rajoja. Hän kuitenkin korosti tuolloin haluavansa jättää tulkinnan avoimeksi katsojalle. (Immonen & Mikkelsen 2012. ”Kuvataiteilija Liisa Hietanen”. Suomen käsityön museo www-sivu.) Hietasen teoksissa on jo varhaisesta vaiheesta asti ollut vaikutteita yhteiskunnallisesta keskustelusta. Ensimmäinen virkattu luonnollista kokoa oleva ihmishahmo, opettaja *Pirkko* (2009), valmistui kommenttina uutisissa käytyyn keskusteluun oppilaiden käytöshäiriöistä. Taiteilija haluaa, että teos sijoitetaan aina nurkkaan, minkä voidaan tulkita olevan kannanotto opettajien rooliin ja asemaan. (Sillanpää 2017.) Hietanen korostaa, ettei teos ole kannanotto jonkin systeemin puolesta tai vastaan, vaan että teos pyrkii pohtimaan muutosta opettajien valta-asemassa (Ypyä 2016). Ajankohtaisten aiheiden kommentointi on ollut osa Hietasen työskentelyä hyvin varhaisesta vaiheesta lähtien, minkä vuoksi kantaaottavuus on edelleen perusteltu tulkinta.

Hietanen kokee, että hänen teoksensa ovat edelleen kantaaottavia. Hän kokee, että taide on usein kantaaottavaa ainakin jollain lailla. Hietasen omissa teoksissa hyödynnetty hidas ja harkintaa vaativa tekniikka tuo hänen mukaansa sisältöä teoksiin ja välittää katsojalle merkityksiä hidastamisen teemoista. Ilman tätä tekniikkaa teokset eivät olisi sitä mitä ne nyt ovat. Hitaus merkitsee taiteilijalle ajan laittamista ihmisen näkemiseen. (Hietanen 2.6.2025.) Hidastamisen teema on poliittinen ja sitä käsitellään tarkemmin luvussa 2.5. Hietanen kokee ottavansa kantaa myös tekemällä taidetta pienellä paikkakunnalla ja esittämällä niitä siellä. Hän kokee, että teokset ovat yhteisössä tehtyjä, sillä hän työskentelee osana yhteisöä ja samalla tekee taidetta yhteisölle. Taiteen tuominen ihmisten lähelle ja sen esittäminen julkisilla paikoilla on osa taiteen saavutettavuutta, mikä on taiteilijan tapa ottaa kantaa. (Mt.)

Hietanen ei suoranaisesti pyri tuomaan teoksillaan esiin yhteiskunnallisia aiheita. Hän kuitenkin kokee, että hahmot valikoituivat hänen ajattelutapansa ja persoonansa myötä. Teoksissa ei ole tietoista sanomaa tai pyrkimystä kantaaottavuuteen, mutta ne ovat kuitenkin Hietasen valitsemia aiheita ja henkilöitä. (Myllyniemi 2016, 162.) Sama koskee myös

teoksien tulkintaa, sillä katsojan oma ajattelutapa ja kokemukset vaikuttavat tulkintaan. Kiinnostavasti kantaottavuudesta huolimatta Hietanen kieltää teoksiensa suoran poliittisen yhteyden. Teoksia voidaan kuitenkin tarkastella piilopoliittisina eli niillä ei ole yksiselitteistä selkeää ennalta määriteltyä viestiä. (Mts.)

Taidekasvatuksen tutkija Sini Myllyniemi kokee, että tekstiili on väistämättä feministinen valinta. Hän perustaa väittämänsä siihen, että tekstiili on sukupuolittunut materiaali. (Myllyniemi 2016, 112; ks. myös Turney 2009, 40–41.) Sukupuolittuneisuus perustuu siihen, miten ruumille luodaan merkityksiä kulttuurisesti ja sosiaalisesti. Ruumiiden merkityksien eroja luodaan valkoisen, yläluokkaisen miehen ja tästä normista millään lailla poikkeavien muiden välille. Näiden merkityksien kautta ruumista on mahdollista tarkastella poliittisena. (Betterton 1996, 13–15; ks. myös Butler 1993.) Tekstiili on feminiininen materiaali, sillä siihen voidaan liittää naiseuden eri merkityksiä. Muodin ja tekstiilien tutkija Joanne Turney tuo esiin, että sukupuolittuneisuus johtuu tekstiilikäsitöiden historiasta. Tekstiili liittyy naiseen ja kotiin, sillä tekstiilikäsityöt kuuluivat osaksi naisten kotitöitä. Tekstiiliin ja tekstiilikäsitöihin on liitetty hyvin vahva mielikuva kodista, mikä vahvistaa tekstiilien sukupuolittunutta roolia, sillä koti määritellään usein naisten alueeksi. Sukupuolittuneisuus on edelleen havaittavissa, kun tekstiilikäsityöt liitetään mielikuvissa ja esimerkiksi mediassa naiseen. (Turney 2009, 5, 8.)

Tekstiilin kantaottavuus perustuu sen pitkäaikaiseen historiaan toissijaisena taiteen muotona. Taidehistorioitsija Rozsika Parker tuo esiin klassikkoteoksessaan *The Subversive Stitch: Embroidery and the Making of the Feminine* (1989 [1984]), miten käsityöt on pitkään mielletty taiteen ulkopuoliseksi, sillä ne edustavat arkisuutta ja työväenluokkaa verrattuna korkeataiteisiin, jotka edustavat sivistyneisyyttä ja eliittiä. Hänen mukaansa käsityön ja taiteen välinen arvojärjestys on yhteydessä naisten ja miesten väliseen epätasa-arvoon, sillä käsityöt mielletään naisten harrastukseksi. (Parker 1989 [1984], 4–5.) Parkerin teos on edelleen merkittävä. Teoksesta tehty viimeisin uusintapainos on ilmestynyt vuonna 2019, mikä kertoo siitä, että Parkerin käsittelemät aiheet ovat edelleen ajankohtaisia. Nykyaikaisessa tekstiilin käyttö on yleistynyt, mutta silti materiaali vaikuttaa vahvasti taiteilijoiden sukupuolijakaumaan. Valtaosa tekstiiliveistoksista tekevistä taiteilijoista on naisia, jolloin naistaiteilijuus on myös poliittinen kysymys. (Myllyniemi 2016, 165.) Tekstiili on siis feministinen valinta, sillä se tuo esiin naisten ja käsitöiden menneisyyden luomia merkityksiä. Käsityöt ovat niin vahvasti sukupuolittuneita, että niiden tekeminen voidaan kokea jopa feminiinisyyden ilmaisuna (Parker 1989 [1984], 4–5). Etenkin sukupuolittuneen tekniikan ja

materiaalin yhdistyminen hoivan teemaan korostaa hoivan sukupuolittuneisuutta ja täten on kantaaottavaa. Hoivaa käsitellään tarkemmin luvussa 2.4.

Hietaselle tekstiilit ovat tuttu materiaali, sillä hän on myös opiskellut vaatesuunnittelua. Lankatekniikat ovat tulleet hänelle tutuiksi nuoruudessa kouluajoilta. Taiteilijan ensimmäinen virkattu ihmishahmo *Pirkko* sai alkunsa kuvataidekoulun ensimmäisellä vuosikurssilla. Ideana hänellä oli ensin tehdä opettajahahmo, mutta materiaalin valinta ei ollut vielä heti alussa selvä. Virkkaaminen valikoitui tekniikaksi, sillä Hietanen koki sen sopivan täydellisesti hahmon persoonaan. Hän koki virkkaamisen kurinalaisuuden sopivan yhteen teoksen aiheen kanssa, sillä se korostaisi opettajan ankaruutta. Teoksen valmistuttua ja sen ollessa esillä taiteilija huomasi materiaalista ja tekniikasta paljon enemmän teemoja. Etenkin materiaalin lämpö ja tuttuus nousivat esiin, mutta myös tekniikan hitaus. (Hietanen 2.6.2025.) Materiaali ja tekniikka ovat myös tärkeä osa *Kyläläisiä*, ja ne tuovat edelleen samoja tuntemuksia ja vaikutteita näihinkin teoksiin. Teoksien tulkinnan kannalta on myös tärkeää ymmärtää, miten taiteilija on päätenyt valitsemaan tämän tekniikan ja materiaalin. Kun valinnan taustalla on ollut tekniikan tuomat merkitykset teokseen, voidaan myös olettaa, että edelleen tekniikalla ja materiaalilla on sisällöllistä merkitystä teoksissa.

2.2 Yhteisöllisyys

Yhteisöllisyys tulee ilmi jo tämän tutkielman kohteena olevan teoskokonaisuuden nimessä: ”Kyläläiset” viittaa yhteisöön, johon kuuluvat teoksien mukaiset henkilöt. Yhteisöllisyyden teema on hyvin selkeästi läsnä teoksissa. Hietasen mukaan teoksissa on kyse ihmisen kohtaamisesta ja toisen näkemisestä (”About”. Liisa Hietanen www-sivu). The Care Collective korostaa yhteisöllisyyden tärkeyttä, sillä elämme järjestäytyneen yksinäisyyden yhteiskunnassa, jossa pidetään ensi kädessä huolta itsestä ja kilpaillaan toisia vastaan. Hoivaavien yhteisöjen avulla voisimme vaalia keskinäisiä riippuvaisuuksiamme, jolloin tukisimme toisiamme ja loisimme kuulumisen verkostoja. (The Care Collective 2025, 47.) Hietanen kuvaa teoksillaan kohtaamista ja läsnäoloa. Näitä tulisi lisätä jokaiseen ihmiskontaktiin, minkä vuoksi yhteisöllisyyden sanoma on kantaaottava.

Yhteiskuntatieteilijät Seppo Kangaspunta, Jari Aho ja Mikko Saastamoinen jakavat yhteisyyden eri muodot seitsemään osaan (Kangaspunta ym. 2011, 259). Kangaspunta määrittelee yhteisyyden laajemmaksi yleiskäsitteeksi, johon voi sisällyttää kaikki samankaltaisuutta ja yhtäläisyyttä tiiviimmät yhtäläisyyden muodot, kuten yhteisöjen ja yhteisöllisyyden eri muodot (Kangaspunta 2011, 15). Näistä seitsemästä eri muodosta kolme,

maantieteellinen yhteisö, toiminnallinen yhteisö ja kuvitteellinen yhteisö, voisi sopia *Kyläläisten* yhteisyyden tarkastelemiseen. Kangaspunnan, Ahon ja Saastamoisen mukaan maantieteellinen yhteisö tarkoittaa perusyhteisöä, mutta tämän yhteisön sosiaalinen kytkös ja vuorovaikutus voi jäädä niukaksi. Olennaista tässä yhteisyydessä on maantieteellinen läheisyys ja sen mahdollistama sosiaalinen kanssakäyminen. Jos tätä maantieteellisen läheisyyden mahdollistamaa kanssakäymistä ei toteuteta, yhteisyys voi jäädä hajanaiseksi tai jopa kuvitteelliseksi yhteisyydeksi. He ovat kuitenkin sitä mieltä, että maantieteellinen yhteisö on mahdollista vain melko pienen alueen sisällä, kuten taloyhtiön tai naapuruston. (Kangaspunta ym. 2011, 261–262.)

Kyläläisten hahmoja yhdistää maantieteellinen läheisyys, sillä hahmot ovat kyläyhteisön jäseniä. Yhteisön sisäistä vuorovaikutuksen laatua ei kuitenkaan tiedetä, jolloin yhteisyys voi myös olla kuviteltu. Poliitiikan tutkija Benedict Anderson määrittelee kuvitteellisen yhteisön merkitsevän yhteisöä, kuten valtion kansalaisia, jotka eivät ole vuorovaikutuksessa keskenään, mutta joita kuitenkin yhdistää kuuluminen laajempaan alueeseen, kuten valtioon. Myös pienemmät yhteisöt, kuten kylät, voivat olla kuviteltuja, jos ne eivät perustu kasvokkain käytyyn yhteydenpitoon kaikkien jäsenten kesken. (Anderson 1983, 15–16; ks. myös Kangaspunta ym. 2011, 259–260.) Feministiaktivisti ja taideteoreetikko Lucy Lippard huomauttaa, että paikka ja yhteisö eivät ole toisiinsa verrattavissa, mutta ne voivat esiintyä rinnakkain. Tietyn alueen tai paikan sisälle ei aina synny yhteisöä, mutta yhteistä historiaa silti tuotetaan koko ajan. (Lippard 1997, 24.) Paikkakunta voi luoda yhteenkuuluvuutta, vaikka yhteisöä ei syntyisikään. Yhteenkuuluvuutta ei voi täysin sivuuttaa yhteisöllisyyden muotona. Paikkakunnan, kuten Hietasen kotipaikkakunnan Hämeenkyrön, sisällä voi olla erilaisia yhteisöjä. Voikin tulkita, että Hietanen luo *Kyläläisten* avulla eräänlaista yhteisöä paikkakunnan kuvitteellisen yhteisön sisällä. *Kyläläisten* yhteisöön eivät kuitenkaan kuulu kaikki Hämeenkyrön asukkaat, vaan ne, joista Hietanen on tähän mennessä luonut teoksen.

Toiminnallinen yhteisö on puolestaan yhteisön ideaali perusmuoto ja toiminnallinen vuorovaikutusjärjestelmä. Tämänkaltaisella yhteisöllä on jonkinlainen yhteinen päämäärä, jonka eteen toimitaan. Olennaista toiminnallisessa yhteisössä on kasvokkainen interaktio. Eri yhteisyyden muodot voivat myös ristetä, jolloin toiminnallinen yhteisö voi olla myös maantieteellinen yhteisö, kuten kyläyhteisö. Edellytyksenä risteäville yhteisöille kuitenkin on, että yhteisö toimii molemmilla osa-alueilla. (Kangaspunta ym. 2011, 262, 264.) *Kyläläisiä* kuvailee parhaiten toiminnallinen ja maantieteellinen yhteisö. Hietanen on suuressa roolissa luomassa toiminnallista yhteisöä maantieteellisen yhteisön sisällä. Hietanen asettaa yhteiseksi

päämääräksi henkilökuvien tekemisen, mihin hän tarvitsee paikkakunnan asukkaita osaksi. On kuitenkin mahdollista, että *Kyläläiset* ovat kuvitteellinen yhteisö, jos vuorovaikutusta ei ole.

Yhteisöllisyyden tavoittelu sai alkunsa, kun Hietanen muutti takaisin Hämeenkyröön vuonna 2012. Hän halusi tehdä taidetta, joka antaa syyn Hämeenkyrössä olemiseen. (Hannus 2022.) Konkreettinen linkki taiteen tekemisen sekä asumispaikan ja ympäristön välille on Hietaselle tärkeää. Aikaisemmin Tampereella asuessaan yhteys syntyi taiteilijayhteisöön ja opiskelukavereihin. Takaisin Hämeenkyröön muuttaessaan Hietanen koki, että paikkakunta tuntui vieraalta, sillä tutut ihmiset olivat muuttaneet pois. Hietanen oli myös jättänyt taakseen taiteilijayhteisön ja muut opiskelukaverit, minkä vuoksi hän ryhtyi luomaan uutta yhteyttä Hämeenkyröön. (Hietanen 2.6.2025.)

Hietaselle on tärkeää, että teokset pääsevät niiden valmistuttua esille paikkakunnan asukkaille yhteisön jakamiin julkisiin paikkoihin. Tapa teoksien esille laittamisesta Hämeenkyrön julkisiin tiloihin sai alkunsa *Veli*-teoksesta. Hietasella ei ollut ennen *Kyläläisiä* kokemusta henkilökuvien tekemisestä virkkaamalla. Ihmishahmoja hän oli tehnyt, mutta aidon mallin olemusta hän ei aikaisemmin ollut yrittänyt taltioida. Tämän vuoksi hän koki turvalliseksi ottaa ensimmäiseksi kohteeksi hänen oman veljensä. Tuttua ihmistä oli helpompi lähestyä useampaan kertaan ja tarkkailla läheltä. Teoksen valmistuttua se vietiin esille taiteilijan veljen työpaikalle kodinkoneliikkeeseen. Hietanen kokee, että tämä teos auttoi häntä huomaamaan, että näin hän haluaa jatkossakin työskennellä. Tavoitteena kuitenkin on ollut, ettei hän tuntisi malleja etukäteen, vaan tutustuisi heihin prosessin aikana. (Hietanen 2.6.2025.) Hietanen luo saavutettavaa taidetta tuomalla teokset esiin paikkoihin, joissa niitä ei usein nähdä. Hietanen antaa teoksen mallin vaikuttaa teoksen paikan valintaan ja hän toivookin, että valittu paikka on mallille tärkeä. Teoksia on ollut esillä myös kirjastossa, optikkoliikkeessä, kukkakaupassa ja ravintolassa. (Mt.) Teoksien saavutettavuus matalalla kynnyksellä on poliittista ja sen voidaan nähdä ottavan kantaa taiteen tilojen valta-asetelmiin.

On perusteltua ajatella, että *Kyläläiset* ovat ainakin hetken julkista taidetta, kunnes ne siirtyvät museokokoelmiin ja näyttelyihin. Taidehistorioitsija Johanna Ruohonen määrittelee julkisen taiteen merkitsevän kaikkea avoimessa tilassa tapahtuvaa ja saavutettavissa olevaa taidetta. Julkinen merkitsee ”yhteistä, avointa, kaikkien tuntemaa” ja ”kaikille tarkoitettua”, mikä tekee julkisesta taiteesta saavutettavaa. (Ruohonen 2010, 75.) Koska julkinen pyrkii olemaan kaikille avointa taidetta, sen tulisi olla syrjintää vastaan. Ruohonen korostaa, miten julkiseen tilaan tuodut teokset ovat läsnä arkielämässä myös tahtomatta, kun taas museonäyttelyihin

pitää lähteä. Taiteen tilat voivat olla pienemmälle taideyleisölle suunnattuja ja korkeakulttuurisia ympäristöjä, minkä vuoksi julkisen taiteen saavutettavuus on merkittävää. Julkinen taide on suunnattu mahdollisimman laajalle ja tavalliselle yleisölle. (Mt. 77.) Jotkut *Kyläläisistä* ovat olleet myöhemminkin uudestaan esillä julkisissa tiloissa. Esimerkiksi *Anna ja Edith* sekä *Mikko* olivat näytteillä *Vapaasukellus*-taidenäyttelyssä Ylöjärven urheilutalouimahallissa 22.–27.10.2024. Hietasta innostavat yleisön reaktiot ja hän kokee, että on mielenkiintoista, miten ihmiset kohtaavat teokset eri ympäristöissä. Hänen mielestään galleria ja paikkakunnan julkinen tila eivät juurikaan eroa teosten kannalta. (Hannus 2022.) Teokset kantavat samaa viestiä yhteisöllisyyden tärkeydestä missä ovatkaan.

Vaikka Hietanen pyrkii teoksillaan luomaan yhteisöä ja yhteisöllisyyttä esittelemällä niitä julkisesti paikkakunnalla, hän ei ole varma roolinsa näkyvyydestä. Hän kokee, että monet hämeenkyröläiset tietävät ja tunnistavat hänen teoksiaan, mutta hän ei ole varma tunnistavatko he hänet niiden tekijäksi. Hän kuitenkin kokee sen tärkeäksi, että tekee taidetta omalle yhteisölleen ja on läsnä yhteisössä. Vaikka *Kyläläiset* menevät esille näyttelyihin ja gallerioihin, paikkakunnan asukkaat saavat ensimmäisenä nähdä teokset. Hietaselle on tärkeää, että teokset ovat esillä niissä kuvatululle yhteisölle, sillä teokset herättävät ylpeyttä oman yhteisön puolesta. Hietasen mukaan teosten yhteisöllisyys on vahvempi Hämeenkyrön asukkaiden keskuudessa, sillä teoksien malleja on mahdollista tunnistaa, mikä lisää yhteyttä teoksiin. (Hietanen 2.6.2025.) Hietanen myös kokee, että teoksien yhteisöllisyyden idean vuoksi mallit ovat innoissaan osallistumaan kuvattaviksi (Sorene 2.4.2020. ”The Villagers: Life-Size Crocheted Figures by Liisa Hietanen”. Flashbak [www-sivu](#)).

Teoskokonaisuuden luomaa kuvaa yhteisöllisyydestä korostavat käsitöiden yhteisölliset merkitykset. Taidekasvatuksen tutkija Minna Haveri osoittaa, että käsitöihin voidaan edelleen liittää perinteisempiä yhteisöllisyyden muotoja, vaikka käsitöitä tehdään usein yksin. Käsityötaidot voivat olla perinnöllisiä eli taitoja opetetaan sukupolvelta toiselle. Tämä on saattanut vahvistaa sukupolvien välistä yhteenkuuluvuutta ja herättää jonkinlaista sukuyylpeyttä. Suomessa koulukäsityö on myös vahvasti muovaamassa monien vaikutelmaa käsitöistä. (Haveri 2016, 37, 40.) Koulukäsityö on monien jakama ja tuntuma yhteisöllinen kokemus, sillä oppitunneilla opitaan ja tehdään yhdessä. Monelle katsojalle voi teoksista tulla käsityötekniikoiden kautta tämänkaltaisia tuntemuksia yhteisöstä. Taiteilija, tutkija ja kirjailija Claire Wellesley-Smith kokee, että tekstiilien universaali luonne auttaa meitä tuntemaan yhteenkuuluvuutta (Wellesley-Smith 2015, 8; ks. myös Turney 2009). Taidehistorioitsija Katve-Kaisa Kontturin mukaan käsityöt tai tekstiili ei kuitenkaan välttämättä selvitä ihmisten

välisiä eroavaisuuksia, vaan yhteenkuuluvuuden tunne on kiinni ihmisten avoimesta suhtautumisesta toisiin yhteisön jäseniin. Käsityö ei yksinään luo yhteisöä, vaan yhteisön jäsenten tulee nähdä toisensa olennaisina osapuolina yhteisön luomisessa. (Kontturi 2017, 279.) Täysin erilaiset ihmiset voivat kuitenkin kokea yhteisyyttä toisiinsa tekstiilien tuttuuden kautta.

The Care Collective pohtii, miten hoivaavia yhteisöjä luodaan. Hoivaavat yhteisöt tarjoavat vastavuoroista tukea ja molemminpuolista hoivaa. Ne tarvitsevat julkista ja kaikkien käytössä olevaa tilaa. Julkisten tilojen lisääminen toimii vastapainona yksityistämisen yleistymiselle. Hoivaava yhteisö pyrkii jakamaan resursseja, kuten tietoa tai työkaluja, ihmisten välillä ja kesken. Jakaminen myös auttaa luomaan yhteisöjä. Näiden lisäksi hoivaavat yhteisöt ovat demokraattisia ja ne pyrkivät laajentamaan hoiva- ja hyvinvointitoimintoja sekä paikallista toimintaa. (The Care Collective 2025, 48, 55–56.) Hietanen pyrkii teoksiensa avulla luomaan samankaltaista hoivaavaa yhteisöä. Vastavuoroinen tuki onnistuu teoksien mallien ja taiteilijan välisessä vuorovaikutuksessa. Teokset asetetaan esille julkiseen tilaan niiden valmistuttua, mikä luo uudenlaista merkitystä julkiselle tilalle ja korostaa sen merkitystä yhteisön sisällä. Hoivaava yhteisö juuri vahvistaa ja laajentaa julkisia tiloja, mitä Hietanen tekee teoksien avulla (mt. 53). Tämän lisäksi teoksien mallit löytyvät erilaisten kohtaamisten kautta julkisten tilojen paikoista. Julkinen tila on siis oleellinen osa teoksia. Resursseja jaetaan yhteisön kesken, sillä teokset esitetään aina ensin yhteisön jäsenille. Yhteisöllä on siis aina mahdollisuus nähdä valmiit teokset saavutettavasti. Teokset levittävät hoivaavan yhteisön tärkeyttä myös laajemmin sosiaalisen median ja näyttelyiden avulla.

Hietanen jakaa teoksiaan, näyttelyitään ja muita uransa saavutuksia sosiaalisessa mediassa sekä omilla verkkosivuilla. Median ja viestinnän tutkija David Gauntlett pohtii syytä, miksi ihmiset jakavat itse tehtyjä käsitöitä julkisesti verkossa. Hän ehdottaa syyksi yhteyden halun muihin ja mahdollisuuden tiedonvälitykseen tai yhteydenpitoon. Ihmiset haluavat jakaa ja saada uusia ideoita, palautetta ja tukea. Myös halu tulla huomatuksi, arvostetuksi ja kuulluksi ovat syitä jakaa käsitöitä verkossa. (Gauntlett 2011, 106; ks. myös MacDowall & Budge 2021.) Todennäköisesti samat motiivit ovat Hietasella. Sosiaalisesta mediasta, kuten Instagramista, on kehittynyt taiteilijoille markkinointialusta. Instagram voi toimia myös eräänlaisena virtuaalisena galleriana, jolloin alusta toimii omien teosten ja työskentelyn tallentamisen työkaluna. (Garwol 2024, 225, 228, 231.) Näkyvyyden kannalta sosiaalinen media on todella tärkeä. Jakamalla teoksia verkossa Hietanen haluaa mahdollisesti luoda yhteisöä myös paikkakunnan rajojen ulkopuolella. Taiteilijan tiliä seuraamalla on mahdollista

seurata hänen uusimpia teoksiaan, saada ajankohtaisia tietoja näyttelyistä sekä tykätä ja kommentoida julkaisuja. Sosiaalinen media voi toimia myös yhteisöllisesti, vaikka yhteys muihin saattaa olla melko pinnallista.

Haveri kokee, että käsityökulttuuri on muuttunut internetin ja sosiaalisen median myötä yhteisöllisemmäksi. Aiemmin käsityöt olivat sidoksissa kodin piiriin, mutta nyt käsitöitä opetetaan, jaetaan ja niistä keskustellaan erilaisten verkkoyhteisöiden sisällä. Tärkeää on yhteisöllinen kokemus, taitojen jakaminen ja yhdessä tekemisen ilo. Merkittävää on, että verkkoyhteisö ei vaadi konkreettista kohtaamista, vaan yhteisön voi luoda täysin verkossa. (Haveri 2016, 36, 46.) Verkkoyhteisöön osallistuminen on siten myös saavutettavampaa, johon Hietanenkin pyrkii.

Hietanen korostaa, että teoksien tarkoituksena ei ole ollut kuvata nimenomaan Hämeenkyröläisiä, vaan he tulivat kuvatuksi koska hän asuu paikkakunnalla. Tärkeämpää teoksissa on yhteisöllisyyden sekä oman asuinpaikan ja lähellä olevien ihmisten esiintuominen. Hietanen kokee, että *Kyläläiset* ovat samaistuttavia ja tutun oloisia, joihin voi samaistua melkein mistä päin tahansa. (Hietanen 2.6.2025.) On kuitenkin huomioitava, että Hietanen nimenomaan valikoi yhteisönsä jäseniä kuvattavaksi teoksiin. Hän tietyllä tapaa luo kuvaa yhteisöstään. Voidaan siis pohtia, minkälaista yhteisöä teoksilla luodaan. Tähän perehdytään tarkemmin tutkielman kolmannessa luvussa.

2.3 Arkisuus ja tuttuus

Hietanen määrittelee taidettaan arkipäiväiseksi ja realistiseksi (Myllyniemi 2016, 48). *Kyläläiset* ovat hänelle arkisia ja tavallisia ihmisiä. Arki on teoksissa vahvasti esillä ja sitä tuodaan monin keinon esille. Arkisuutta luo etenkin hahmojen olemus ja heidän tapansa pukeutua arkisen mukavasti, mikä poikkeaa perinteisistä muodollisemmista muotokuvista. Myös teoksissa hyödynnetty materiaali voidaan nähdä arkisena sen yhteydestä kodin piiriin. Taiteilija pyrkii myös tuomaan teokset osaksi ihmisten arkea esittämällä teoksiaan julkisissa tiloissa. Taidekasvatuksen tutkija Sini Myllyniemi huomauttaa että, kun arki nostetaan esiin, tuodaan se myös kuvaamisen arvoiseksi kohteeksi, jonka myötä tavallisuus hyväksytään. Hietasen mukaan itsestäänselvyyksien eli arkisten asioiden esiintuominen kertoo kulttuuristamme paljon enemmän kuin asiat, joita tuodaan tarkoituksella esiin. (Mt. 147–150.) Teokset kuvastavat sitä, että arkisissa asioissa on arvoa.

Arkinen tilanne tallentuu teoksiin helposti, sillä Hietanen usein saa otettua valokuvat mallista samana hetkenä, kun hän pyytää tätä teoksen malliksi. Hän kokee tärkeänä, että teokseen tallentunut tilanne on autenttinen, minkä vuoksi hän toivoo, että mallit ovat juuri niissä vaatteissa kuin tapaamistilanteessa. Teokset pyrkivät kuvaamaan hyvin autenttisesti ihmisten arkea. Hietanen kokee myös, että ihmiset ovat luontevammin malleina, kun he eivät voi valmistautua siihen mitenkään. Autenttisuutta korostaa myös se, että valmiit teokset esitellään malleille merkityksellisissä julkisissa paikoissa. Malli saa vaikuttaa siihen mihin teos tulee valmistuttuaan esille, jolloin autenttisuus on todellinen. (Hietanen 2.6.2025.)

Selkeä vaikuttamisen keino tulee esiin hahmoista, joita Hietanen on valinnut kylänsä yhteisöstä. Teoksien henkilöt ovat usein sentyyppisiä henkilöitä, jotka jäävät huomioimatta arjessa (Myllyniemi 2016, 162). Erityisesti ikääntyneiden esiin nostaminen voidaan nähdä kanta-aottavana. Heihin kohdistettu huomio osoittaa, että he ovat tärkeitä ja heillä on merkitystä. Ylipäättään teokset osoittavat kohtaamisen ja toisen huomioimisen tärkeyden. Hietanen kohtaa arjessaan yhteisönsä jäseniä, mikä tallentuu teoksien muotoon. Väistämättä sama arkisen kohtaamisen teema on läsnä teoksissa. Teokset ikään kuin kehottavat huomioimaan oman ympäristön ja lähipiirin tavalliset ihmiset, jotka ehkä muutoin voivat jäädä huomioimatta. Teokset osoittavat miten suuri arvo lähellä olevilla ihmisillä on, mikä on kanta-aottavaa.

Tekstiili on materiaalina erityinen. Verrattuna useimpiin muihin taiteen materiaaleihin tekstiili on kaikille tuttu materiaali. Katsoja tietää miltä *Kyläläisissä* käytetty lanka tuntuu käsissä, sillä useimmat tunnistavat esimerkiksi villapaidan tai villasukkien tunnun. Hietanen kokee, että tästä syystä teokset tulevat lähelle. Materiaalin lisäksi tekniikka tuo teoksia lähelle katsojaa. Teoksissa käytettyä neulomista ja virkkaamista opetetaan peruskoulun käsityötunneilla, jolloin ne ovat edes jokseenkin tuttuja tekniikoita suurimmalle osalle suomalaisista. Tuttu materiaali ja tekniikka tuovat teoksiin Hietasen mukaan inhimillisyyttä ja lämpöä. (Myllyniemi 2016, 122, 124.) Tuttuus luo teoksista helpommin lähestyttäviä ja samaistuttavia. Tuttuus perustuu myös arkisuuteen, sillä materiaali ja tekniikka ovat arkisia. Materiaalin ja tekniikan tuttuus on merkityksenä liitettävissä myös teoksien sisältöön.

Arkisuutta, tuttuutta sekä yhteisöllisyyttä syntyy myös Hietasen tavasta nimetä teoksensa. *Kyläläiset* on nimetty ihmisten nimillä, mikä taiteilijan mukaan tuo ihmishahmoihin lisää inhimillistä lämpöä (Myllyniemi 2016, 156). Ihmishahmot tulevat lähemmäksi katsojaa, kun niitä kutsutaan tuttavallisesti etunimen mukaan. Teokset kohdataan ensi sijassa ihmisinä, eikä

esimerkiksi teoksien edustaman teeman tai sisällön merkityksen kautta. Teoksien nimeäminen etunimien mukaan luo myös yhteisöllisyyttä tuttuuden tunteen myötä. *Veli*-teoksen kohdalla nimi viittaa kahdenlaiseen merkitykseen. Nimi voi viitata etunimeen Veli tai Hietasen veljeen, sillä teoksen hahmo on taiteilijan veljen muotokuva. Joka tapauksessa tuttuus korostuu teoksen nimessä.

Hietanen osoittaa, ettei mikään aihe ole vähäpätöinen tai niin arkinen, ettei sitä voisi kuvata mielenkiintoisesti. Arkisuudesta muodostuu tila, jossa voi kohdata ihmisiä, joilla on samankaltaisia kokemuksia. Haveri kuvailee, miten arkisuus vaikuttaisi olevan samankaltaista kaikkialla, mutta todellisuudessa läheltä katsoen jokaisen elämä on ainutlaatuista ja erikoista. Käsityötekniikoin tehdyt teokset korostavat tätä arkisuuden erityisyyttä, sillä tekniikka tekee arkisuuden näkyväksi. Tutut aiheet ja materiaalin tuntu tuovat teoksiin läsnäolon tuntua. Haveri huomauttaa, että arkisuus ja siihen samaistuminen osoittavat, että meillä kaikilla on paljon yhteistä, mutta samanaikaisesti jokainen meistä on erityinen. (Haveri 2016, 12, 104.) Arkisuus on helposti lähestyttävä aihe, sillä se koskee kaikkia. Arjen esiintuominen ja sen arvon ja erityisyyden näyttäminen on kantaaottavaa.

2.4 Hoiva

Hietanen kokee hoivan vaikeasti lähestyttävänä aiheena, sillä hän työskentelee niin paljon yksin. Hän kuitenkin kokee, että hitaus ja ajan antaminen on hoivaa. Teoksiin sisältyy paljon ajan antamista tietyille ihmiselle tai ihmisryhmälle, minkä Hietanen kokee välittävän hoivan tunnetta katsojalle. Hän yhdistää hoivan myös ihmisten arvostamiseen. Hän itse välittää teoksien malleista ja toivoo, että tämä välittyy myös katsojalle. Hän kokee arvostuksen merkitsevän ihmisten toisille antamaa aikaa, toisten lähestymistä sekä hidasta tutustumista, mitkä ovat kaikki yhdistettävissä tietyllä tavalla myös hoivaan. Hän myös toivoo, että katsoja kokee, että teokset toimivat vastapainona kiireelle ja nopeille kohtaamisille, sillä hoiva vaatii myös aikaa. (Hietanen 2.6.2025.) Ehdotan kuitenkin, että myös hoiva on *Kyläläisissä* oleellinen vaikuttamisen keino yhteisöllisyyden ja arkisuuden lisäksi.

Hoiva on laaja ja moninainen käsite. Hoiva ei merkitse yhtä tiettyä toimintaa eikä sillä ole tiettyä kohdetta. Se kattaa niin lasten, vammaisten, aikuisten kuin ikääntyneiden hoivaamisen. Hoiva voi merkitä toisen tarpeista huolehtimista, raskasta ruumiillista työtä tai läsnäoloa. (Anttonen & Zechner 2009, 17.) Se voi myös olla molemminpuolista ja vastavuoroista. Silti se usein nähdään hyvin kahtiajakoisena. Toinen on hoivan antaja ja toinen hoivan saaja. (Zechner & Valokivi 2009, 164.) Hoiva voi olla tunteita ja tekoja. Se on läsnä kaikkialla koko

elämämme ajan. Hoivan käsitteellä ei ole vakiintunutta tietoteoreettista perustaa, minkä vuoksi käsite on moninainen ja monitulkintainen. (Vasara & Sihto 2023, 11–12.) Hoiva tulee konkreettisesti ilmi *Kyläläisten* perheen kuvauksissa, joissa voidaan tulkita hahmojen toimittavan aktiivisesti hoivaa. Perheiden representoimaa hoivaa käsittelen tarkemmin luvussa 3.2. Hoiva on läsnä tukintaani teoksien aiheista, kuten ikääntyneiden kohdalla yhdistän hoivan hoivapolitiikkaan luvussa 3.1.

Yhteiskuntatieteilijät Paula Vasara ja Tiina Sihto laajentavat ymmärryksen hoivasta käsittämään myös ihmissuhde- ja tunnetaitoja. Hoiva voidaan ymmärtää tunnesuhteena, ja se voi olla ihmisten välisiä käytäntöjä, osaamista ja ajattelutapoja. (Vasara & Sihto 2023, 15.) Tunnesuhteinen hoiva kuvastaa *Kyläiset*-teoksissa esiintyviä henkilöitä siinä mielessä, että kyläyhteisön jäseniä harvoin hoivataan fyysisesti, vaan ennemmin tunnetasolla. Myös taiteilijan ja teoksen mallin välinen suhde voi sisältää tunnesuhteista hoivaa. Tietyllä tavalla ihmissuhde- ja tunnetaidot ovat käsillä myös silloin, kun teos kohdataan. Teokset kohdataan usein ensin ihmishahmoina niiden aidon tunnun vuoksi. Kun myöhemmin selviää tarkemmin, että ihmishahmo onkin taideteos, raja ihmisen ja teoksen välillä on väljä.

Keho on vahvasti läsnä hoivassa. Hoiva on ruumiillista työtä. Kehon väsyä valvomisesta tai kipeytyä kantamisesta. Hoivaajan vastuu liittyy olennaisesti kehoon, joka annetaan toisen käyttöön, vaikka tuntuisi, ettei keho siihen pystyisi. (Hoppania ym. 2016, 26.) Hoivan antaminen liittyy usein kehon toimintaan, jolloin hoivattavan kehon kanssa ollaan läheisesti tekemisissä (Zechner & Valokivi 2009, 156). Hietasen teokset korostavat hoivaa myös siinä mielessä, että ihmishahmot on kuvattu aidossa mittakaavassa ja näkyvillä on koko keho. Kehon läsnä myös tekemisessä. Hietanen kertoo, että *Kyläläiset* syntyvät käsissä. Työskentelytapa on hyvin orgaaninen, ja hahmojen muoto syntyy virkatun pinnan myötä. Hietanen ei usein luonnostelee teoksia etukäteen paperille, vaan teokset syntyvät silmukka kerrallaan. (Myllyniemi 2016, 52.) Ihmishahmot ovat hyvin läheisessä käsittelyssä. Läheisyys, hidas tekniikka ja tarkkanäköiset yksityiskohdat ovat havaittavissa jokaisessa *Kyläläisessä*. Samat arvot ovat läsnä myös hoivassa, minkä vuoksi vaivannäkö ja huolellinen työskentely korostavat edelleen hoivan roolia teoksissa.

Hoiva on myös liitettävissä käsitöihin. Haveri kokee, että käsityö toimii symbolisena tapana huolehtia. Hän perustaa hoivan liittyvän käsitöihin, koska käsityöt syntyvät käsissä, ne ovat ruumiillisia ja täynnä kosketuksia. Usein käsitöitä tehdään myös muiden tarpeeseen, mikä välittää merkitystä toisista huolehtimisesta. (Haveri 2016, 99.) Koska tekstiilit ja esimerkiksi

neulominen mielletään lähes aina feminiiniseen toimialueeseen, tekstiiliin on suhtauduttu sukupuolittuneena materiaalina (Parker 1989 [1984], 4–5). Tämän vuoksi tekstiileihin yhdistetään myös muita feminiinisiksi miellettyjä piirteitä kuten hoiva. Tekstiilimateriaalien pehmeys luo myös kuvaa hellyydestä, jonka mielellään halutaan olevan hoivassa läsnä. Hoivan merkitys teoksissa korostuu entisestään valitun materiaalin myötä. Teoksissa käytetyn materiaalin lisäksi lämpöä ja hellyyttä herättää hahmojen persoonallisuus, joka syntyy materiaalin pehmeiden ja lempeiden myötä. Myllyniemi tuo esiin, miten Hietanen kokee, että henkilöahmoista välittyy persoonallisuus ja lämpö eri tavoin juuri muotokuvan myötä (Myllyniemi 2016, 48).

Hietanen suosii teoksissaan materiaalina villalankaa, joka on tunnetusti lämmin materiaali. Taiteilija vertaa materiaalia arkiseen tuntemukseen villapaidan lämmöstä. Teoksia katsoessa voi tuntea villalangan lämmön ja pehmeiden. Vaikkei teokseen koskisi, lähes jokainen tietää, miltä villapaita tuntuu päällä ja voi myös kuvitella, miltä teos tuntuu. Hietanen kutsuu tätä inhimilliseksi lämmöksi ja sympaattisuudeksi. (Myllyniemi 2016, 124.) Nämä mielikuvat teoksen tunnusta on helppo liittää myös teoksissa esitettyihin aiheisiin. Ylipäättään tekstiileihin liitetään käsitys suojasta. Esimerkiksi vaatteet lämmittävät tai voivat muuten suojata säältä. Vaatteet myös peittävät kehoja, jolloin vältetään alastomuuden aiheuttamalta häpeältä. (Turney 2009, 109.) Hoiva voi myös olla tunnetta, kuten lämpöä ja turvan tunnetta.

Epämiellyttävät vaatteet, kuten kutiseva villapaita, voi kuitenkin kuormittaa hermostoa etenkin, jos kyseessä on erityisherkkä ihminen. Erityisherkyys merkitsee, että aivotoiminta on muita voimakkaampaa. Hermostollinen reaktioherkyys on voimakkaampi erityisherkillä, jolloin aistijärjestelmä toimii korostetusti, minkä vuoksi esimerkiksi tuntoaisti voi aiheuttaa aistiyliherkyyttä. (Hyttinen & Lepistö 2023, 17–21, 40.) Villalanka materiaalina voi siis tuntua erityisherkan mielestä epämiellyttävältä ja kutisevalta. Se, minkälaisen tuntemuksen villa herättää, saattaa vaikuttaa Hietasen teoksien tuntuun. Jos kokee villan tunteen mukavana, pehmeänä ja lämpimänä, voi teokset herättää lempeitä mielikuvia. Toisaalta jos villa on lähinnä epämiellyttävä materiaali, voi teokset tuntua materiaalin puolesta jopa ahdistavilta. Materiaalin hoivaavia tuntemuksia saattaa olla haastavaa tunnistaa, jos siihen liitetään epämiellyttäviä merkityksiä. Hoiva voidaan kuitenkin myös liittää käsitöiden luonteeseen muille tekemisen kautta. Käsityön tutkija Sirpa Kokko tuo esiin, miten tytöille usein opetetaan käsityötaitojen ohella, muiden hyväksi ja vapaaehtoisesti tehtyjen käsityölahjojen merkityksiä ja tapoja. Lahjoja annetaan läheisille ja ne osoittavat, että vastaanottaja on kaiken ajan ja

huolenpidon arvoinen. (Kokko 2007, 83–84.) Hoivaaminen on läsnä jo prosessissa, sillä aikaa ja huolenpitoa kuluu tehdessä toiselle.

2.5 Hidastaminen

Hidastamisen teema on nähtävillä *Kyläläisissä* monessa eri mielessä. Kirjailija Wendy Parkins ja viestintätieteilijä Geoffrey Graig korostavat, miten hidastaminen liittyy olennaisesti aikaan, sillä aikaa pyritään käyttämään tietoisesti. Hidastamalla pyritään muuttamaan nykyistä ajankäyttöä siten, että jäisi enemmän aikaa arkielämälle. Prosessin omaksuminen ja siitä nauttiminen ovat olennainen osa hidastamista. (Parkins & Craig 2006, 3.) *Kyläläisten* tekemiseen menee runsaasti aikaa, sillä niiden valmistamiseen käytetty tekniikka on hidas. Tekniikka on monelle tuttu vähintään siinä mielessä, että ymmärtää miten hidas ja työläs tekniikka on. Käsityötekniikat, kuten Hietasen teoksissa hyödynnetyt virkkaaminen, neulominen ja kirjonta, ovat nimensä mukaisesti käsin valmistettavia, mikä osoittaa niiden työläisyyden. Prosessi on vahvasti osa teoksia sen näkyvyyden vuoksi. Teoksien muoto korostaa tekniikkaa ja sen prosessia. Hitaus on olennainen osa teoksia ja se on havaittavissa jokaisessa yksityiskohdassa, minkä vuoksi hidastamisen teema on helppo yhdistää teoksien sisältöön ja niistä tulkittaviin aiheisiin, kuten hoivaan ja yhteisöllisyyteen. Taiteilijan näkökulmasta prosessi koostuu käsillä tekemisestä sekä malleihin tutustumisesta. Hietanen kokee, että hidas tekniikka tuo sisältöä teoksiin. Hänelle hitaus merkitsee etenkin ajan laittamista ihmisen näkemiseen. (Hietanen 2.6.2025.) Hitaus ja sen tuomat merkitykset teoksiin voidaan tulkita kantaaottaviksi.

Hidastamisen teema on pitkään ollut mielenkiinnon kohteena, minkä vuoksi siitä on kehittynyt maailmanlaajuinen ajattelutapa. Hitausliike tai hidastaminen (engl. *slow movement*) on saanut alkunsa 1980-luvun puolivälissä, mutta siihen ovat viitanneet jo aikaisemmin esimerkiksi Arts and Crafts -liike. Se pohjautuu hitaampaan tekemiseen ja siihen, että tehdään mahdollisimman hyvin eikä mahdollisimman nopeasti. Se on myös jakautunut moneen eri alaluokkaan kuten ruuan tai muodin hidastamiseen. (Wellesley-Smith 2015, 12–14.) Haveri kokee, että käsityön kasvava suosio on osittain seurausta hidastamisilmiöstä. Käsityön inhimilliset pehmeät arvot ja kestävä kehityksen sanoma haastaa miettimään mikä on arvokasta ja aitoa elämää. Käsityötekniikoin valmistetut teokset perustuvat hidastamiseen, sillä tekijä ja katsoja pysähtyvät molemmat teoksen äärelle. (Haveri 2016, 100.) Taide ei useimmiten perustu nopeuteen, mutta käsityötekniikoiden kohdalla hitautta korostaa prosessin näkyminen. *Kyläläiset* esittävät tekniikan ja prosessin selkeästi, sillä teoksien pinta

muodostuu silmukoista, joista jokainen on luotu yksitellen. Parkins ja Graig korostavat, että erilaiset hidastamisen teot, kuten neulominen, on mahdollista suorittaa myös nopeasti. He pyrkivät tämän vuoksi määrittelemään hidastamisen asenteena eikä eri tekoina. (Parkins & Craig 2006, 139.)

Kirjaimellisen hitauden ja prosessin omaksumisen lisäksi Parkins ja Graig tuovat ilmi eri hidastamisen osatekijöitä, jotka ilmenevät hyvin myös *Kyläläisissä*. Koti on olennainen osa hidastamista, sillä se on suuri osa-alue arkea, mihin hidastaminen osittain kohdistuu (Parkins & Craig 2006, 64). Koti on läsnä *Kyläläisten* arkisuudessa, mutta myös tekniikan tuoman pehmeiden ja kodin merkitysten vuoksi. Käsiyöt mielletään usein kodin piiriin kuuluviksi tekstiilin tuoman feminiinisyyden merkityksen vuoksi. Paikallisuus on läsnä hidastamisessa, sillä se korostaa yksilöllistä erityisyyttä, elettyjä kokemuksia ja yhteisön merkitystä arjessa (mt. 73). Paikallisuus ja yhteisö ovat olennaisia osia *Kyläläisiä*, sillä teoskokonaisuus perustuu yhteisöön ja se edustaa paikallisen yhteisöllisyyden roolia arjessa. Hidastaminen vaatii myös toisista ja maailmasta välittämistä sekä molemminpuolista hoivaa toimiakseen ja ollakseen merkittävää (mt. 58–59). Hoiva on mielestäni yksi *Kyläläisten* selkeimmistä teemoista, mikä tulee ilmi teoksien sisällöstä sekä materiaalin tuomista hoivan merkityksistä.

Taiteilija, tutkija ja kirjailija Claire Wellesley-Smith käsittelee hidastamista tekstiilitaiteen näkökulmasta. Hänkin korostaa paikallisuutta osana hidastamista. Tekstiileissä se merkitsee hänelle paikallista tuotantoa ja läheistä suhdetta paikalliseen alueeseen. Hän liittyy paikallisuuden hidastamisessa erityisesti alueelliseen tilaan ja paikkoihin sekä paikallisiin lähituotettuihin materiaaleihin. (Wellesley-Smith 2015, 18–19.) Hietanen lähestyy paikallisuutta nimenomaan ihmisten ja yhteisön kautta eikä niinkään materiaalin tuotannon kautta. Hietasen teoksissa korostuu hitaan tekniikan lisäksi hidas tutustuminen, koska yhteisöllisyys ja paikallisuus ovat läsnä teoksissa.

Hidastamisen teeman on mahdollista toimia vaikuttamisen keinona. Kuten Parkins ja Craig tuovat ilmi, hidastamiseen liittyy paljon eri arvoja, joiden kannattaminen voidaan kokea kanta-aottavana. Hidastamisen voidaan etenkin tulkita toimivan yhteiskunnan tehokkuusvaatimuksia vastaan (Sillanpää 2017). Nopeus liitetään tehokkuuteen, jolloin hitaus viittaa vastakkaisiin arvoihin. Hitauteen liitetään myös työnteon ensisijaisuuden kyseenalaistaminen ja muiden elämän osa-alueiden vaaliminen. (Parkins & Craig 2006, 1.) *Kyläläiset* viestii etenkin arjen tärkeyttä, mikä on myös hidastamisen kannalta olennaista.

Parkins ja Craig kokevat, että arjesta on tullut kiireellisempää, sillä työnteon ja arjen välinen ero ei enää ole yhtä selkeä. Yhteydenpito on kehittynyt, jolloin työtehtäviin on mahdollista vastata myös työpaikan ja -ajan ulkopuolella. Kapitalismin vuoksi tämän koetaan olevan myös välttämätöntä. Kapitalismi kannustaa työskentelemään pidempään, nopeammin ja suuremman stressin alaisena. (Parkins & Craig 2006, 66.) Hidastaminen toimii kapitalismin vastustuksena kyseenalaistamalla tehokkuusvaatimuksen, mutta myös suosimalla harkittua kuluttamista. Tuotannon ja kulutuksen nopeutuminen on kapitalismin ehto ja niiden hidastaminen toimii sitä vastaan. Hidastaminen viestii myös selkeitä ekologisia mielipiteitä. Etenkin kulutuksen ja tuotannon hidastaminen on ekologinen teko.

Kulutukseen ja nopeaan massatuotantoon viittaa teoksissa selkeästi esillä olevat tuotemerkit. Näiden yleisten ja tunnettujen tuotemerkkien vaatteet toimivat osana arkipukeutumista. Ne tuovatkin teoksiin lähinnä arkisuuden ja tuttuuden tunteita, mutta niistä on tulkittavissa myös kapitalismin, epäekologisuuden ja kulutuskulttuurin piirteitä. Kasvatustieteen tutkija Janita Perttula huomauttaa, miten käsitöiden hidas tekniikka toimii kapitalismin, kiireyden ja tehokkuuden vastustuksena. Hidas tekeminen vastustaa teollisesti massatuotettuja tekstiilituotteita. (Perttula 2018, 141.) *Suvin* hupparin Adidas-logo on yksi näkyvimmistä tuotemerkeistä, mitä *Kyläläisillä* on päällä. Saman tuotemerkin tunnistaa jo kolmesta valkoisesta raidasta, mitkä näkyvät *Suvin* ja *Dilaran* kengissä (kuva 2). Adidas on maailmanlaajuisesti tunnettu tuotemerkki, joka valmistaa massatuotettuja urheiluvarusteita, vaatteita ja kenkiä. *Mikon* yllä oleva United Colors of Benetton -paita on myös poikkeuksellisen näkyvä tuotemerkki. United Colors of Benetton on myös massatuotantoa valmistava pikamuotiyritys. Muoti ja etenkin pikamuoti on nopeasti muuttuvaa ja uusia tuotteita valmistetaan nopeaan tahtiin. Massatuotanto vaatii myös suurta kulutusta. Näiden tuotteiden jäljentäminen virkkaamalla ja neulomalla viestii hyvin vastakkaista merkitystä. Virkkaaminen ja neulominen on käsin tehtyä ja hidasta, minkä vuoksi massatuotanto on hyvin haastavaa. Tekstiilien massatuotantoa vastustava hidastamisen teema on erittäin poliittinen (Myllyniemi 2016, 164).

Kuva 2. Hietanen, Liisa, yksityiskohta teoksesta *Dilara*, 2023. Virkkaus, neulonta ja kirjonta, 160 x 50 x 50 cm. Kuva: Assi Aromaa.

Tekstiiliteollisuuden liitetään ympäristö- ja työolosuhdeongelmat, minkä vuoksi Wellesley-Smith kokee materiaalin harkinnan tärkeäksi osaksi hidasta tekstiiliteollisuutta. Hän huomauttaa, että suurimmat tekstiiliteollisuuden ongelmat ovat pikamuodin syy eikä tekstiiliteollisuus. Hän kuitenkin korostaa, että on silti tärkeää tarkastella myös käsitöihin ja tekstiiliteollisuuteen käytettyjen materiaalien alkuperää. (Wellesley-Smith 2015, 17.) Hietanen pohtii teoksissa käytetyn materiaalin eettisyyttä, mutta hän ei juurikaan käytä teoksissaan kierrätysmateriaaleja, jolloin ekologisuuden mielikuvaa voidaan kyseenalaistaa. Hietanen kuitenkin pyrkii hankkimaan materiaaleja vain sen verran kuin teoksiin tarvitsee. Hän ei heitä lankoja hukkaan, vaan pyrkii hyödyntämään yli jääneitä lankoja. Teokset jokseenkin viestivät ekologista ajattelua ja kulutuskriittisyyttä. Erityisesti hidaskäsi viestii kulutuksen hidastamisesta. (Myllyniemi 2016, 138.) Käytännössä materiaalivalinnoissa voisi kuitenkin tehdä ekologisempia valintoja. Väri- ja materiaalivalinnoissa vaikuttaa Hietasen valitsemiin materiaaleihin, sillä ihmishahmojen realismi ja uskottavuus ovat suuresti väri- ja materiaalivalinnoista kiinni (mt. 52).

Käsityö tekniikkana ja arvona viittaa jo itsessään ekologisuuteen. Taito tehdä vaatteita ja asusteita itse sekä taito korjata kuluneita vaatteita on kertakäyttökulttuurin vastustamista (Wilson 2017, 180). Wellesley-Smith kokee, että kuluneiden vaatteiden korjaamiseen vaadittujen taitojen vaaliminen on olennaista, jos kannatetaan ekologista tekstiilien käyttöä (Wellesley-Smith 2015, 71). Median ja viestinnän tutkija David Gauntlett korostaa, että merkittävää itse tekemisessä on juuri se, että on päättänyt olla kuluttamatta valmiita tuotteita ja valmistaa jotain itse. Hän kokee, että luovuus on tärkeä tekijä uuden elämäntavan omaksumisessa ja suuremmissa poliittisissa muutoksissa. (Gauntlett 2011, 19–20.) Hietasen teokset väistämättä edustavat myös tämänkaltaista mielikuvaa. Virkkaaminen, neulominen ja kirjonta ovat pohjimmiltaan yksinkertaisia käsityötekniikoita, joita opetetaan peruskoulussa. Perustaitojen oppiminen voi vaikuttaa siihen, miten käytämme ja huollamme tekstiilejä. Nostamalla tämänkaltaiset taidot esille *Kyläläiset* tietyllä tapaa edustavat myös käsityötaitojen tärkeyttä ja niiden osaa vastuullisemmassa arjessa. Käsityötaitojen vaaliminen on kestävän kulutuskulttuurin kannalta ekologista.

Wellesley-Smith yhdistää hitaan tekemisen ekologisen ja yksinkertaisen elämän lisäksi mietiskelyyn. Prosessi on tärkeä osa hidastamista, jolloin mietiskely voi kuulua osaksi hidasta ja pitkää prosessia. (Wellesley-Smith 2015, 6.) Taiteilija, käsityöaktivisti ja tutkija Tal Fitzpatrick lähestyy käsitöiden hidasta prosessia käsityöaktiivismin näkökulmasta. Hän kokee, että pitkä prosessi ja hidas tekniikka voi auttaa tekijää käsittelemään vaikeita tunteita, kuten vihaa, turhautuneisuutta tai avuttomuuden tunnetta. Itse käsillä tekeminen voi myös auttaa tuntemaan, että tekee jotain konkreettisesti hyödyllistä. (Fitzpatrick 2018, 32.) Usein poliittiset haasteet voivat tuntua kaukaisilta ja siltä, ettei itse pysty yksin vaikuttamaan niihin. Mahdollisesti Hietanenkin pystyy prosessin aikana pohtimaan teoksien aiheiden merkityksiä. Fitzpatrick kokee, että hitaasti valmistuva projekti pakottaa miettimään tekeillä olevan teoksen poliittista merkitystä pitkällä aikavälillä ja paneutumaan sen haasteisiin (mt. 52). Myös muodin ja tekstiilien tutkija Joanne Turney korostaa käsitöiden prosessin ja mietiskelyn yhteyttä. Hän kokee käsitöiden mahdollistavan rauhallisen mietiskelyn. Tehdessä käsitöitä voi myös harjoittaa mindfulnessia. Käsityöt voivat toimia keinona mielen tyyneyden ja hiljaisuuden löytämiseen, mutta tämä hiljaisuus voi Turneyn mukaan olla myös epämurkavaa, jolloin voi joutua kohtaamaan itsensä ja omat ajatukset. (Turney 2009, 153–154.)

Wellesley-Smith tuo esiin, miten käsitöiden tekemisen on tutkitusti todistettu rauhoittavan laskemalla verenpainetta, sydämensykettä ja lihasjännitystä. Usein tämän takia käsityöt voivat saada aikaan flow-tilan, jonka aikana käsitöitä tehdään täysin antautuneesti. Flow-tilan aikana

käsitöiden tekeminen on miellyttävää eikä tekemisen haasteet aiheuta stressiä. Yhteys materiaaliin, käsillä tekeminen ja tekemiseen uppoutuminen voivat olla hyvinkin terapeutista. Wellesley-Smith on myös sitä mieltä, että käsitöiden hidas ja tasainen tahti voi johtaa harkittuun ajattelun tapaan, joka on ulotettavissa myös teoksen ulkopuolelle. (Wellesley-Smith 2015, 88.) Varmasti moni katsoja, kenelle *Kyläläisissä* käytetyt tekniikat ovat tuttuja, voi tuntea rauhallisuuden myös tätä kautta. Tekstiilien lempeys ja rauhallisuus ovat läsnä prosessin rauhallisuuden vuoksi. Myös harkittu ajattelutapa voi kantautua teoksista katsojalle samalla tavalla kuin tekniikan hitaudesta kantautuva ekologisuus. Hietanen kokee, että teoksien tekniikka on rauhoittava. Hänelle tasainen työskentely on mielekästä, vaikka se onkin välillä puuduttavaa, sillä se voi tuntua loputtomalta. (Kovasiipi 13.5.2022. ”Taiteilija Liisa Hietanen kertoo, miten langoista syntyy veistoksia, ja mitä ne tekijältään vaativat”. Kulttuuritoimitus [www-sivu](#).)

Wellesley-Smith, Fitzpatrick ja Turney kokevat, että tärkeä osa käsitöitä on prosessin tuoma aika mietiskelylle ja rauhoittumiselle. *Kyläläiset* ovat rauhallisen tuntuisia, mikä osittain johtuu heidän levollisista ja lempeistä ilmeistä sekä arkisuudesta. Myös käsityön yhteydet hidastamiseen ja rauhoittumiseen tuovat teoksiin rauhallisuuden merkityksiä. Mahdollisesti Hietanen saa aikaa mietiskelyyn tekemisen prosessin aikana. On kuitenkin vaikeaa pohtia, miten hidas ja pitkä prosessi vaikuttaa Hietaseen, sillä Wellesley-Smith, Fitzpatrick ja Turney tuovat esiin hyvin eri tapoja käsitellä prosessin aikaista mietiskelyä. Hietanen kertoo podcasthaastattelussa, että virkkaamisen ja neulomisen aikana hän kuuntelee äänikirjoja ja podcasteja. Hänelle kuitenkin käy joskus niin, että hän syventyy teoksien tekemiseen niin hartaasti, että unohtaa kuunnella kirjaa tai podcastia ja kadottaa tarinan juonen. Jos teoksen tietty vaihe, kuten kasvot, vaatii enemmän keskittymistä, hän keskittyy vain tekemiseen. (Levonille lasken luojani 22.6.2022, 33:50–35:10. ”#242 – Liisa Hietanen”. PodBean [www-sivu](#).) Koska Hietanen tekee henkilökuvia, hän voi ajatella esimerkiksi malleina olleita ihmisiä ja tekemisen prosessin kautta lähestyä heihin, kuten Fitzpatrick käsittelee projektiensa aiheita prosessin aikana.

Hietanen kokee, että teoksiin nähty aika ja vaiva tulee myös esiin ja herättää arvostusta teoksiin. Koska *Kyläläisissä* käytetty tekniikka on hidas, se on myös työläs. Hietanen kokee, että teokset ovat välittäen tehty. (Myllyniemi 2016, 123.) Välittäminen voidaan myös liittää ihmishahmojen ja taiteilijan suhteeseen. Muotokuvan valmistus on pitkä prosessi, jonka Hietanen hoitaa huolellisesti. Ennen virkkaamisen aloittamista tapahtuu runsaasti valmisteluja. Malli mitataan ja valokuvataan tarkasti. Teokset tarvitsevat tukevan rungon, joka

valmistetaan harjateräksestä. Teoksen täytteenä on vanua, vaahtomuovia ja kangasta. Virkkaamiseen voi mennä useita kuukausia. (Sillanpää 2017.) Mallien aktiivinen osuus teoksien valmistuksessa on melko vähäinen, mutta varmasti taiteilijan näkökulmasta he ovat jatkuvasti läsnä tekemisessä. Hietanen on erittäin läheisesti tekemisissä jokaisen mallin kanssa, sillä hän luo kehon jokaisen yksityiskohdan yksi silmukka kerrallaan omilla käsissään. Hän tutustuu paikkakunnan asukkaisiin erilaisella, mutta läheisellä tavalla. Tekniikan ansiosta tutustuminen käy hitaasti, jolloin niin tekemiseen ja tutustumiseen menee aikaa. Hietanen arvoihin kuuluu myös hidas tutustuminen (”About”. Liisa Hietanen [www-sivu](#)).

Hietaselle hidas tekniikka merkitsee ajan sijoittamista ihmisen näkemiseen ja huomioimiseen (Hietanen 2.6.2025). Hitaus on yhdistettävissä hitaaseen tutustumiseen, mitä taiteilija käy läpi teoksia tehdessään. Sama hidas tutustuminen on havaittavissa myös teoksia kohdatessa, sillä katsoja tutustuu teoksen lisäksi myös esitettyyn hahmoon. Hietaselle kohtaaminen on tärkeä arvo teoksissa. Hänelle on tärkeää, että hän pystyy tutustumaan teoksien malleina olleisiin ihmisiin tekemisen aikana. Vaikka teokset syntyvät suurimmaksi osaksi valokuvien pohjalta, taiteilija kaipaa kasvojen kohdalla konkreettista kohtaamista mallin kanssa. Etenkin teoksen valmistuttua hän on mallien kanssa tekemisissä, kun hän kutsuu heidät katsomaan valmiita teoksia. (Mt.) Tutustumalla paikkakunnan asukkaisiin hän luo yhteisöllisyyttä ja kuuluvuutta paikkakuntaan. Merkittävää tutustumisesta tekee sen, että se tapahtuu hitaasti. Toisen todellinen kohtaaminen ja hidas tutustuminen toimii sosiaalisen median nopeaa ja pinnallista kohtaamista vastaan (Tom Bass Sculpture Studio School 2020). Tutustuminen ja hitauden merkityksen liittäminen siihen on toimiva vaikuttamisen keino, millä pyritään kannustamaan merkityksellisen yhteisöllisyyden luomiseen.

3 *Kyläläisten* representaatioita

3.1 Ikääntyminen

Kyläläisten ikää voi arvioida eri keinoin. Vaatetus on yksi selkeä iän arvioinnin keino, sillä ikääntyneet ovat pukeutuneet oman sukupolvensa pukeutumisen tyylien ja tapojen mukaisesti. Hiusten tai parran harmaa väri osaltaan viittaa ikääntyneisyyteen. Parta on kirjottu suoraan *Auliksen* virkatun ihon päälle eri harmaan sävyillä, millä luodaan kuvaa lyhyestä parrasta. Pidemmän parran luomiseen on käytetty pidempiä langanpätkiä, kuten *Weijolla* (kuva 3), jonka parta on hyvin vaalea. Myös *Veljellä* on pidempi parta, mutta se on ruskea. Lähemmin tarkasteltuna ikääntyneiden kasvojen muodosta voidaan erottaa ryppyjä. Rypyt on luotu virkkaamalla ihon pinta poimuiseksi, mikä näkyy etenkin suun ja nenän pielissä esimerkiksi teoksissa *Matti* ja *Raija*. Ikääntyneiden asento on myös kyyryisempi. Tämä näkyy etenkin teoksissa *Matti* ja *Aulis* (kuva 4), joiden hartioiden asento on kumarampi. Näiden lisäksi potkupyörä voi olla merkki ikääntyvän henkilön liikuntakyvyn hankaloitumisesta. Näiden perusteella teokset *Weijo*, *Aulis*, *Raija* ja *Matti* voidaan määrittää osaksi ikääntyneiden mallien ryhmää. Myös teoksien nimet kuuluvat tyypillisesti vanhemmalle sukupolvelle. Ikääntyneet ovat yksi *Kyläläisten* suurin ryhmä. Nämä teokset muodostavat oman kokonaisuutensa ja omanlaisensa yhteisön kyläyhteisön sisällä.

Kuva 3. Hietanen, Liisa, yksityiskohta teoksesta *Weijo*, 2016. Virkkaus, neulonta ja kirjonta, 125 x 65 x 90 cm. Kuva: Marjo Aromaa.

Kuva 4. Hietanen, Liisa, yksityiskohta teoksesta *Aulis*, 2020. Virkkaus, neulonta ja kirjonta, 170 x 60 x 120 cm. Kuva: Assi Aromaa.

Tuomalla ikääntyneitä esiin ja erityisesti tuomalla heidät osaksi kyläyhteisöä tässä määrin korostetaan heidän asemaansa. Hoivan roolia teoksissa korostaa tekstiilien pehmeiden myötä tulevat tuntemukset hoivasta ja hellyydestä. Teoksista on ainakin tulkittavissa, että ikääntyneitä arvostetaan, sillä heidät koetaan muotokuvaan taltioimisen arvoisiksi. Ikääntyneet tuodaan aidosti ja arkisesti esiin teoksissa, peittelemättä heidän luonnettaan.

Tämä tuo esiin arvostusta etenkin aitouteen ja henkilöihin heinä itsenään. Kaikki *Kyläläiset* kohdataan, hyväksytään ja nostetaan esiin sellaisina kuin he ovat arjessaan ja etenkin ikääntyneiden kohdalla se on arvokasta. Yksinäisyys on paljon puhuttu ongelma, joka tuntuu lisääntyvän (The Care Collective 2025, 47). Yhteisöllisyyttä pyritään luomaan ihmishahmojen välille nimeämällä kaikki teokset osaksi kyläyhteisöä, mikä vähintään epäsuorasti tuo ilmi yksinäisyyden vastustusta. Kaikki ikääntyneet on kuvattu teoksissa yksittäisinä ihmisinä, toisin kuin esimerkiksi nuorten perheiden kuvaukset, joissa on läsnä äiti tai isä ja lapset eli teokset *Juha-Matti ja Jenny* sekä *Anna ja Edith*. Tämä myös korostaa yksinäisyyden mahdollisuutta ikääntyneillä.

Weijo (kuva 5) tuo esiin erityisen hyvin yksinäisyyden kuvaamista liittämällä yhteen työtakin viittaukset työyhteisöstä yksinäiseen toimintaan eli lukemiseen. Teoksessa vanhempi mieshenkilö istuu pöydän ääressä ja lukee kirjaa. Hänen päällään on kirkkaan vihreän värinen huomiotakki. Takki assosioituu vahvasti työtakiksi, sillä esimerkiksi työmaalla huomiovaatteiden käyttö on tärkeää. *Weijolla* on kuitenkin jalassaan tohvelit, jotka taas eivät sovellu sellaiseen työskentelyyn, mitä huomiotakkia käyttävät tekevät. Huomiotakkia voi tuki käyttää kuka tahansa, sillä niitä on vapaasti myynnissä. Hietanen kohtasi teoksen mallin, eläkkeellä olevan sähköasentajan, kirjastosta lukemassa (Kangasniemi 2024). *Weijo* on jo eläköitynyt, mutta pitää edelleen työtakkia päällään. Takilla on vahva yhteys työntekoon, mutta myös työyhteisöön, sillä huomiotakkia käyttävät työntekijät harvemmin työskentelevät yksin. Vaikka työtehtävät olisivat yksin suoritettavia, ympärillä usein työskentelee muita ihmisiä. Yhteisöllisyys ja etenkin työyhteisö ovat vahvasti esillä teoksessa.

Kuva 5. Hietanen, Liisa, *Weijo*, 2016. Virkkaus, neulonta ja kirjonta, 125 x 65 x 90 cm. Kuva: Marjaana Malkamäki. "Weijo". Liisa Hietanen [www-sivu](http://www.sivu).

Yhteisöllisyyden ja työyhteisön esiintuominen teoksessa *Weijo* on kuitenkin ristiriidassa yksinäisyyden kanssa. *Weijo* kuvataan yksinään istumassa pöydän ääressä. Yksinäisyyttä korostaa vielä kirja, johon hän on keskittynyt. Kirjoja luetaan usein yksin, vaikka toisillekin voi lukea ääneen. Teoksessa ei kuitenkaan esiinny muita henkilöitä, eikä *Weijo* kommunikoi katseellaan tai asennollaan niin, että ympärillä olisi muita kuuntelemassa. Hän on nojautuneena kirjan ylle, katse on suunnattu alas ja molemmat kädet koskevat kirjaan (kuva 6). Hän pitää kirjan sivusta kiinni vasemmalla kädellään, mikä luo kuvaa siitä, että sivua on juuri käännetty. Tämä korostaa entisestään kuvaa syventymisestä lukemiseen.

Kuva 6. Hietanen, Liisa, yksityiskohta teoksesta *Weijo*, 2016. Virkkaus, neulonta ja kirjonta, 125 x 65 x 90 cm. Kuva: Assi Aromaa.

Kaikki *Kyläläiset* on kuvattu hyvin luontevantuntuisesti. Tähän vaikuttaa se, että Hietanen pyrkii kuvaamaan teoksien mallit heti heidän suostuttuaan malliksi, mikä luo luonnollisen asetelman, sillä malli ei pysty etukäteen valmistumaan tilanteeseen. Taiteilija pyrkii myös jäljentämään heidän asentonsa ja vaatteensa todenmukaisesti. (Hietanen 2.6.2025.) Tämä tulee etenkin *Weijossa* hyvin esiin, sillä hänen asentonsa on hyvin luonnollinen. Etenkin lukemiseen syventyminen luo todellisuuden tuntua.

Kohdatessa *Kyläläisen* voi teoksen hahmottaminen ja tunnistaminen teokseksi olla ajatuksia herättävää. Silmäkulmasta saattaa hahmottaa henkilön, joka on syventynyt lukemiseen, eikä näin ollen halua häiritä häntä. Teoksen todentuntuisuuden vuoksi siihen ei ensin kiinnitä

huomiota, sillä ei halua häiritä muita. Onkin erikoista, miten huomiotakin pitäisi kerätä katseita, mutta silti toisen ihmisen kohtaamista voidaan vältellä, jos koetaan häiritsevän häntä. *Weijo*-teos kutsuu huomioimaan hänet, mutta samanaikaisesti se etäännyttää hänen syventyessään kirjan lukemiseen. Teos voisi siis esittää, että vaikka välillä ollaan yksin, niin edelleen tarvitaan yhteisöä ympärille. Kyseessä voi olla työyhteisö, mihin teoksessa viitataan huomiotakin avulla. Teos voi tuoda myös esiin, miten esimerkiksi eläköitymisen jälkeenkin tarvitaan yhteisöä ympärille, jos työyhteisö on jo jätetty jälkeen.

Hietanen esittää kaikki *Kyläläiset* hyvin arkisesti, mikä näkyy myös ikääntyneissä ihmishahmoissa. Vaatetus on yksi keino tuoda esiin rentoa tunnelmaa ja arkipäiväisyyttä. *Raijalla* (kuva 7) on päällä mukavan ja lämpimän näköinen villapaita sekä yksinkertaiset ja mukavat, mutta siistit housut. Hänellä päällään oleva villapaita *Pihapuu sininen* on Sirkka Könösen (1947–2018) suunnittelema. Könönen on tunnettu suomalainen tekstiilitaiteilija ja etenkin hänen suunnittelemansa villapaidat ovat kuuluisia. Könösen villapaita teoksessa tuo ilmi käsityön arvostuksen. Teoksen malli arvostaa käsityötä, sillä hän on hankkinut kyseisen villapaidan. Könösen villapaidat tehtiin ainakin 1990-luvulla kotineulojen toimesta joko neulontakoneella tai käsin (Luutonen 1999, 33). Myös neuleohjeita on saatavilla joistakin villapaidoista, joten on mahdollista, että villapaita on itsetehty. Teoksen voidaan nähdä osoittavan arvostusta käsityölle tuomalla esiin kuuluisa suunnittelija. Tätä arvostusta korostaa etenkin se, että *Raija* on valmistunut Könösen kuolinvuonna. Käsillä tekeminen korostuu, kun koko teos on virkattu, neulottu ja kirjottu käsin.

Kuva 7. Hietanen, Liisa, *Raija*, 2018. Virkkaus, neulonta ja kirjonta, 150 x 70 x 100 cm. Kuva: Marjaana Malkamäki. "Raija". Liisa Hietanen [www-sivu](http://www.sivu.fi). & Könönen, Sirkka, *Pihapuu sininen*. Villapaidan neuleohje.

Raija ei kuitenkaan ole Könösen muistolle tehty teos, vaan teoksen mallilla oli sattumalta päällä Könösen villapaita, kun Hietanen hänet malliksi valitsi. Koska kyseessä oli tekstiilitaiteilijan suunnittelema vaate, halusi Hietanen olla yhteydessä Könöseen ja saada tämän hyväksynnän villapaidan jäljentämiseen, minkä hän myös sai. Muissa tapauksissa hän ei ole kokenut tarpeen pyytää hyväksyntää jonkin vaatteen kopioimisesta. Könönen kuitenkin menehtyi ennen teoksen valmistumista. (Hietanen 2.6.2025.)

Vaikka Könösen villapaitoja on nähty maailmankuulujen julkisuuden henkilöiden päällä, ne ovat kuitenkin myös tavallisten ihmisten käytössä. Villapaidoissa kiehtoo etenkin suomalaisuus, joka tulee ilmi muun muassa luonto- ja eläinaiheista. (Luutonen 1999, 39.)

Villapaita on hyvin arkinen ja yleinen vaatekappale etenkin kylmemmissä ilmastoissa. *Raijan* villapaita kiinnittää erityisesti huomiota, sillä muuten asu on melko pelkistetty. Mustat housut ja kengät sekä harmaa baskeri ei korostu yhtä hyvin kuin monivärinen villapaita. Villapaidan kuviointi on tiheää ja monimuotoista sisältäen havupuita, taloja, raitoja, pisteitä, kukkia sekä runsaasti eri värejä ja sävyjä.

Könönen on pyrkinyt tuotannossaan ottamaan lievästi kantaa ja saamaan ihmiset ajattelemaan. Esimerkiksi eläinaiheet toimivat visuaalisena kannanottona. Könönen pyrkii niillä herättämään sympatiaa eläimiä kohtaan. Luontoaiheet välittävät myös ajatuksia ympäristövastuusta. (Luutonen 1999, 45, 83.) Voidaan myös perustella, että Hietanen ottaa kantaa omien aiheiden avulla Könösen kaltaisesti. Tuomalla läpi teoskokonaisuuden esiin tavallisia ihmisiä, arkisuutta ja yhteisöllisyyttä Hietasen voidaan tulkita ottavan kantaa moneen poliittiseen ongelmaan, jotka koskevat tavallisia ihmisiä. Etenkin yhteisöllisyyden korostaminen luo kuvaa oman yhteisön jäsenten ja erilaisten ihmisten kohtaamisen tärkeydestä.

Pihapuu sininen -villapaidassa on kuvattu runsaasti yksinkertaisia taloja ja havupuita. Talot villapaidassa tuovat mieleen kylän, mikä tuo esiin *Kyläläiset*-teossarjan teemaa yhteisöllisyydestä ja kohtaamisesta. Kietoutuneet merkitykset villapaidan lämmön ja hoivan tunteen kanssa luovat kuvaa kyläyhteisössä tapahtuvasta hoivaamisesta ja huolenpidosta. *Raija* esiintyy teoksessa koiransa kanssa, minkä voidaan myös tulkita olevan hoivaava suhde. Nainen hoivaa koiraan lähes joka suhteessa, mutta myös koira usein hoivaa ihmistään. Koira voi täyttää etenkin tunnesuhteisen ja sosiaalisen hoivan tarpeen. Koira hoivaa ihmistään myös epäsuorasti. Esimerkiksi koira ulkoiluttamalla voidaan ylläpitää myös omaa hyvinvointia.

Villapaidan värikkyyks korostuu *Raijan* tummassa pukeutumisessa. Huomion kiinnittää myös *Raijan* huulet, jotka ovat punaisensävyiset (kuva 8). Sävy antaa vaikutelman siitä, että naisella on huulipunaa. Lähemmän tarkastelun avulla voi myös huomata, että silmäripset on kirjottu mustalla langalla, mikä luo mielikuvan ripsiväristä. Vaikka meikkaaminen on hyvin arkinen tapa, se on kuitenkin laittautumisen keino. Meikkaaminen mahdollisesti siis horjuttaa teoksen arkisuutta hieman. *Raija* on kuitenkin kuvattu koiralennillä, minkä vuoksi laittautuminen voidaan nähdä myös arkisen tapahtuman ylevöittämisinä. Meikkaamiselle voi olla monta eri

syytä, kuten laittautuminen johonkin tapahtumaan, se voi nostaa itsevarmuutta, se voi olla vakiintunut osa päivärutiinia tai vain mukava ajanviete tai tapa. On myös mahdollista, että huulipuna korostaisi koiralenkin merkittävyyttä *Raijan* päivässä tai, että koiralenkin aikana tapahtuu jotain muuta merkittävää. Todennäköisesti kuitenkin meikkaaminen on tehty päivän muita tapahtumia varten, minkä vuoksi se on päällä myös koiralenkillä. Toisaalta huulipuna kuluu melko hyvin päivän aikana, minkä vuoksi sitä on saatettu lisätä ennen koiralenkkiä. Arkeen panostaminen ja sen arvon korostaminen meikkaamisen kautta korostaa myös teoksien arjen arvostusta.

Kuva 8. Hietanen, Liisa, yksityiskohta teoksesta *Raija*, 2018. Virkkaus, neulonta ja kirjonta, 150 x 70 x 100 cm. Kuva: Marjaana Malkamäki. "Raija". Liisa Hietanen www.sivu.fi. & Könönen, Sirkka, *Pihapuu sininen*. Villapaidan neuleohje.

Matti (kuva 9) on muista *Kyläläisistä* poikkeava teos, sillä se on hahmoista ainoa, jolla ei ole suoraa mallikuvaa Hietasen kotikylästä toisin kuin muilla teoksilla. Teos valmistui vielä hänen asuessaan Tampereella. Hietanen toteutti ennen Hämeenkyröön muuttoa teoksia tarkkailemalla kauempaa ja sen pohjalta tekemällä. *Matti* on saanut esikuvan henkilöstä, jonka Hietanen on nähnyt kulkiessaan työhuoneelta kotiin. Vaikka teos on saanut vaikutteita oikeasta henkilöstä, se ei ole henkilökuva. Taiteilija kuitenkin laskee *Matin* osaksi *Kyläläisiä*, sillä hahmo on toiminut lähtöpisteenä muille *Kyläläisille* ja tekemisen tavalle. (Hietanen 2.6.2025.) Toisin sanoen teos representoi jotenkin kyläläisyyttä yleisellä tasolla.

Kuva 9. Hietanen, Liisa, *Matti*, 2013. Virkkaus, neulonta ja kirjonta, 170 x 65 x 45 cm. Tampereen kaupungin kokoelma, Tampere. Kuva: Antti Sompinmäki, Tampereen taidemuseo. "Matti". Liisa Hietanen [www-sivu](http://www.liisahietanen.fi).

Matin vaatetus on hyvin arkinen ja rento, mikä on yksi *Kyläläisten* yleisistä piirteistä. Flanellipaita on siisti, mutta mukava. Paita on työnnetty housujen sisään, mikä luo asusta hieman huolitellumman vaikutelman kuin jos paidan helma liehuisi vapaana. Housut vaikuttavat myös tavallista siistimmiltä ja vyö korostaa tätä, mutta edelleen asu soveltuu hyvin arkeen. *Matin* vaatetus on kuitenkin huolettomampi kuin *Raijan*. Huolettomuus ja arkisuus tulee esiin kumisaappaista, jotka eivät vaikuta kuuluvan asuun täysin. Näyttäisi siltä, että kumisaappaat ovat olleet kätevä ja helppo valinta jalkineiksi. Kuitenkaan sateiseen ilmaan ei viittaa muu vaatekappale. Kumisaappailla on selkeä käyttötarkoitus, sillä ne suojaavat kastumiselta ja likaantumiselta. Kumisaappaat välittävät kuvaa käytännöllisyydestä ja varautumisesta huonoon säähän tai maastoon. Tämän perusteella kumisaappaat ovat luontevammat maalla asuvan henkilön päällä, sillä kaupungissa asuvalinta saattaisi herättää useammin ihmetystä. Vaikka kovin kuraista säätä ei kaupungilla usein ole, voi kuitenkin olla sateista. Kumisaappaat voivat olla myös merkki siitä, että ollaan matkalla esimerkiksi luontoon, missä kumisaappaat ovat käytännölliset. Kumisaappaiden tuoma käytännöllisyys vahvistaa arkisuuden kuvaa.

Matti kantaa mukanaan hedelmäpussia sekä mustaa kassia, mikä viittaa arkisiin askareisiin kuten ruokaostoksilla käymiseen. Myös *Auliksen* potkupyörän korissa nähdään hedelmäpussi (kuva 10). Potkupyörän vieminen ruokakaupan sisälle saattaa olla epäkäytännöllistä, sillä sen kanssa kaupassa kiertäminen on hankalaa sen suuren koon vuoksi. Mahdollisesti hedelmäpussissa olevat tomaatit on hankittu torilta. Yhteisöllisyyden sanoma korostuisi torin yhteydessä, sillä etenkin pienempien tilojen maanviljelijät tulevat toisinaan itse myymään satoa. Tori on myös klassinen kohtaamispaikka. Ruokakauppa ei ole muodostunut samanlaiseksi kohtaamispaikaksi, vaikka sen yhteyteen sijoitetussa kahvilassa voidaankin tavata tuttuja. Torilla käyminen on myös suositumpaa vanhempien sukupolvien piirissä, mikä olisi myös perusteltua *Matin* ja *Auliksen* kohdalla. Erilaiset kantamukset tekevät teoksista entistä aidomman tuntuisia. Ne viittaavat arkiseen toimintaan, johon on helppo samaistua. *Weijo* on lukemassa kirjaa, mikä luo hyvin luonnollisen ja arkisen asetelman. *Raija* ulkoiluttaa koiraan, mikä on jokapäiväinen rutiini eli hyvinkin tavallinen ajanviette.

Kuva 10. Hietanen, Liisa, yksityiskohta teoksesta *Aulis*, 2020. Virkkaus, neulonta ja kirjonta, 170 x 60 x 120 cm. Kuva: Assi Aromaa.

Aulis (kuva 11) on *Kyläläisistä* ehkä huolitelluimmin pukeutunut, mutta se voi johtua siitä, että hän on tottunut laittautumaan lähtiessään ulos asioille. Puvuntakki ja napitettu kauluspaita luovat siistin ja laitetun kuvan. Lierihattu ja puvun kauluksessa oleva rintakoru luovat viimeistellyn vaikutelman. Toisin kuin *Matin* kumisaappaista *Auliksesta* tulee mielikuva, että hän on nähnyt vaivaa asun valitsemisessa. Toisaalta *Auloksen* kengät (kuva 12) ovat myös hyvin helpot laittaa jalkaan tarrakiinnikkeiden vuoksi, mutta ne ovat siistit ja asuun sopivat. Kaikkien ikääntyneiden kengät vaikuttaisivat olevan helppoja sujauttaa jalkaan. Ehkä tämä on myös viitettä heidän ikäänsä. *Kyläläisten* ikääntyneet jäsenet vaikuttaisivat olevan mukavuudenhaluisia. Kengät voivat myös viitata siihen, että iän myötä nauhakenkien kiinnittäminen voi olla haasteellisempaa (Lövgren 2016, 377). Tämä ajatus korostuu entisestään, kun tarkastellaan muiden *Kyläläisten* kenkiä (vrt. kuvat 12 ja 2). *Juha-Matti ja Jenny* -teoksen miehellä on nauhakenkät ja hän on selvästi nuorekkaampi kuin ikääntyneet. Myös *Veljellä, Suvilla, Mikolla ja Dilaralla* on nauhoilla kiinnitettävät kengät.

Kuva 11. Hietanen, Liisa, *Aulis*, 2020. Virkkaus, neulonta ja kirjonta, 170 x 60 x 120 cm. Kuva: Assi Aromaa.

Kuva 12. Hietanen, Liisa, yksityiskohta teoksesta *Aulis*, 2020. Virkkaus, neulonta ja kirjonta, 170 x 60 x 120 cm. Kuva: Assi Aromaa.

Aulis poseeraa potkupyörän kanssa, mikä tuo hyvin esiin ikääntymisen todellisuuden. Valinta sisällyttää potkupyörä teokseen kertoo paljon. Potkupyörä on tärkeä osa *Auloksen* tämänhetkistä elämää. Potkupyörä muistuttaa paljon rollaattoria, mikä myös osoittaa ikääntymisen todellisuuden. Potkupyörä voi myös kuvata sen tuomia mahdollisuuksia. Se on kuitenkin suunniteltu auttamaan liikkuvuudessa. Tämän lisäksi *Auliksella* on kuulokoje (kuva 13), joka on yleinen apuväline ikääntyneillä. Molemmat apuvälineet ovat kuitenkin arkisia asioita, jotka auttavat ikääntymisen myötä tulleiden vaivojen kanssa elämisessä.

Kuva 13. Hietanen, Liisa, yksityiskohta teoksesta *Aulis*, 2020. Virkkaus, neulonta ja kirjonta, 170 x 60 x 120 cm. Kuva: Marjo Aromaa.

Etnologi Karin Lövgren on tutkinut ruotsalaisten ikääntyneiden pukeutumista. Hän toteaa, että ikääntyneille pukeutumisessa on etenkin tärkeää käytännöllisyys. Ikääntyneet suosivat vaatteita, joita on helppo huoltaa. (Lövgren 2016, 376.) Vaatteiden helppo huollettavuus tulee parhaiten esiin teoksissa *Matti* ja *Weijo*, joissa vaatteet vaikuttavat konepestäviltä. Kuitenkin *Raijan* villapaita todennäköisesti vaatii käsinpesua ja *Auloksen* pikkutakki pitää ehkä jopa viedä pesulaan pestäväksi. Tarrakenkien lisäksi suosittuja ovat vaatteet, joissa on vetoketjuja, nappeja ja kuminauhavyötäröitä, jotka helpottavat vaatteiden pukemista päälle (Lövgren 2016, 377). Esimerkiksi *Matilla* ja *Auliksella* on yllään napeilla kiinnitettävät paidat. Ikääntyneille on myös tärkeää, että vaatteet ovat mukavat päällä ja istuvat väljästi. Vaatteiden mukavuudeksi koetaan myös niiden sopivuus omaan ikään. (Lövgren 2016, 377, 379.) Kaikilla *Kyläläisten* ikääntyneillä on väljästi istuvat vaatteet ja etenkin *Weijon*, *Raijan* ja

Matin vaatteet vaikuttavat mukavilta päällä. He ovat kaikki myös pukeutuneet ikänsä normien mukaisesti.

Ikääntyneisyys tuodaan Hietasen veistoksissa esiin hellävaraisin keinoin. Lempeä ja lämmin villalanka sekä virkkaamisen hidas tekniikka välittävät ajatusta hellyydestä ja hoivasta. Ikääntyneiden esiintuominen juuri sellaisina kuin he omassa arjessaan ovat on keino korostaa kohtaamisen merkitystä. Ikääntymiseen liittyy kuitenkin paljon yhteiskunnallisia epäkohtia erityisesti koskien hoivaa ja hoivapolitiikkaa, mitä hoivaavien ajatusten välittämällä voidaan myös viestiä. Hoivapolitiikka merkitsee ennen muuta julkisen vallan, valtion ja kuntien harjoittamaa hoivaan liittyvää politiikkaa, kuten lainsäädäntöjä (Anttonen 2009, 55). Ikääntyneisiin liittyvän hoivan tarve tuo hoivakriisin osaksi teoksia.

On perusteltua tarkastella Hietasen teoksia tästä näkökulmasta, sillä niistä on tulkittavissa monta erilaista näkökulmaa hoivaan. Hoiva on ilmeinen osa teoksia, sillä tekstiili materiaalina heijastaa hoivan arvoja eli pehmeyttä ja lempeyttä. Myös ikääntyneiden esiintuominen kertoo heidän tärkeästä roolistaan ja osoittaa mielenkiintoa heidän asioilleen. Hietasen lähestymistapa on myös hyvin empaattinen, mikä osoittaa taiteilijan ja ikääntyneen välisen suhteen merkitystä. Empaattisuus ilmenee ajan laittamisena toisen näkemiseen sekä tekstiilin pehmeinä arvoina. Läsnaolon tuntu ja ajan antaminen on etenkin merkityksellistä ikääntyneiden kohdalla, sillä usein ikääntyneiden hoiva mielletään pelkästään fyysisiksi tehtäviksi, jotka toimitetaan kiireen alla. Tärkeä osa hoivaa tulisi olla myös sosiaalisten suhteiden ja mielekkään arjen tukeminen sekä turvallisuuden ja nähdyksi tulemisen mahdollistaminen. (Vasara 2023, 100; Hoppania ym. 2016, 109.) Teoksissa sosiaalisten suhteiden tärkeys ja nähdyksi tuleminen tulee ilmi yhteisöllisyyden representaatioina. Myös arkea representoidaan monipuolisesti tuoden esiin sen erityisyys.

Hietasen teoksissa korostuu etenkin toisen ihmisen kohtaaminen. Koska teokset ovat luonnollista kokoa ja aidon tuntuisia, niitä väistämättä lähestyy kuin ihmistä. Luonnollinen koko tuo teoksiin läsnäolon tunteen, mikä heijastaa omaa läsnäoloamme teoksen edessä. Teoksilla on läsnäolon myötä mahdollisuus kohdata katsoja ja jopa säikäyttää. (Rugoff 2014, 9.) Ikääntyneiden esittäminen hyvin arkisissa toimitissa, kuten ruokaostoksilla tai koiralenkilillä, kuvastaa samaistuttavuutta ja osoittaa myös sen, että me kaikki ikäännyimme. Hoivan esiintuominen ikääntyneiden representaatioiden kautta toimii myös vaikuttamisen keinona. Sillä voidaan mahdollisesti ottaa kantaa hoivapolitiikan epäkohtiin koskien hoivan kapeaa määrittelemistä ja sosiaalisen hoivan huomiotta jättämistä.

3.2 Perheet ja imettäminen

Lähes kaikki *Kyläläiset* on kuvattu yksittäisinä hahmoina. Teoksissa *Anna ja Edith* sekä *Juha-Matti ja Jenny* esiintyy kaksi ihmishahmoa. Teoksista tulee mielikuva vanhemmasta ja hänen lapsestaan. Erityisen selkeä perhesuhde on *Anna ja Edith* -teoksessa (kuva 14), jossa äiti imettää lastaan. *Juha-Matti ja Jenny* -teoksen (kuva 15) ihmishahmojen välinen suhde ei ole yhtä selkeä, mutta isän ja tyttären suhde on todennäköisin. Teoksissa kuitenkin ilmenee selkeästi läheinen suhde. Teokset erottuvat muista *Kyläläisistä*, sillä ne ovat ainoat kuvaukset perheistä. Teoksissa voidaan nähdä normatiivisia kuvauksia perheistä. Kuitenkin tulkitsemalla teoksia vikuroiden (Vänskä 2006) on mahdollista löytää vaihtoehtoisia tulkintoja.

Kuva 14. Hietanen, Liisa, *Anna ja Edith*, 2016. Virkkaus, neulonta, kirjonta ja villapaita, 125 x 65 x 90 cm. Kuva: Marjaana Malkamäki. "Anna and Edith". Liisa Hietanen [www-sivu](http://www-liisa-hietanen.fi).

Kuva 15. Hietanen, Liisa, *Juha-Matti ja Jenny*, 2019. Virkkaus, neulonta ja kirjonta, 135 x 115 x 65 cm. Tampereen taidemuseon kokoelma, Tampere. Kuva: Marjaana Malkamäki. "Juha-Matti and Jenny". Liisa Hietanen [www-sivu](http://www-liisa-hietanen.fi).

Anna ja Edith- sekä *Juha-Matti ja Jenny* -teoksien kautta voidaan käsitellä sukupuolittuneiden hoivaroolien normia. Normit ovat yhteiskunnan ja kulttuurin rakentamia käsityksiä siitä, mikä on luonnollista, haluttavaa ja mihin jokaisen oletetaan samaistuvan. (Rossi 2003, 11–13, 120; ks. myös Rossi 2015.) Usein cis-normatiivisissa heteroperheissä äidin ja isän roolit ovat erilaiset. *Kyläläisten* perheiden kuvauksissa äidin nähdään imettävän eli hoitavan lasta ja isän nähdään näyttävän puhelimesta työlle jotain eli isä viihdyttää lasta. Hoivalla on kuitenkin

paljon laajempi merkitys kuin toisen elintärkeistä tarpeista huolehtiminen (Vasara 2023, 100). Tällöin voidaan perustellusti väittää, että myös *Juha-Matti ja Jenny* -teoksessa on kyse hoivaamisesta. Tämän lisäksi esimerkiksi lasten ikä vaikuttaa siihen, minkälaista hoivaa ja miten paljon huomiota lapsi tarvitsee. Tarkastelemalla teoksia rinnakkain voidaan kuitenkin kärjistää tulkintaa pohtimalla sukupuoleen liittyviä eroavaisuuksia. Hoivaamisen muoto on kuitenkin hyvin erilainen ja se vaatii hoivaajalta erilaista huomiota. Molemmissa teoksissa henkilöt ovat syventyneet yhteiseen hetkeen. Lapsi ja vanhempi jakavat yhteisen kokemuksen. Kuitenkin vanhempien läsnäolon voidaan nähdä eroavan, sillä *Juha-Matti ja Jenny* ovat kerääntyneet puhelimen ylle (kuva 16). Älypuhelin keskittää molempien hahmojen huomion, mikä muuttaa kahdenkeskistä hetkeä. Huomio jaetaan laitteen kanssa, kun taas *Anna ja Edith* -teoksessa yhteinen hetki on huomattavasti läsnä olevampi, sillä äidin ja lapsen huomio on kiinnittynyt toisiinsa.

Kuva 16. Hietanen, Liisa, yksityiskohta teoksesta *Juha-Matti ja Jenny*, 2019. Virkkaus, neulonta ja kirjonta, 135 x 115 x 65 cm. Tampereen taidemuseon kokoelma, Tampere. Kuva: Marjaana Malkamäki. "Juha-Matti and Jenny". Liisa Hietanen www.sivu.

Juha-Matti ja Jenny -teoksesta on myös toinen versio (kuva 17), joka on nähtävillä Hietasen Instagram-tilillä. Julkaisu on todennäköisesti luotu teoksen valmistumisen yhteydessä, kun teos on asetettu Hämeenkyrön julkiseen tilaan ensi kertaa esille. Julkaisun kuvatekstissä on mainittu Hämeenkyrön kirjasto, missä teos on kuvattu. *Juha-Matti ja Jenny* ovat tässä keskittyneet kirjan lukemiseen, eivätkä puhelimen katsomiseen. Hietasen on tunnettu muuttavan teoksiensa yksityiskohtia tilanteen ja paikan mukaan. *Sirpa* (2012) on *Kyläläisten* tapaan luotu tekstiiliveistos naisesta, joka kuvaa digikameralla näyttelyiden näkymää. Kameran näytöllä näkyvä kuva vaihtelee näkymän mukaan riippuen missä teos on milloinkin esillä (Siukonen 2022, 25). Todennäköisesti kirja on siis ollut osa *Juha-Matti ja Jenny* -teosta, koska se on ollut esillä kirjastossa, jolloin lukeminen on ollut paikkaan ja tilanteeseen sopiva tapa. Teoksen tunnelma ja sen tulkinta muuttuu melko lailla tämän muutoksen myötä. Puhelimiin liitetään negatiivisia merkityksiä etenkin, kun ne liitetään lapsen kehitykseen ja kasvatukseen. Tämän vuoksi puhelimen ja fyysisen kirjan ero on merkittävä.

Kuva 17. Hietanen, Liisa, Instagram julkaisun kuvakaappaus teoksesta *Juha-Matti ja Jenny*, 2019. Virkkaus, neulonta ja kirjonta, 135 x 115 x 65 cm. Tampereen taidemuseon kokoelma, Tampere. Kuva: Liisa Hietanen. "Juha-Matti ja Jenny..." 1.7.2019. [L]iisa_hietanen Instagram-tili.

Molemmissa *Juha-Matti ja Jenny*- sekä *Anna ja Edith* -teoksissa on kuvattu yksi hetki lapsiperheen arkea. Todellisuus vanhemman ja lapsen suhteesta on paljon monimutkaisempi kuin miten se näyttääytyy teoksissa. Mitä juuri näiden tapahtumien esittämisellä halutaan tai

voidaan sanoa? Nämä tietyt perhe-elämän representaatiot voidaan siis tulkita esittävän kantaaottavia mielipiteitä muun muassa sukupuolittuneesta hoivasta.

Vaikka *Juha-Matti ja Jenny* -teoksessa on kuvattu hoivaamista, hoiva on kuitenkin pitkään historiassa mielletty naisten työksi. Käytäntö on niin pitkä, että se pitää edelleen pintansa (Pietiläinen & Attila 2025). Erityisesti käsitys äidinhoivasta vahvistaa ja ylläpitää sukupuolten välistä eroa. Hoiva ei ole naisilla geeneissä eikä se ole naisille ominainen taipumus, vaan se kertoo naisten asemasta yhteiskunnassa. Naisen paikaksi on määrittynyt koti ja hoiva, mikä pitää naiset alisteisessa asemassa suhteessa miehiin. (Anttonen & Zechner 2009, 23.) Tämän vuoksi on mielenkiintoista tarkastella hoivan eroavaisuuksia *Juha-Matti ja Jenny*- sekä *Anna ja Edith* -teoksien välillä. Teokset osaltaan vahvistavat hoivan sukupuolittuneita rooleja, mutta *Juha-Matti ja Jenny* kuvastaa myös isän muuttuvaa roolia hoivassa.

Teoksissa *Anna ja Edith* sekä *Juha-Matti ja Jenny* esitetty lasten hoivaaminen eroaa toisistaan lasten eri iän vuoksi. Pieni vauva vaatii ruumiillisempaa hoivaa kuin hieman vanhempi lapsi. On kuitenkin mahdollista myös tarkastella toimitettua hoivaa normatiivisesti sukupuolittuneen hoivan näkökulmasta. Hoivaamisen hetki, joka on valittu *Anna ja Edith* -teokseen, on hyvin ruumiillista. Taiteessa on usein tapana kuvata äidit toimittamassa ruumiillista hoivaa. Imettämällä on myös kuvattu muun muassa poliittisia allegorioita, joilla on juurensa klassisissa ja kristillisissä ikonografioissa. (Betterton 1996, 20.) Äitien oletetaan hoivaavan lapsiaan esimerkiksi imettämällä. Palkaton hoivatyö on usein naisten vastuulla. Siitä on muodostunut lähes oletus, että nainen hoitaa miestä enemmän kodin ja perheen hoitoon liittyviä töitä. Naisten koetaan virheellisesti olevan luonnostaan huolehtivia ja hoivaavia. (Nadasen 2023, 34.) Hoivan sukupuolittuneisuutta voidaan representoida teoksissa niissä käytetyn materiaalin eli tekstiilin sukupuolittuneisuuden kautta.

Kun *Juha-Matti ja Jenny* -teoksessa nähdään isän hoivaavan lasta, se on poikkeavaa, sillä pitkään äidit ovat olleet hoivasta päävastuussa ja edelleen tämä ajatus on vahvasti läsnä. Tästä syystä hoivan rooli teoksessa näyttäytyy merkittävämpänä, sillä isän nähdään positiivisesti ottavan osaa lapsen hoivaamiseen, vaikka hoivan muoto ei vaadi yhtä paljon aktiivista osallistumista. Teoksessa tehdään miesten toimittama hoiva näkyväksi, mutta se eroaa miesten tyypillisestä hoivatyöstä. Miesten hoiva jää usein huomioimatta. Miesten instrumentaalista hoivatyötä ei usein lasketa osaksi hoivaa eli käytännön töitä kuten tavaroiden ja asioiden kunnossapitoa. Miehet kuitenkin naisia useammin hoitavat tämänkaltaiset hoivatehtävät. (Anttonen & Zechner 2009, 44.) Sukupuolittuneet hoivan

käsitykset ovat edelleen läsnä, vaikka isän nähdään ottavan vahvempaa itsenäistä roolia lapsen hoivassa *Juha-Matti ja Jenny* -teoksessa. Hoivan roolien tasa-arvoisuus edesauttaa yleisesti sukupuolten tasa-arvoa.

Tarkasteltaessa, miten sukupuolittunutta hoivaa ja hoivan tasa-arvoisuutta representoidaan on perusteltua tarkastella perhevapaata. Perhevapaalla on suuri vaikutus siihen, miten perheen kesken vastuu lasten hoivasta jaetaan. Tasa-arvoisen lastenhoidon takaamiseksi on tärkeää kannustaa miehiä pitämään isyysvapaata. Erityisen tärkeää olisi, että isät oppisivat huolehtimaan lapsista itsenäisesti, jolloin hoivavastuu jakautuu tasaisemmin. Suomessa on tehty vanhempainvapaaseen uudistuksia vuosina 2013 ja 2022. Uudistuksissa vapaiden pitämisestä tuli joustavampaa. Tärkeä muutos, mitä uudistuksista huomattiin, oli se, että isät pitivät enemmän isyysvapaata äidin kanssa yhdessä pidetyn vapaan ulkopuolella kuin mitä he aikaisemmin pitivät. (Carnicelli ym. 2024, 13–15, 27; Mattinen 2022, 22, 31.) Mitä pidempään isät pitävät isyysvapaata, sitä enemmän he ottavat vastuuta hoivasta. Vaikka hoiva jakautuu tasavertaisemmin, edelleen koetaan, että äidit kantavat isää enemmän vastuuta. (Eerola ym. 2022, 967, 969.) Isien pitämään lyhyempään perhevapaaseen voi kuitenkin vaikuttaa normatiiviset käytännöt perhevapaiden jakamisesta, sillä sukupuolten välisellä työnjaolla on pitkä historia (Lammi-Taskula & Salmi 2016, 166, 182).

Juha-Matti ja Jenny -teos voi näyttäytyä myös perheen hoivaroolien positiivisena muutoksena. Isän nähdään huolehtivan lapsesta itsenäisesti, mikä on kasvavan isyysvapaiden määrän myötä todennäköisempää. Teoksen voidaan tulkita kuvastavan muutosta, joka on tapahtunut isien osallistumisessa lastenhoitoon. Tämä muutos on osaltaan toteutunut vanhempainvapaaudistusten myötä. Teos on valmistunut vuonna 2019 ja teoksessa esiintyvän lapsen voidaan arvioida olevan korkeintaan 6-vuotias, jolloin teoksen malleihin on saattanut vaikuttanut vuoden 2013 vanhempainvapaaudistus.

Juha-Matti ja Jenny -teosta on kuitenkin hankala olla vertaamatta *Kyläläisten* toiseen teokseen, jossa on esillä lapsi ja vanhempi. *Anna ja Edith* -teoksessa on kuvattu äiti imettämässä lasta. Vauvan syöttäminen tai imettäminen ei ole täysin yksiselitteinen aihe. Teoksen ilmapiiri olisi hyvin erilainen, jos äiti nähtäisiin syöttämässä lasta pullosta tai käyttämässä rintapumppua. Nyt teoksessa kuitenkin kuvataan melko tyypillinen ja normatiivinen käsitys imettämisestä. Äiti on valkoinen, päällepäin vammaton ja ihanteellisen äitiyden ilmentymä. Imettävä äiti herättää erilaisia tunteita ja siihen liitetään monia erilaisia käsityksiä. Teoksessa imetys tapahtuu myös tietyllä tavalla julkisesti, sillä teos on ollut esillä

julkisissa tiloissa ja näyttelyissä. Imettäminen julkisella paikalla tunnetusti herättää myös mielipiteitä. Rinnat herättävät mielipiteitä etenkin sen vuoksi, että niillä on imettämisen lisäksi seksuaalinen ja nautintoa tuottava merkitys. Tämä aiheuttaa kiistoja siitä, kenelle rinnat kuuluvat ja mikä koetaan normaaliksi. Esimerkiksi yli vuoden ikäisen lapsen imettämistä pidetään sopimattomana ja motiiveja imettämiselle kyseenalaistetaan. (Säilävaara 2023, 139.) Heteroseksuaalinen diskurssi ja normi takaa sen, että rintojen ensisijainen tarkoitus on heteroseksuaalinen (Ward ym. 2006, 712). Sukupuolentutkija Leena-Maija Rossi osoittaa, miten visuaalisessa kulttuurissa, kuten mainoksissa, naisten rintojen tarkoituksena on toimia miesten nautinnon ja katseen kohteena (Rossi 2003, 38–39, 78).

Hoiva on tärkeä osa äitiyttä ja koska hoivan koetaan kuuluvan kodin piiriin, myös äitiys ja siihen liitettävät asiat tulisi hoitaa yksityisesti eli kotona (Lloyd 2018, [212–213]). Tämän vuoksi imettämistä julkisella paikalla vierastetaan. Rintojen seksualisointi vaikuttaa siihen, että julkinen imettäminen koetaan sopimattomana. Yhdysvalloissa imettäminen koetaan lähinnä hyväksyttäväksi vain yksityisesti. (Norwood & Turner 2013, 81.) Kuitenkin hyvän äidin merkki on aktiivinen äiti, joka jatkuvasti hoivaa ja hoitaa lastaan. Tästä syntyy melkoinen ristiriita, sillä äidin lastenhoidon aktiivisuutta rajoitetaan sillä, että äitiyden harjoittamisen ei koeta kuuluvan julkiseen tilaan. (Lloyd 2018, [212–213].) Suomessa julkinen imettäminen on hyväksyttävämpää, mutta siihen liittyy paljon vaatimuksia. Äidin tulee yleisen käsityksen mukaan kunnioittaa muita imettämällä säädyllyisesti ja hienovaraisesti eli rinnat eivät saisi näkyä liikaa. Vaikka yleisesti ajatellaan, ettei julki-imettämiseen liittyvä häpeä ole tarpeellista, siinä on kuitenkin jatkuvasti läsnä mahdollisuus epäsovivaan käytökseen ja siitä aiheutuvaan häpeään. (Säilävaara & Mehtätalo 2020, 392–393.)

Anna ja Edith -teos vaatii tulla katsotuksi, jolloin myös imettäminen on väistämättä kohdattava. Kirjailija Anni Kytömäki kohtasi teoksen hämeenkyröläisessä kasvisravintolassa. Koska teos oli sijoitettu ravintolan eteiseen, sen näkemiseltä ei voinut välttyä. Hän kuvailee teoksen aluksi hätkähdyttävän, sillä hän koki häiritsevänsä yksityistä hetkeä äidin ja lapsen välillä vaikka tiedostikin, että imettäminen on täysin luonnollista. (Kytömäki 2022, 14.) Koska luonnollista kokoa olevat teokset ovat todellisen tuntuksia, ensireaktio voi olla hämäävä. Kytömäki kokee, että mahdollisuus tutustua ja viettää aikaa imettävää äitiä käsittelevän teoksen kanssa auttoi häntä käsittelemään ennakkokäsityksiään (mt. 15). Koska imettäminen oli kuvattu teoksen muotoon, sitä oli sallittua katsoa ja Kytömäen oli mahdollista pohtia häkeltyneitä ensireaktiotaan. *Anna ja Edith* -teoksella voidaan pyrkiä purkamaan

käsitystä rintojen seksualisoinnista, sillä rinnat toimivat teoksessa hoivan muotona. Myös tämänkaltaisia käsityksiä on mahdollista reflektoida kohdatessaan *Annan ja Edithin*.

Kun imettäminen esitetään *Anna ja Edith* -teoksessa luonnollisena, käteväenä, yksinkertaisena ja miellyttävänä, luodaan kuvaa suhteellisen helposta prosessista. Tämä ei kuitenkaan usein vastaa imettävien vanhempien kokemuksia. Imettämisestä on tullut hyvän äidin merkki, mikä stigmatisoi äitejä, jotka eivät imetä tai imettävät epäsovinnaisesti. Imettävien identiteetti hyvinä vanhempina kyseenalaistetaan, kun he eivät kykene imettämään tai heillä on siinä haasteita. (Gonzales 2018, [285–287], [297–298].) Imettämiseen liittyy tämän vuoksi paineita, ja vanhemmat voivat tuntea häpeää, jos he eivät imetä. Häpeän tunne voi liittyä siihen, että kokee olevansa huono äiti, mutta se voi myös liittyä siihen, että kokee epäonnistuneensa naisena. (Taylor & Wallace 2012, 85.) Suomalaiset äidit kokevat, että imetys on helppoa ja luonnollista, mutta imetys voidaan kokea myös painostavaksi ja ahdistavaksi. He voivat kokea ahdistusta imetyksen onnistumisesta. Suomalaiset äidit ovat kokeneet saavansa paheksuvia katseita, jos he ovat imettäneet julkisesti, minkä vuoksi julki-imetys on joidenkin kohdalla koettu vaikeana ja häpeällisenä. Äidit kokevat, että he voivat itse tehdä päätöksen ja valinnan omasta imetyksestään, mutta jotkut kuitenkin kokevat, että imetykseen painostetaan. (Ruotsalainen 2017, 18–19.) Sosiologi Pam Carter tuo esiin, että usein imettäminen ja naisellisuus liitetään yhteen, jolloin imettävät nähdään naisellisempina kuin he, jotka eivät imetä. Naiset tuntevat täten riittämättömyyttä niin äiteinä kuin naisina. (Carterista ks. Taylor & Wallace 2012, 85.) Yhteiskunnan normien mukaan hyvien äitien ei kuulu olla seksuaalisia, vaan heidän tulisi käyttäytyä siveellisesti ja osoittaa myös tätä siveellisyyttä julkisesti (Davis 2004, 66).

Edelleen koetaan, että se, miltä äidit näyttävät ulospäin, on osoitus siitä, kuinka hyviä äitejä he ovat. Tämä käsitys äideistä on länsimaissa saanut vaikutteita etenkin Neitsyt Mariasta ja häntä esittävistä teoksista. Vaikka Maria kokee monia vastoinkäymisiä ja vaikeuksia elämänsä aikana, hänet on aina kuvattu mukautuvana, myöntynä ja hiljaisena. Maria on viaton, hän on vapaa perisyntistä ja ennen kaikkea hän on siveellinen. Hänen roolinsa taiteessa keskittyy äitiyteen. Hänet nähdään lähinnä syleilemässä tai imettämässä Jeesus-lastaa tai suremassa lapsensa kuolemaa. Marialla ei ole äitiyden ulkopuolella oikeastaan minkäänlaista roolia. (McCormack 2021, 82–83.) *Anna ja Edith* -teoksen asetelma on helppo yhdistää Madonna ja lapsi -aiheeseen. Erityisesti äidin alaspäin suunnattu lempeä ja kiintynyt katse tuo mieleen Neitsyt Marian. Taidehistorioitsija Elizabeth L'Estrangen mukaan uskonnollisissa kertomuksissa, joissa nainen hoivaa, miehet eivät ole läsnä tai heidän roolinsa on vähäinen,

mikä on huomattavissa myös *Anna ja Edith* -teoksesta (L'Estrangesta ks. Betterton 2014, 65). Yhteiskuntatieteilijä Jenny Säilävaara kuvailee imetyksen olevan parhaimmillaan ruumiillista hoivaa, jossa äiti ja lapsi ovat yhtä hetkenä, joka on ihana ja vahvasti romantisoitu (Säilävaara 2023, 133). *Anna ja Edith* -teos on vahvasti romantisoitu, kuten myös Madonna ja lapsi -aiheiset teokset usein ovat. Imetyksen ja lapsenhoidon haastavat hetket ovat teoksesta kaukana. Koska teoksen hahmot ovat oletetusti valkoisia, idealisoitu kuva äidistä korostuu.

Anna ja Edith -teoksen lapsi on puettu valkoisiin vaatteisiin, mikä eroaa äidin tummansävyisestä, mutta värikkästä ja kuviollisesta asusta. Imetyksiivien punainen ja villasukkien vihreä nousevat esiin teoksesta voimakkaiden värien vuoksi. Valkoiset vaatteet eivät ole kovin käytännölliset, sillä niistä on vaikea saada likatahroja irti. Vauvoilla kuitenkin valkoista näkee enemmän päällä kuin leikki-ikäisillä lapsilla. Valkoinen viittaa puhtauteen, viattomuuteen ja siveyteen (Dyer 1997, 72). Tekstiilien värjäyksessä voidaan käyttää lapsille haitallisia kemikaaleja, minkä vuoksi valkoinen väri on yleinen pienten lasten vaatteissa ("Turvallinen koti lapselle". Turvallisuus- ja kemikaalivirasto [www-sivu](http://www.sivu)). Ainutlaatuisen teoksesta tekee vauvan päällä oleva villapaita, jossa on oikeat napit (kuva 18). Muissa *Kyläläiset*-teoksissa kaikki yksityiskohdat ovat neulottuja tai virkattuja nappeja ja vetoketjuja myöten. Lapsen villapaidan napit herättävät siis huomion. Teoksen materiaaleissa on mainittu villapaita eli lapsen villapaita on todennäköisesti ollut valmis villapaita. Mahdollisesti villapaita on vauvan, joka on teoksessa ollut mallina. Viattoman valkoinen ja puhdas asu korostaa hetken romantisoitua ja mahdollisesti yhteyttä pyhiin Madonna ja lapsi -aiheisiin.

Kuva 18. Hietanen, Liisa, yksityiskohta teoksesta *Anna ja Edith*, 2016. Virkkaus, neulonta, kirjonta ja villapaita, 125 x 65 x 90 cm. Kuva: Assi Aromaa.

Juha-Matti ja Jenny- sekä *Anna ja Edith* -teoksia on helppo tulkita normatiivisesti. Katsoja tulkitsee lähes vaistomaisesti kuvaukset ydinperheistä, joihin kuuluu esillä olevien hahmojen lisäksi toinen vastakkaista sukupuolta oleva vanhempi sekä mahdollisesti muita lapsia. Tulkinnan vaistomaisuus johtuu yhteiskunnassa vallitsevasta heteronormista (Rossi 2003, 12–13). Tämä tulkinta on huomion arvoinen, sillä se kertoo normien vahvasta roolista ja siitä, miten normit vaikuttavat ihmisten ennakkoluuloihin ja odotuksiin. Todellisuudessa teoksissa ei esitetä lapsien molempia vanhempia, jolloin tulkinta on huomattavasti avoimempi. Heteronormatiivinen tulkinta on siis helppo kyseenalaistaa, kun todellista perheen kokoonpanoa ei tiedetä.

Visuaalisen kulttuurin tutkija Annamari Vänskä käsittelee vikuroinnin katsomisen tavaksi, joka mahdollistaa vaihtoehtoiset tulkinnat ja kyseenalaistaa normatiiviset tulkinnat (Vänskä 2006, 16–17, 56). *Kyläläisiä* voi tulkita vikuroiden, kun kyseenalaistaa stereotyyppiset tai normien mukaiset tulkinnat ja pohtii minkälaiset erilaiset tulkinnat ovat myös mahdollisia. *Juha-Matti ja Jenny*- sekä *Anna ja Edith* -teoksien tapauksessa vikuroinnilla pyritään välttämään heteronormatiivista katsetta ja pohtimaan vaihtoehtoisia tulkintoja, kuten sateenkaari- tai yksinhuoltajaperheen mahdollisuutta. Vikuroimalla voidaan myös tarkastella sitä, mitä ei ole teoksesta nähtävissä (mt. 21–22). Näiden teoksien tapauksessa voidaan pohtia muiden perheenjäsenten olemassaoloa.

Katsomalla teoksia *Juha-Matti ja Jenny* sekä *Anna ja Edith* voidaan todeta, että niissä kuvataan mitä todennäköisemmin vanhempaa ja hänen lastansa. Tämäkään tulkinta ei ole täysin luotettava etenkin *Juha-Matti ja Jenny* -teoksen kohdalla, jossa henkilöiden suhdetta on vaikeampi päätellä. Teoksessa voisi myös olla kummivanhempi ja -lapsi tai sijaisperhe. Henkilöiden suhde on kuitenkin esitetty hyvin läheisenä, mikä osaltaan vahvistaa tulkintaa perhesuhteesta. Vikuroiden katsomalla voidaan kuitenkin pohtia perheen kokoonpanoa. Normatiivisen tulkinnan mukaan vanhempia olisi kaksi ja he olisivat eri sukupuolta. Vikuroiden voidaan haastaa tämä ja pohtia sateenkaariperheen mahdollisuutta tai useamman kuin kahden vanhemman perheen kokoonpanoa. Vänskä toteaa, että teokset sisältävät aina mahdollisuuden uudensuunnitelluille, jopa silloin kun merkitykset eivät alun perin olleet teoksen perustana (Vänskä 2006, 143). *Juha-Matti ja Jenny*- sekä *Anna ja Edith* -teoksissa voisi alun perin olla kyse perinteisestä ydinperheestä. Perhemuotoa on kuitenkin mahdoton tietää, minkä vuoksi eri tulkinnat ovat mahdollisia.

Vänskä huomauttaa, että katsojan identiteetti ja kokemukset vaikuttavat teoksen tulkintaan. Katsoja on osana merkityksen tuottamista ja hän tuo omat kokemuksensa ja näkemyksensä osaksi tulkintaa. (Vänskä 2006, 141.) Onkin tärkeää tiedostaa katsojana omat lähtökohdat ja kyseenalaistaa ne. Vänskä myös huomauttaa, että ruumis, sukupuoli ja seksuaalisuus ovat historiallisesti ja kulttuurillisesti rakennettuja (mt. 59). Sukupuolen ja seksuaalisuuden tarkasteluun vaikuttaa historiallinen ja kulttuurinen ajanjakso sekä sijainti. Teoksien merkitys on katsojan päätettävissä, ja usein katoja on itse vastuussa vikuroivasta tulkinnasta. Tämän vuoksi heteronormatiivinen tulkinta *Juha-Matti ja Jenny*- sekä *Anna ja Edith* -teoksista on niin vaistomainen.

3.3 Lajirajat ylittävä perhe

Raija on ainut teos, jossa esiintyy muunlajisia eläimiä ihmishahmon lisäksi. Muunlajiset eläimet ovat tärkeä osa perhettä, minkä vuoksi *Raija*-teos voidaan myös lukea osaksi perheen kuvausta. Lemmikin ja ihmisen muodostama perhe ei kuitenkaan ole täysin normatiivinen kuvaus perheestä, vaikka lemmikit ovatkin tavallisia perheenjäseniä. Vikuroivan katseen avulla on mahdollista tarkastella normatiivista ihmiskeskeisen perheen käsitystä. Tällöin perhe on niin sanotusti lajirajat ylittävä perhe, sillä perheeseen kuuluu ihmisten lisäksi muunlajisia eläimiä (Irni 2020, 214–215). Teosnimi kuitenkin eroaa muista *Kyläläisten* perhekuvauksista, sillä erisnimiä mainitaan vain yksi. Todennäköisesti *Raija* nimenä viittaa ihmishahmoon, jolloin koira ei oletettavasti ole yhtä tärkeä kuin lapset *Anna ja Edith*- sekä *Juha-Matti ja Jenny* -teoksissa, sillä koiran nimeä ei mainita. Lajirajat ylittäviin perheisiin liittyy useita eettisiä ongelmia. Muunlajiset eläimet usein otetaan ihmisten hovin ja tarpeiden vuoksi osaksi perhettä. Jopa laissa muunlajiset eläimet määritellään ihmisen omaisuudeksi, eikä eläimillä täten ole itseisarvoa. Ihmisellä on paljon valtaa ja vaikutusta siihen, minkälaista elämää muunlajinen eläin pystyy elämään. (Mt. 217.)

Tarkastelemalla lajirajat ylittävää perhemuotoa voidaan käsitellä koiran merkitystä perheen muodostamisessa. Biologisen perheen valta-asemaa perheen määritelmässä on kyseenalaistettu pitkään, eikä se ole ainut perheen määritelmä. Valittu perhe on monipuolinen ja epämuodollinen läheisten vahva ja tukeva verkosto. Valittu perhe voi tarjota molemminpuolista hoivaa, velvollisuuksia ja sitoutuneisuutta, mikä voi olla etenkin sateenkaariperheissä tärkeää, sillä biologiseen perheeseen ei välttämättä ole yhteyttä tai sellaista ei ole mahdollista hankkia. (Weeks ym. 2001, 4; ks. myös Weston 1991.) Tämän vuoksi lajirajat ylittävät perheet ovat erityisen merkittäviä etenkin queer-näkökulmasta. Samalla teoksesta voidaan esittää yleisimpiä ongelmia liittyen lajirajat ylittäviin perheisiin.

Sukupuolentutkija Kuura Irni tuo esiin, miten queer-tutkimuksen avulla on mahdollista kyseenalaistaa ihmiskeskeinen perhekäsitys, kun eletään muunlajisten eläinten kanssa. Ainakaan ei tulisi olettaa perhettä ja vanhemmuutta ihmiskeskeiseksi rakennelmaksi. (Irni 2020, 221.) Muunlajisista eläimistä ja etenkin koirista puhuttaessa saatetaan viitataan biologisiin sukulaistermeihin kuten äiti, isä, sisar ja veli (Weaver 2015, 347). Koiran ihmismäinen hoivaaminen ja esimerkiksi pukeminen vaatteisiin voi kyseenalaistaa ihmiskeskeistä käsitystä vanhemmuudesta (Irni 2020, 221). Usein muunlajiset eläimet ovat tärkeä osa perhettä kuten tulee ilmi *Raija*-teoksesta. Koira on selkeästi tärkeä, sillä se on

otettu osaksi teosta. Muunlajisia eläimiä saatetaan kutsua leikillisesti omiksi lapsiksi, mutta queer-tutkimuksen näkökulmasta perheen ja vanhemmuuden voisi rakentaa myös muunlajisten eläinten kanssa. Tämä toimii normien mukaisia perheen ja vanhemmuuden rooleja vastaan.

Voi myös olla haitallista muunlajiselle eläimelle, jos ihminen kokee biologisen sukulaissuhdenimen liian vahvana. Muunlajisen eläimen näkeminen ihmismäisenä sukulaisena voi johtaa siihen, että sen toimintaa tulkitaan ihmiskeskeisesti, eikä sen todellisia tarpeita oteta riittävän hyvin huomioon. (Irni 2020, 222.) Monet ihmiset myös tulkitsevat muunlajisen eläimen päivittäistä käyttäytymistä ihmismäisestä näkökulmasta (Fox 2006, 531). Jos muunlajiset eläimet eivät seuraa ihmisten heille antamia sääntöjä ja oletuksia, voidaan heidät helposti nähdä objekteina eikä yksilöllisinä persoonina. Ihmisen käytöksestä poikkeava käytös kuten raapiminen, haukkuminen, pureskelu ja muu eläimellinen käytös voi etäännyttää muunlajisen eläimen perheestä. (Irvine & Cilia 2017.) On pidettävä mielessä, että muunlajiset eläimet voivat olla osa perhettä hyvinkin läheisessä mielessä, mutta lopulta ne ovat eri lajia kuin ihminen. Niillä on lajiin liittyviä tarpeita ja tiettyjä ihmisestä riippumattomia käytöksiä. Muunlajisen eläimen luonnollinen käyttäytyminen tulee olla tasapainossa ihmisen omistajuuden odotusten kanssa. Odotuksena on, että muunlajinen eläin on aina läsnä, hellä ja hänen tulisi vastata ihmisen kiintymykseen. Muunlajisia eläimiä ei tulisi arvostaa vain silloin kun ne ovat ihmisen kaltaisia. (Fox 2006, 530, 534–535.) Irni ei kuitenkaan koe, että lajien välisten rajojen tulisi rajoittaa vanhemmuuden kokemista ja toteuttamista. Vanhemmuutta ei enää määritellä samassa määrin biologisten ja geneettisten ominaisuuksien kautta. Myöskään muunlajisten eläinten suhteen ei Irnin mukaan tulisi tehdä rajauksia. (Irni 2020, 223.)

Ihmissuhteita ei tulisi myöskään määrittää tai olettaa ensijaisiksi, vaan suhteet muunlajisiin eläimiin voivat olla yhtä tärkeitä tai jopa tärkeämpiä. Irni tuo esiin, miten ihmisen suhdetta muunlajiseen eläimeen voidaan jopa verrata parisuhteeseen. Muunlajinen eläin on tällöin niin läheinen, ettei ystävyys tai vanhemman rakkaus kuvasta parhaiten suhdetta muunlajiseen eläimeen. (Irni 2020, 223–225.) Tämä käsitys parisuhteesta on hyvin epänormatiivinen. Usein koetaan, että ihminen kaipaa toisen ihmisen läsnäoloa, vaikka myös muunlajiset eläimet ovat hyvin läheisiä.

Koiran roolia on mahdollista tarkastella tarkemmin *Raija*-teoksessa. Koira on symboloinut taiteessa paljon eri asioita, kuten sutta, kuolemaa, lapsuutta, hyveellisyyttä, väkivaltaa ja sukupuolta, mutta merkittävin näistä on uskollisuuden symbolointi (Hämäläinen 2020, 33,

35). Koiralla on usein läheinen suhde ihmisten kanssa, mikä esittäytyy uskollisuutena. Tämä on esillä myös *Raija*-teoksessa. Teoksen avulla on mahdollista tarkastella muunlajisten eläinten välille tehtyjä jaotteluja. Teoksessa esiintyvän koiran rooli on perheenjäsenen, mutta toisten muunlajisten eläinten rooli on toimia ruoan ja vaatteiden raaka-aineina. Tiettyjen muunlajisten eläinten rooli suhteessa ihmisiin tulee ilmi, kun heidän elinympäristöään tuhotaan. (Irni 2020, 228.) Koira on hyvin tarkassa ja tiettyssä roolissa verrattuna muihin muunlajisiin eläimiin. Mielenkiintoista onkin pohtia, miksi juuri koira on päässyt tämänkaltaiseen rooliin eikä moni muu muunlajinen eläin. Koiraan on helpompi samaistua *Raija*-teoksessa, sillä se on yleinen lemmikki. Koira mielletään myös vaistomaisesti kuuluvan talutushihnan toiseen päähän. Mahdollisesti kania tai kissaa oudoksuttaisiin talutushihnassa, minkä vuoksi eläinlajeilla on merkitystä teoksen tulkinnassa.

Koiran ja naisen suhde teoksessa *Raija* ei kuitenkaan ole yhtä läheinen kuin *Juha-Matti ja Jenny*- tai *Anna ja Edith* -teoksien kuvaukset läheisestä perhesuhteesta. Teoksen nimi viittaa tähän, mutta myös hahmojen asennoituminen toisiinsa. Nainen ja koira eivät ole sylikkään, vaan he ovat huomattavan etäisyyden päässä toisistaan. *Raijan* kädessä on musta nauhatalutin, joka osoittaa selkeän valta-asetelman. Talutushihna liitetään muunlajisen eläimen ja ihmisen eriarvoiseen suhteeseen (Salmia 2021, 54). Vaikka suhde koiran ja naisen välillä on varmasti läheinen, se ei kuitenkaan ole suoraan verrattavissa muihin *Kyläläisten* perheen kuvauksiin. Ero lasten ja koiran välillä on selkeä.

Eroa ihmisen ja eläimen välillä luo filosofi Jacques Derridan mukaan eläimen luonnollinen alastomuus ja miten se taas aiheuttaa ihmisille häpeää. Tämä on yksi suuri eroavaisuus ihmisten ja muunlajisten eläinten välillä. Ihminen tuntee häpeää alastomuudesta, mutta muunlajiselle eläimelle se on täysin luonnollista. (Derrida 2020 [2006], 16–17.) On täysin tavallinen asetelma, että nainen on täysin pukeutunut ja koira on alasti *Raija*-teoksessa, mutta se on selvästi myös valta-asetelmaa korostava elementti, kuten Derrida osoittaa. Ihminen on yhtä lailla eläin kuin koirakin. Teoksessa kuvatut eläimet eivät siis ole tasavertaisia.

Raija-teoksessa kuvattu koiran ulkoiluttaminen kuvastaa tiettyntyyppistä yhteisöllisyyttä. Pienen naapuruston tai lenkkeilyreitien ympärille voi muodostua eräänlainen yhteisö koiran ulkoiluttajista. Ihmiset sekä koirat kohtaavat tuttuja lenkeillään tai muuten alkavat tunnistamaan tietyn reitin tai alueen asukkaita ja koiria. Tämä koiran ulkoiluttajien yhteisö on merkittävä niin ihmisille kuin koirillekin. Vastaantulijoita saatetaan tervehtiä tai heidän kanssaan voidaan jäädä jopa pidemmäksi aikaa keskustelemaan. Usein koirat tekevät aloitteen

kontaktille, kun he haluavat lähestyä toisia koiria. Täten keskustelu ihmisten kesken voi ainakin aluksi keskittyä koiriin. Harvemmin ihmiset muuten lähestyvät vastaanulijoita yhtä spontaanisti kuin koiraa ulkoiluttaessa. Jos koirat eivät tule keskenään toimeen, ei myöskään ihmiset jää keskustelemaan keskenään. Tietyllä tapaa koira ohjaa kanssakäymistä, mutta lopulta ihmisellä on valta kieltää tai sallia koiran toiminta. (Cudworth 2011, 170–171.) Kaikkia vastaan tulevia koiria ja ihmisiä ei tervehditä, mutta edelleen yhteisyys koirien ja ihmisten välillä on läsnä.

Raija-teoksen voidaan siis tulkita edustavan vahvasti koiran ulkoiluttamiseen liitettyä yhteisöllisyyttä ja kohtaamisia. Teos kohdataan kuin vastaan tuleva koiran ulkoiluttaja. Todennäköisesti henkilöt, joilla on koira kokevat teokseen vahvempaa yhteyttä. Mahdollinen kontakti ja keskustelun tai pohdinnan aihe löytyy helpommin, kun koira on osana teosta. Lenkeillä saatetaan kysyä vastaan tulevan koiran rotua, nimeä, sukupuolta tai ikää. Samat pohdinnat voivat herätä myös *Raija*-teoksesta, joka herättää yhteisöllisyyden tunnetta muissa koiran ulkoiluttajissa. Toisaalta koiran ulkomuoto teoksessa on huomattavasti epärealistisempi kuin viereisen ihmisen, jolloin koira voi olla haastava lähestyä tällä tavoin. Koiran liikkumaton ja kankea asento vieraannuttaa todellisuudesta. Koiran turkin pörröisyys ja silkkiyys ei tule täysin kuvatuksi villalangan pätkillä. Ihmishahmon realismi on hellyyttävällä tavalla kieroutunut, sillä läheltä katsottuna voi kaukaa todelliselta ihmishahmolta näyttävä teos karmia, mutta tekstiilin pehmeys ja kiinnostavat yksityiskohdat lempeyttävät hahmon olemusta. Koira on aavistuksen liian kaukana todellisuudesta ja se voidaan kokea osittain jopa pelottavana.

3.4 Nuoret ja nuorisokulttuuri

Hahmojen tarkkaa ikää on vaikea arvioida, mutta pukeutumisen perusteella voidaan hieman arvioida ikää. Etenkin *Suvi* ja *Dilara* ovat nuoren näköisiä. *Dilaran* (kuva 19) nuorekkuutta korostaa hänen asunsa trendikkyys. Etenkin nuorten vaatteet eroavat ikääntyneiden vaatteista, sillä eri ikäryhmät seuraavat eri aikakausien tyytlejä. Hahmojen kasvoista on vaikeampi tulkita heidän ikäänsä, sillä virkattu pinta sisältää paljon pieniä aukkoja, mikä luo kasvoihin epätasaisen pinnan. Ikääntyneiden kohdalla on kuitenkin havaittavissa ikääntymisen merkkejä, kuten harmaita hiuksia ja suun ja nenän pielissä olevia ryppyjä, jotka on luotu virkkaamalla ihon pinta poimuiseksi. Nuorten kohdalla kasvojen iho on tasaisempi, eikä heillä ole nähtävissä ryppyjä tai harmaita hiuksia. Myös *Dilaran* ja *Suvin* pienempi koko vaikuttaa tulkintaan heidän iästään, sillä he ovat keskivertoaikuista lyhyempiä. *Juha-Matti ja Jenny-*

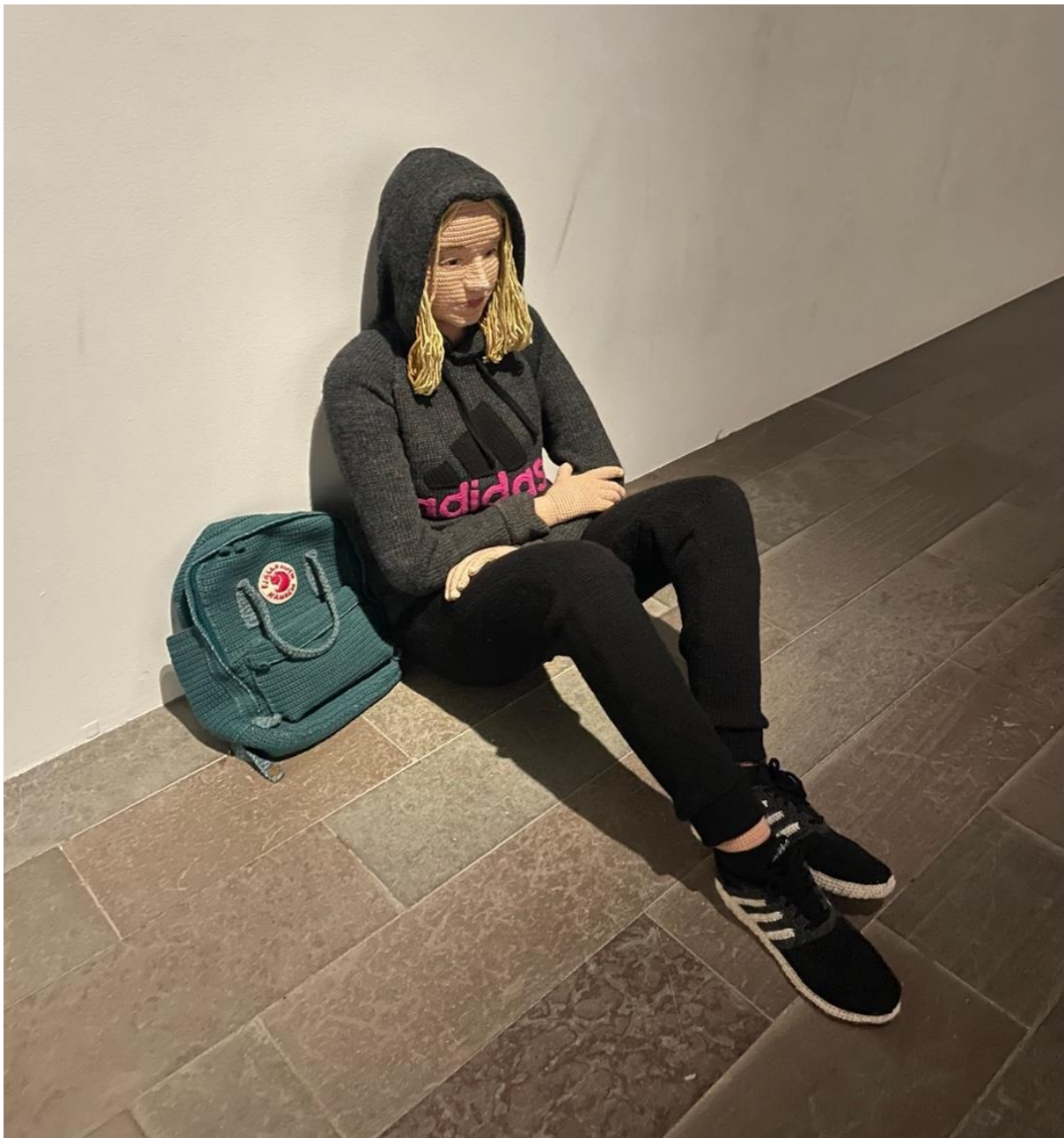
sekä *Anna ja Edith* -teoksien kohdalla lapset erottuvat selkeästi lapsiksi heidän kokonsa vuoksi.

Kuva 19. Hietanen, Liisa, *Dilara*, 2023. Virkkaus, neulonta ja kirjonta, 160 x 50 x 50 cm. Kuva: Assi Aromaa.

Lattialla istuvan *Suvin* (kuva 20) vieressä oleva Fjällrävenin Kånken-reppu tuo vahvan mielikuvan koululaisesta. Vaikka Fjällräven on retkeilyvarusteiden valmistaja, Kånken-reppu on suosittu etenkin koululaisten joukossa. Myös huppari ja collegehousut korostavat hänen ikäänsä. Vaikka kyseisiä vaatteita käyttävät muutkin kuin nuoret, vaatteiden tuoma nuoruus

korostuu *Kyläläisten* kohdalla, kun tarkastellaan mitä ikääntyneillä on päällä. Esimerkiksi *Auliksen* pikkutakki ja lierihattu ovat stereotyyppisesti vanhemman sukupolven vaatteita kuin *Suvin* huppari ja collegehousut. Myös *Juha-Matti ja Jenny* -teoksen miehellä on yllään huppari. Hänen ikäänsä kuitenkin viittaa esimerkiksi parta ja se, että hänellä on pieni lapsi vierellään. Huppari ja collegehousut voidaan mieltää oloasuiksi tai urheiluvaatteiksi. Ne ovat kuitenkin nykyään myös osa arkipukeutumista. (Eicher 2021, 784, 792.) Mahdollisesti nuorempien on hyväksyttävämpää pitää näitä vaatteita arkivaatteina siinä missä vanhempi sukupolvi voi niihin vielä liittää urheiluvaatteiden tai oloasun piirteitä.

Kuva 20. Hietanen, Liisa, *Suvi*, 2022. Virkkaus, neulonta ja kirjonta, 80 x 90 x 108 cm. Turun kaupungin taidekokoelma, Turku. Kuva: Assi Aromaa.

Muodin ja tekstiilien tutkija Joanne Turney analysoi hupparin symboliikkaa tarkasti. Hänen mukaansa huppari on yleinen arkivaate, jota erityisesti nuoret pitävät. Se on käytännöllinen, sillä se lämmittää ylävartalon lisäksi myös päätä. Huppariin kuitenkin liitetään myös uhkaavia mielikuvia erityisesti, jos huppu nostetaan päähän. Koska hupparit nähdään erityisesti nuorison vaatekappaleena, niihin liitetään sosiaalisia pelkoja nuorisokulttuurista ylipäättään. Huppari on stereotyyppisesti rettelöitsijöiden ja häiriköiden asu. Huolenaiheet liittyvät siis rikollisuuteen. Erilaiset paholaishahmot, kuten viikatemies, tunnetaan myös hupuista. Hupparien juuret ovat kuitenkin mustien amerikkalaisten katukulttuurissa ja tarkemmin hip hop -kulttuurissa. (Turney 2009, 123–124, 127.) Hupparin yhdistäminen mustiin voi edelleen nostattaa vaatekappaleen uhkaavuutta rasismien myötä. Turneyn tulkinta hupparin merkityksistä on mielenkiintoinen tarkastellessa *Suvia*, sillä hän on hyvin viattoman ja hennon näköinen nuori tyttö. Turneyn käsitykset hupparin uhkaavuudesta ei tunnu sopivan teoksen tytön kanssa yhteen. Merkitykset todennäköisesti pohjautuvat vahvasti käyttäjän sukupuoleen ja etnisyyteen. Uhkaavuutta poistaa myös Hietasen käyttämä hidas tekniikka ja pehmeän langan materiaali, joka korvaa Turneyn määrittämät merkitykset hupparille lempeimmillä tulkinnoilla.

Nostamalla hupun pään suojaksi luodaan yksityistä tilaa (Turney 2009, 132). Hupun sisällä saa olla rauhassa tarkkailulta ja valvonnalta. Hupparin tuoma yksityisyys voidaan rinnastaa myös sulkeutuneisuuteen tai ulkopuolisuuteen. Hupun päässä pitäminen voi nostaa kynnystä lähestyä kyseistä ihmistä, sillä hänen kasvojaan ei nähdä, jolloin häneen ei ole yhtä helppo saada kontaktia, kuten *Suvin* kohdalla voidaan huomata. Hupparin lisäksi hänen asentonsa luo kuvaa etäisyydestä, sillä hän on ainut *Kyläläisistä*, joka istuu lattialla, kun muut hahmot seisovat tai istuvat tuolilla. Tämän vuoksi *Suviin* on myös haastavampaa saada kontaktia, sillä joutuu itse laskeutumaan samalle tasolle hänen kanssaan. Nähdäkseen hänen kasvonsa on mentävä kyykkyyn tai istuttava myös itse lattialle. Osaan *Kyläläisistä* on luotu etäisyyttä siten, että he ovat syventyneet johonkin toimintaan: *Weijo* lukee kirjaa, *Anna ja Edith* ovat sulkeutuneet toistensa läheisyyteen ja *Juha-Matti ja Jenny* ovat keskittyneitä puhelimeen. Nämä hahmot tuntuvat etäämmiltä kuin *Mikko, Raija, Dilara, Veli, Aulis* tai *Matti*, jotka katsovat eteenpäin, jolloin heidän katseensa voi kohdata. Vaikka *Suvi* ei ole syventynyt mihinkään toimintaan ja hän katsoo suoraan eteen, hupparin tuoma suoja ja teoksen matalampi asento luovat kuvaa etääntyneestä hahmosta.

Anna ja Edith sekä *Juha-Matti ja Jenny* ovat etääntyneet suhteessa katsojaan, mutta he ovat keskittyneitä lasten kanssa koettuun yhteiseen hetkeen ja hoivan toimittamiseen. Vaikka lähes

kaikki *Kyläläiset* on kuvattu yksin, *Weijo* ja *Suvi* ovat etäänntyneitä ja yksin, mikä luo kuvaa myös yksinäisyydestä. *Suvin* huppari ja sen luoma korostunut etäänntyminen ja yksityisyys korostaa yksinäisyyden kuvaa. Vaikka yksinäisyyden teema on läsnä etenkin näissä teoksissa, yksinäisyys ei ole teoskokonaisuuden keskeinen aihe. *Kyläläiset* luovat yhteisön ja näin myös yhteisöllisyyttä, jolloin kukaan hahmoista ei ole yksin. Vaikka teoksien hahmot voivat kuvatussa tilanteessa vaikuttaa etäisiltä, teoskokonaisuuden arvot viestivät yhteisöllisyyden ja välittämisen tärkeydestä. Etäänntyneempien hahmojen, kuten *Suvin* ja *Weijon* esiintuominen korostaa entisestään välittämisen tärkeyttä ja yhteisön merkitystä.

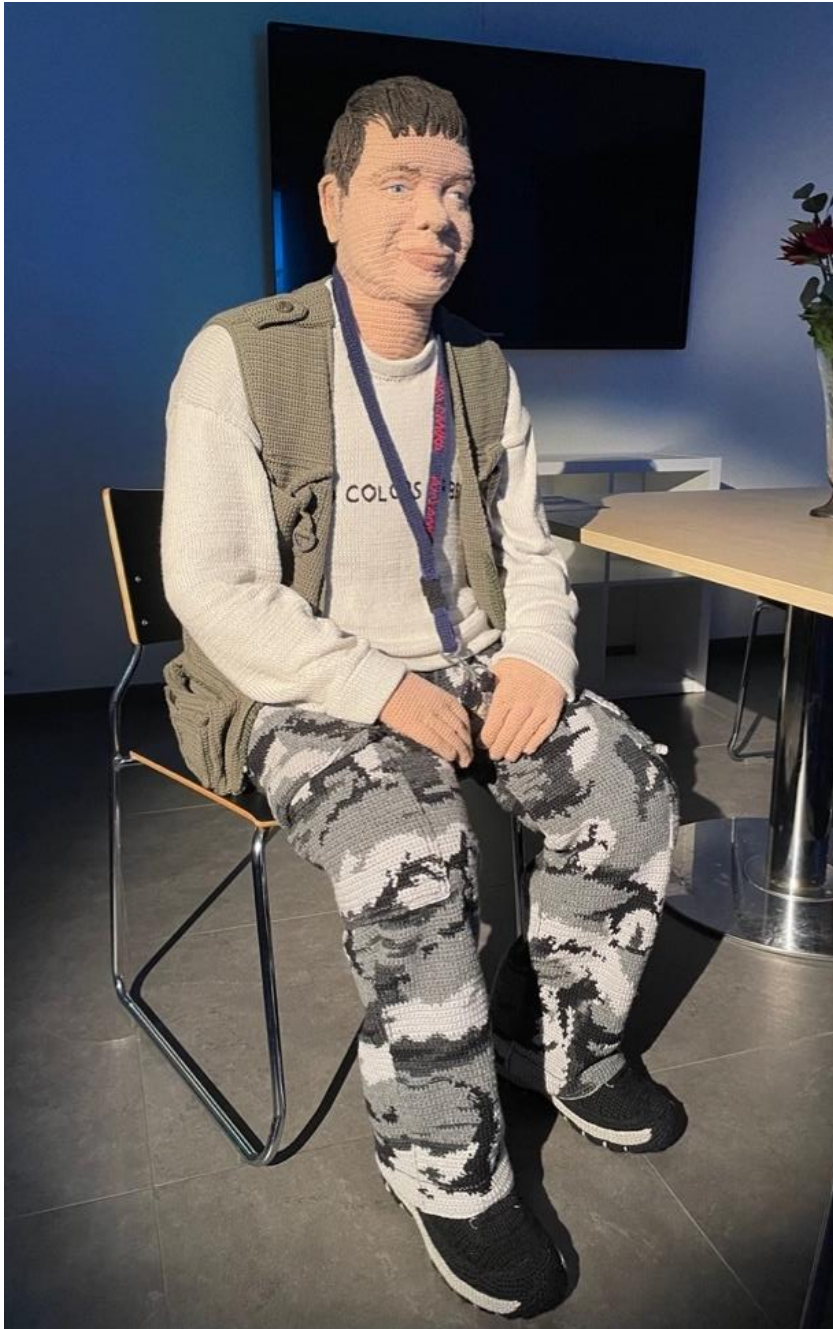
Veli (kuva 21) on myös pukeutunut nuorekkaasti, vaikka ikäeroa *Suviin* ja *Dilaraan* voi olla jonkin verran. Etenkin hänen tuuhea partansa tuo hahmoon lisää ikää. *Veljen* flanellipaita ei yksiselitteisesti edusta nuorekkuutta, sillä myös *Matilla* on hyvin samantapainen flanellipaita päällään. *Veljellä* on kuitenkin flanellipaidan alla suomalaisen Hurriganes-yhtyeen bändipaita. Vaatteiden avulla voidaan osoittaa kuuluvuutta johonkin tiettyyn kulttuuriryhmään (Barnard 2014, 26). Rock-yhtyeen bändipaita osoittaa kuuluvuutta rock-musiikkia kuuntelemaan yhteisöön. Bändipaidassa on tiettyä nuorekkuutta, jota siihen liitetään mahdollisesti sen vuoksi, että nuoret stereotyyppisesti kuluttavat enemmän populaarikulttuuria ja ovat vahvemmin läsnä fanikulttuurissa. Hänellä on myös yllä vyösolki, joka on tavallista näyttävämpi. Solki on kookas ja siinä on punainen risti. Vyösoljen näyttävyys korostaa bändipaidan luomaa kuvaa rokkarista. Myös mustat, etupielestä kuluneet housut, mustat maiharit sekä hiustyylit ja parta korostavat rokkarin tyyliä. Kuuluminen selkeästi jonkin yhteisön jäseneksi korostaa *Kyläläisten* yhteisöllisyyden sanomaa. Oman musiikkimaun, persoonallisuuden tai aatteiden esiintuominen visuaalisesti osana omaa pukeutumista tai tyyliä voi luoda monelle samaistuvuuden tunteita. Pukeutuminen on yksi keino tunnistaa muita yhteisön jäseniä ja myös tuoda esiin omaa kuuluvuuttaan johonkin yhteisöön.

Kuva 21. Hietanen, Liisa, *Veli*, 2014. Virkkaus, neulonta ja kirjonta, 200 x 80 x 45 cm. Kuva: Marjaana Malkamäki. "Veli". Liisa Hietanen [www-sivu](http://www-liisa-hietanen.fi).

Veljen lisäksi myös *Mikko* (kuva 22) on selkeästi jo aikuinen. Hänen kasvonpiirteistään erottuu aikuismaisuutta (kuva 1). Hymyn luomat uurteet nenänpieliin viittaavat tähän. Hänen asunsa on nuorekas, vaikka päällä oleva kalastusliivi hämärtää kuvaa nuorekkuudesta hieman. Kalastusliivi luo varttuneen kuvan hahmosta. Liivi on käytännöllinen ja harrastukseen viittaava vaatekappale, eikä niinkään trendejä seuraavan vaate. Samoin kuin *Veljen* rock-yhtyeen bändipaita, myös *Mikon* kalastusliivi luo kuvaa tietynlaiseen yhteisöön kuulumisesta. Liivistä voidaan päätellä, että hän on innostunut luonnosta ja mahdollisesti pitää

kalastuksesta. *Mikon* housut ovat mustavalkoharmaat maastokuvioiset reisitaskuhousut, jotka viittaavat myös luontoharrastukseen. Koska housut ovat mustavalkoiset, ne ovat lähinnä tarkoitettu muodikkaiksi housuiksi, sillä maastokuvion tärkeä ominaisuus on luonnonläheiset värit kuten vihreä ja ruskea. Housut kuitenkin korostavat kalastusliivin viestimää merkitystä luonnosta ja mahdollisesta luontoharrastuksesta tai -ammattista. Housujen reisitaskut tuovat asuun lisää käytännöllisyyttä kalastusliivin lisäksi. *Mikko* todennäköisesti asun perusteella kuuluu luontoharrastajien yhteisöön.

Kuva 22. Hietanen, Liisa, *Mikko*, 2024. Virkkaus, neulonta ja kirjonta, 135 x 60 x 85 cm. Kuva: Assi Aromaa.

Maastokuvio on tarkoitettu luonnossa huomaamattomaan liikkumiseen, mutta se on myös suosittu kuvio katumuodissa. Toimittaja ja kriitikko Isabel Slone pohtii, miksi maastokuviosta on tullut niin suosittu muoti-ilmiö Yhdysvalloissa. Hän yhdistää maastokuvion metsästyksen ja armeijaan, mikä hänen mukaansa on oleellinen osa maastokuvion trendikkyyttä, sillä monet oikeistolaiset haluavat osoittaa poliittisen mielipiteensä liittyen aseisiin ja maanpuolustukseen. Maastokuviolla voidaan osoittaa, että kannatetaan armeijaa ja metsästystä. Slone liittyy maastokuvioon myös maaseudun merkityksiä. (Slone 2024; ks. myös Blechman & Newman 2004.) Maastokuvion lisäksi myös reisitaskuhousuilla on yhteys armeijaan niiden alkuperäisen käytön vuoksi (Hancock II 2018, 334). Koska Yhdysvallat ovat vaikutusvaltaisia länsimaalaisen muodin suunnannäyttäjiä, mahdollisesti maastokuviolla on samankaltaisia merkityksiä myös Euroopassa ja muualla maailmassa. Etenkin maastokuvion yhteys armeijaan ja metsästämiseen on väistämätön ja maailmanlaajuisesti tunnistettava. Slone kuitenkin kokee, että maastokuvion merkitys kaupungissa tarjoaa mahdollisuuden sulautua joukkoon. Trendejä seuraavia ihmisiä yhdistää esteettinen yhdenmukaisuus. (Slone 2024.)

Mikon kaulassa on Aku Ankka -avainnauha, jossa roikkuu kaksi avainta (kuva 23). Avaimien metalliseen osaan on käytetty kiiltävää lankaa, jonka ansiosta avaimet kimmeltävät valossa. Avaimiin käytetty lanka kiinnittää katsojan huomion, sillä muu teoksessa käytetty lanka on tavanomaisen villalangan näköistä. Avainnauhassa näkyvä Aku Ankka -teksti edustaa teoksessa nuoruutta. Aku Ankka -lehti on vahvasti nuoruuteen viittaava aihe, sillä sarjakuvat on suunnattu nuorille kouluikäisille lapsille. Lehti on ilmestynyt pitkään Suomessa, minkä vuoksi siihen voi liittyä myös nostalgisia tunteita monen eri ikäisen omasta nuoruudesta. Disneyn piirretty Aku Ankka -hahmo ja häneen liittyvät sarjakuvat ovat lähes jokaiselle tuttuja, mutta se perustuu vahvasti länsimaihin.

Kuva 23. Hietanen, Liisa, yksityiskohta teoksesta *Mikko*, 2024. Virkkaus, neulonta ja kirjonta, 135 x 60 x 85 cm. Kuva: Assi Aromaa.

Kuitenkin avainnauha kaulassa viestii kuvaa varttuneesta työntekijästä. Avainnauhan pitäminen kaulassa on käytännöllistä esimerkiksi työpaikoilla, joissa liikutaan lukituista tiloista toiseen päivän mittaan. Tällöin avaimet ovat aina mukana ja helposti saatavilla. Aku Ankka teemainen avainnauha luo *Mikosta* kuitenkin nuorempaa kuvaa. Mahdollisesti avainnauha voi olla humoristinen tai nostalginen valinta, jolloin tiedostetaan piirretyn lapsekkuus ja viitataan ironisesti tähän. Avainnauhan kautta teoksen tulkintaan vaikuttaa myös Aku Ankka hahmona ja persoonana. Koska hän on niin tunnettu hahmo, hänen persoonallisuutensa on helppo yhdistää teokseen. Hahmona Aku Ankka on hauska ja hänen

kommelluksilleen on helppo nauraa. Hän kuitenkin epäonnistuu melko usein eri yrityksissään, mikä usein on esitetty huvittavalla tavalla. Lähinnä avainnauha korostaa huumoria teoksessa. Avainnauha viittaa kahteen hyvin erilaiseen yhteisöön: nuoriin lapsiin ja työssäkäyviin.

Pukeutumisen kautta on mahdollista tulkita *Kyläläisten* sisäisiä yhteisöjä. Pukeutuminen ja vaatteet voivat osoittaa kuuluvuutta johonkin tiettyyn ryhmään tai ainakin osoittaa hahmojen persoonallisuutta. Yhteisöllisyyden teema ja sen merkitykset korostuvat, kun eri yhteisöjä edustetaan erikseen korostetusti pukeutumisen kautta. Osoittamalla yhteisyyttä johonkin ryhmään on myös mahdollista tuntea yhteyttä teoksiin ja löytää jotain tuttua niistä.

Samaistuttavuus ja tuttuus on yksi *Kyläläisten* pyrkimyksistä. Yhteisöllisyyden osoittaminen ja sen korostaminen voi toimia vaikuttamisen keinona, sillä yhteisöllisyyden vaaliminen lähellä oleviin ihmisiin on yksilöllistymisen vastustamista. Yksilöllistyminen merkitsee muutosta, jossa ihmisen suhde yhteisöihin, kuten asuinyhteisöön, on käytännössä sekä kuvainnollisesti vähitellen hiipunut ja jopa täysin tukahtunut (Saastamoinen 2011, 62).

3.5 Länsimaalaisuus ja valkoisuus

Kyläläisten etnisiä taustoja on haastavaa määritellä, mutta tutkielman kannalta on olennaisempaa tutkia millä keinoin hahmot representoivat valkoisuutta ja länsimaalaisuutta riippumatta heidän etnisyydestään. Elokuvatutkija Richard Dyer tuo esiin, miten valkoiset ovat representoituja kaikkialla. Valkoisuus on normi, minkä vuoksi valkoisuutta ei enää koeta erillisenä rodullisena identiteettinä, vaan ihmiskunnan perusmuotona, josta kaikki muut poikkeavat. Dyer kokee, että normin purkamiseksi se on nostettava esiin ja tarkasteltava valkoisuutta rotuna kriittisesti. (Dyer 1997, 3–4.) On tulkittavissa, että *Kyläläisten* hahmot edustavat valkoisuutta. Etenkin länsimaalainen ja valkoiseksi määriteltävissä oleva muoti on vahvasti läsnä kaikissa teoksissa. Tämän myötä teoskokonaisuutta voidaan tarkastella länsimaalaisuuden representaationa.

Kyläläiset ovat kaikki länsimaalaisen muodin edustajia. Pukeutuminen on yksi tapa osoittaa kuuluvansa johonkin ryhmään tai yhteisöön. *Kyläläisten* ikääntyneet ovat pukeutuneet hyvin samantapaisesti mukavuutta ajatellen, mikä on tullut ilmi etenkin heidän jalkineistaan.

Länsimaalaisuus ja nykymuodin tyylien seuraaminen nousee vahvemmin esiin *Kyläläisten* nuorempien joukossa. Visuaalisen kulttuurin tutkija Malcom Barnard kokee, että vaatteet saavat länsimaalaisen merkityksensä kulttuurin ja yhteiskunnan luomien merkitysten kautta. Vaatteet edustavat ja symboloivat erilaisia merkityksiä riippumatta vaatteet pukeneen

henkilön tarkoituksesta. Merkitykset ovat myös riippuvaisia ajasta ja paikasta. Merkitykset muuttuvat ajan myötä ja eroavat esimerkiksi kulttuurien kesken. (Barnard 2014, 152.)

Dilara edustaa ainoana *Kyläläisenä* valkoisesta valtaväestöstä poikkeavaa representaatiota. Tähän viittaa lähinnä hänen nimensä, joka poikkeaa selvästi muiden *Kyläläisten* melko perinteisistä suomalaisista nimistä. *Dilaran* asussa ja hiusten värjäyksessä kuitenkin korostuu länsimaalaisten tyylien seuraaminen. Asukokonaisuutta voisi kuvata eräänlaiseksi aikakapseliksi, sillä jokainen vaatekappale liittyy vahvasti tiettyjen tyylien aikaan. Vaikka teos on valmistunut vuonna 2023, *Dilaran* asun tyyli on peräisin noin vuosilta 2014–2017.

Dilaran tiukat mustat housut (kuva 24), joissa on repeämät polvien kohdalta ja jotka on käärityt lahkeista, ovat olleet tietyn ajanjakson muodikkaimmat housut. Muotitoimittaja Lauren Cochrane huomauttaa, miten polvista revenneet housut ovat olleet vuoden 2014 suurin trendi-ilmiö (Cochrane 2014a). Revityt farkut ovat edelleen osa trendejä, eikä New York Timesin päämuotikriitikko Vanessa Friedman koe niiden poistuvan muodista vielä pitkään aikaan (Friedman 2024). *Dilaran* revityt housut ovat edelleen muodissa, mikä osoittaa asun olevan ajan tasalla. Housuihin yhdistetty haalistunut ja väljästi istuva farkkutakki sekä valkoiset tennarit on ollut suosittu ja tyylikäs yhdistelmä. *Dilaran* paita vaikuttaa olevan palmulehtikuviainen, joka on myös ollut samoihin aikoihin polvista revittyjen housujen kanssa hyvin tyylikäs. Cochranen mukaan palmulehtikuusi on etenkin kesätrendi (Cochrane 2014b; Cochrane 2017). Palmulehtikuusi on selkeä tropiikin symboli. Tropiikista on tullut esimerkiksi muodissa kitsch-tuote, joka länsimaalaisille kuvastaa eksoottista, lämmintä ja kosteaa ympäristöllistä ”toista”. Trooppinen kitsch edustaa rantalomaa, mikä selittää sen, että palmukuvio on etenkin suosittu kesäisin. (Ryynänen & Sysser 2021.) *Dilaran* asusta tulkittavat tyylit ovat vahvasti länsimaalaisen muodin mukaisia. Tämän lisäksi hänen hiuksensa on värjätty vaaleiksi latvoista (kuva 25), mikä on myös ollut suosittu länsimaalainen tyyli (Ferrier 2016). Hiusten värjäys voi myös olla osoitus siitä, että kuuluu johonkin tiettyyn alakulttuuriin. Nykyään kuitenkin alakulttuurien ominaisia tyylejä käytetään myös laajemmin erilaisten ihmisten ja tyylien kesken. (Sastramidjaja 2016.)

Kuva 24. Hietanen, Liisa, yksityiskohta teoksesta *Dilara*, 2023. Virkkaus, neulonta ja kirjonta, 160 x 50 x 50 cm. Kuva: Assi Aromaa.

Kuva 25. Hietanen, Liisa, yksityiskohta teoksesta *Dilara*, 2023. Virkkaus, neulonta ja kirjonta, 160 x 50 x 50 cm. Kuva: Assi Aromaa.

Länsimaalaisuus tulee *Suvin* pukeutumisessa esiin eri tuotemerkkien kautta. Fjällräven on ruotsalainen yritys, joka on ruotsinkielisen nimensä puolesta vahvasti yhteydessä Pohjoismaihin. Tuotemerkin logo ja etenkin Känken-reppu on helposti tunnistettava tuote Pohjoismaissa, mutta myös maailmanlaajuisesti. *Suvin* hupparissa on suuri Adidaksen logo ja myös kengissä on tuotemerkin tunnetut kolme valkoista raitaa. Adidas on maailmanlaajuinen merkki, mutta se on vahvasti liitettävissä länsimaihin. Myös *Mikolla* on näkyvillä

tuotemerkkejä. United Colors of Benetton ja Aku Ankka ovat länsimaalaisia tuotemerkkejä. Kokonaisuudessaan *Veljen* asu näyttää hyvin länsimaalaiselta, eikä vain siksi, että hänen paidassaan kuvattu rock-yhtye on suomalainen. Rock-musiikki ja -muoti on liitettävissä länsimaalaisuuteen.

Kyläläiset luovat myös hyvin tietyytyypistä länsimaalaisuutta. Jokainen *Kyläläinen* on melko samalla tavalla pukeutunut. Lähes kaikilla on päällään housut ja pitkähihainen paita tai takki. Vaatteet ovat arkisia ja suurilta osin vaikuttaa mukavilta päällä. *Anna ja Edith* -teoksen äidillä on päällä mekko, mutta asusta tekee kuitenkin arkisen villasukat ja imettämisen arkipäiväisyys. Myös *Juha-Matti ja Jenny* -teoksen lapsella on yllä mekko tai tunika, mutta se vaikuttaa lapsen liikkumisen ja leikkimisen kannalta sopivalta asulta. Arkisuus ja asujen mukavuus sopivat hyvin teoskokonaisuuden teemaan arjesta ja sen pyrkimyksestä tuttuuteen. Jokainen teos on yksilöllinen ja toistuvia vaatekappaleita ei juurikaan ole. Kuitenkin tarkastellessa teoksia kokonaisuutena tulee ilmi, miten vähän identiteettiä tai hahmojen persoonaan viittaavia elementtejä teoksissa on. Teokset tuntuvat niin arkisilta ja tutun oloisilta, ettei niissä ole montakaan täysin uniikkia piirrettä.

Jokainen hahmo on pukeutunut länsimaalaisten tyylien, normien tai ikään liittyvien stereotyyppien mukaisesti, eikä näistä olevaa poikkeamaa juurikaan nouse esiin. Ainoa poikkeus on *Mikon* avainnauha, joka soveltuisi ennemmin lapsen kaulaan. Hahmot ovat pukeutuneet sukupuolen ja iän suhteen säädyllisesti ja asiallisesti erilaisten normien mukaan. *Anna ja Edith* -teoksessa on hyvin selkeästi esillä vauvan imettäminen, mutta se on kuvattu vain tavallisena tapahtumana, eikä minään sen ihmeellisempänä asiana. Säädylliseen ja siveelliseen mielikuvaan vaikuttaa myös lähes koko kehon peittävät vaatteet, mikä on selkeä asuvalinta kaikilla *Kyläläisillä*. Hahmoilla ei myöskään ole näyttäviä tai värikkäitä ehostuksia, hiuksia tai muita asusteita. Kirkkain vaatekappale on ehdottomasti *Weijolla*, mutta hänen huomiotakkinsa on täysin käytännöllinen eikä niinkään tyyliä. Hahmoilla ei myöskään ole näkyviä tatuointeja tai muita lävistyksiä kuin korvalehdissä olevia. Hahmot ovat keskivertokansalaisen näköisiä, eikä kukaan erotu joukosta heikon tai korkean sosioekonomisen aseman vuoksi. Kenelläkään ei ole uskontoa, seksuaalisuuteen tai poliittiseen mielipiteeseen viittaavia asusteita tai muita symboleita. *Kyläläiset* eivät juurikaan tuo esiin omaa identiteettiä tai persoonallisuutta tehden hahmoista hyvin geneerisiä. Toisaalta geneerisyys luo hahmojen kesken yhteenkuuluvuutta, sillä yksikään niistä ei pukeutumisen kautta viestitä selkeää eroavuuttaan suhteessa muihin. Tämä luo myös kuvaa yhteisöllisyydestä.

Kyläläiset vaikuttavat hyvin helposti lähestyttäviltä hahmoilta. He eivät ole uhkaavia tai pelottavia, vaan heidät on kuvattu leppoisina ja ystävällisinä. Etenkin hahmojen arkinen olemus ja ystävällisen hymyilevä ilme luo heistä positiivisen kuvan. Mahdollisesti *Veli* voisi todellisuudessa olla hieman uhkaava hänen suuren kokonsa ja tumman pukeutumisensa vuoksi. Myös asun luoma kuva rokkarista voi luoda ennakkoluuloja hahmoa kohtaan. Kuitenkin lempeä ja ystävällinen hymy helpottaa lähestymistä. Lempeyttä teoksiin luo myös lankamateriaali eli virkatun ja neulotun pinnan materiaalin tuntu. Teoksissa käytetyn käsityötekniikan avulla teokset ovat enemmän söpöjä kuin uhkaavia.

Tarkastelemalla *Kyläläisten* asuja ei heidän todellisia identiteettejään voida päätellä, mutta asu voi olla tietynlainen kuvaus siitä, minkälaisen kuvan kukin hahmo pyrkii luomaan itsestään. Visuaalisen kulttuurin tutkijan Malcom Barnardin mukaan vaatteet ja muoti toimivat välineinä oman identiteetin ilmaisemisessa. Vaatteet eivät kirjaimellisesti kuvasta henkilöä itseään, mutta ne toimivat representaation keinona. Vaatteilla voidaan pyrkiä välittämään omaa näkemystä itsestä muille. (Barnard 2014, 79.) Asuvalintojen geneerisyys voi olla tarkoituksenmukaista. Mahdollisesti asuvalinnoilla ei haluta herättää huomiota. Seksuaalinen suuntautuminen tai poliittiset mielipiteet ovat monelle myös yksityisiä, jolloin niitä ei välttämättä haluta esittää julkisesti tai sen ei koeta olevan hyväksyttävää tai turvallista.

Muotihistorioitsija Margaret Maynard kuvailee globaalin asun (engl. *global dress*) olevan hillitty, suhteellisen sukupuolineutraali ja länsimaalainen. Lähes samoja vaatteita voi nähdä sekä Englannissa että Nepalissa ihmisten päällä. Samankaltaisia geneerisiä vaatteita näkee suurissa kaupungeissa, mutta myös maaseudulla. Maynard käsittää globaalin asun olevan seurausta kapitalismista, jonka myötä on tullut mahdolliseksi tuottaa ja markkinoida helposti halpoja massatuotettuja vaatteita. Hänen mukaansa globaalin asun tuotantoa lisää yhdysvaltalaisen kulttuurin kaikkialle levinnyt vaikutus sekä merkkituotteiden mainostaminen televisiossa, elokuvissa, mainoksissa ja verkossa. (Maynard 2004, 32–34.) Länsimaalaisesta muodista on tullut normi, jolloin henkilön identiteettiä tai kansalaisuutta ei voida enää tunnistaa pukeutumisen perusteella. *Kyläläisten* geneeristen asujen syynä on länsimaalaisen globaalin asun levinneisyys. Länsimaalainen pukeutuminen on lähes väistämätöntä, sillä muita vaatteita ei ole helposti saatavilla.

Hietanen tekee henkilökuvia eli teoksen hahmot ovat mahdollisimman todenmukaisesti kuvattu. Hän pyrkii kuvaamaan malleja kunnioittavasti ja todenmukaisesti, jolloin hän ei voi lisätä teoksiin omia tulkintoja ja aiheita (Kovasiipi 13.5.2022. ”Taiteilija Liisa Hietanen

kertoo, miten langoista syntyy veistoksia, ja mitä ne tekijältään vaativat”. Kulttuuritoimitus www-sivu). Hahmojen geneerisyydessä ei ole siis kyse siitä, että taiteilija karsii teoksien hahmoilta esimerkiksi persoonallisia asusteita, vaan teoksien mallit ovat itse pukeutuneet esitetyllä tavalla. On kuitenkin syytä pohtia, miksi Hietanen on valinnut jokaisen teoksen malliksi henkilöitä, joilla on nähtävillä samankaltaisia geneerisen globaalien asun representaatioita, eikä juurikaan persoonallisuuteen tai identiteettiin viittaavia asusteita.

Hietaselle on tärkeää, että *Kyläläisiin* voi samaistua melkein mistä päin tahansa ja teoksista voi löytää jotain tutunoloista. Vaikka teokset ovat henkilökuvia, taiteilija kokee, että niistä on nähtävissä tuttuus. Teoksista voi tunnistaa omia tuttuja tai ne voivat edustaa jotain ihmisryhmää tai hahmoa. Harvoin teoksia tulkitaan vain henkilöinä itsenään. Hietanen kokee, että teoksien tekniikka ja materiaali korostaa usein katsojalle hahmojen tuttuuden tuntua, sillä nekin ovat monelle tuttuja. Hänellä ei kuitenkaan teoksia tehdessä ole mielessä teemoja tai aiheita, vaan hän kokee lähtökohtaisesti tekevänsä henkilökuvia. Hän kuitenkin tiedostaa, että teoksiin tulee väistämättä erilaisia teemoja, kun käsittelee erilaisia ihmisiä ja ihmisryhmiä. (Hietanen 2.6.2025.) *Kyläläiset* edustavat etenkin pukeutumisen myötä länsimaalaisuutta, jonka myötä he myös edustavat valkoisuutta. On siis pohdittava, ketkä voivat teoksiin samaistua ja löytää niistä jotain tuttua. Koska teoskokonaisuuden tarkoituksena on representoida laajemmin kyläyhteisön asukkaita ja yleisesti lähellä olevia ihmisiä eikä vain Hämeenkyrön asukkaita, laajempi representaatio eri identiteettejä ja persoonallisuuksia olisi hyvin merkittävää.

Syy hahmojen geneerisyyteen mahdollisesti on juuri haluttu vaikutelma tuttuudesta. Jokainen hahmo on melko pelkistetty ja arkinen, jolloin katsojan on mahdollista tunnistaa kyseisestä hahmosta jotain tuttua. Joko hahmoin voi itse samaistua, tai niistä on löydettävissä tuttujen ihmisten olemuksia. Jos teoksien piirteissä olisi vahvemmin identiteettiin tai persoonallisuuteen viittaavia piirteitä, niihin voisi olla vaikeampi samaistua. Toisaalta nykyisessä kokoonpanossaan *Kyläläisiin* ei kaikkien ole helppo samaistua, jolloin voidaan pohtia, kenen halutaan löytävän teoksista tuttua tai samaistuvan niihin. Samankaltaisia ihmisiä on toki helpompi lähestyä, sillä oletuksena on, että arvot ja mielipiteet mahdollisesti myös kohtaavat. Hahmojen samankaltaisuuteen voi vaikuttaa myös taiteilijan ja teoksen mallien kohtaamiseen liittyvä helppous. Myös taiteilijan on varmasti helpompi lähestyä samankaltaisia ihmisiä kuin hän itse on. Todennäköisesti tämä tapahtuu jopa tiedostamatta, sillä väistämättä oudoksumme ja välttelimme tuntematonta tai uhkaavaksi koettua.

Hietanen kertoo valikoivansa teoksien mallit vahvasti intuition pohjalta. Hänen valintaansa ohjaa tunne, mutta välillä se voi olla visuaalinenkin valinta. Koska hän ei tunne ihmisiä etukäteen, niin valintaan ei vaikuta ihmisen luonne tai elämäkokemukset. Ainoastaan päällepäin näkyvät asiat vaikuttavat mallin valintaan. Valintaan vaikuttaa vahvasti toistuvat kohtaamiset, sillä Hietanen lähestyy malleja vasta sitten kun hän on useamman kerran heidät kohdannut. Useimmiten hän kohtaa tietyn teoksen mallin samankaltaisessa tilanteessa useammin kuin kerran. (Hietanen 2.6.2025.) Koska mallien kohtaaminen on yhteydessä Hietasen arkeen, se rajoittaa jonkin verran paikkakunnan asukkaiden todenmukaista kuvaamista. Kohtaamispaikat rajoittuvat paikkoihin, missä Hietanen käy. Esimerkiksi valkoiset tai ei-saavutettavat tilat voivat toimia esteenä joidenkin ihmisryhmien kohtaamiselle, mikä voi selittää teoksien yksipuolista representaatiota.

Teokset eivät pyri kuvaamaan kaikkia yhteisön jäseniä, sillä se ei ole mahdollista näin pienessä mittakaavassa. Hämeenkyrössä asuu noin 10 000 asukasta (v. 2024), mutta teossarjassa on vain kymmenen hahmoa ("Kuntien avainluvut". Tilastokeskus www-sivu). Hietanen on kuitenkin alkanut kiinnittämään huomiota siihen, että hänen teoksensa luovat eräänlaista kuvaa siitä, ketä paikkakunnalla asuu. Mitä enemmän teoksia on syntynyt niin mallien valinnan ja tekemisen taustalla on yhä enemmän käsitys siitä, että hän valitsee tietynlaisia ihmisiä kuvattavaksi. Vaikka hän on miettinyt asiaa, Hietanen ei anna sen ohjata mallien valintaa. Hän kokee, että mallien valinta tapahtuu edelleen intuitiivisesti. Taiteilijalla ei ole mielessä etukäteen tietyn tyyppistä tai taustaista ihmistä, jonka haluaisi tulla kuvatuksi seuraavaan teokseen. (Hietanen 2.6.2025.) Koska teokset ovat hyvin yhdenmukaisia ja niissä on kaikissa selkeitä länsimaalaisuuden ja valkoisuuden representaatioita, on syytä pohtia kriittisesti mallien valintaan ja taiteilijan intuitioon vaikuttavia tekijöitä.

Etenkin teoskokonaisuuden luoma kuva valkoisesta ja länsimaalaisesta yhteisöstä on haitallinen, sillä se luo valkoisuusnormia. Sukupuolentutkija Faith Mkwesha sekä kuvataiteilija Sasha Huber tarkastelevat valkoisuusnormia kriittisesti. He huomauttavat että, kun kasvamme ympäristössä, jossa representaatiot ovat hyvin yksipuolisia ja poikkeavuus normeista on vähäistä, emme opi tarkastelemaan näitä normeja ja käytäntöjä kriittisesti. Meihin vaikuttaa jopa tiedostamatta erilaiset ennakkoluulot ja stereotypiat. Yhteiskunta, koulutus ja maailmankuva vaikuttavat siihen minkälaista kuvaa luomme ei-valkoisiksi rodullistetuista ihmisistä tai huomioidaanko heitä edes. Tulisi oppia purkamaan länsimaalaiset ja kolonialistiset tietämisen tavat, joita omaksutaan muodollisen koulutuksen ja epämuodollisen oppimisen kautta. Representaation monipuolistaminen ja moninaisuuden

lisääminen sekä syrjinnän estäminen auttavat meitä purkamaan visuaalisen ympäristön valkoisuusnormia. (Mkwesha & Huber 2021, 241–242.) *Kyläläisten* kohdalla erilaisten ihmisten esittäminen monipuolisesti olisi tärkeää, jotta teossarjan luoma mielikuva yhteisöllisyydestä ei olisi yksipuolinen ja syrjivä. *Kyläläisten* pienen määrän vuoksi ei ole mahdollista representoida jokaista yhteisön jäsentä. On kuitenkin huolestuttavaa, miten kapea representaatio yhteisöstä on nyt nähtävillä.

Etnisten suhteiden tutkijat Suvi Keskinen ja Minna Seikkula sekä sukupuolentutkija Faith Mkwesha korostavat, että valkoisuus ei ole yksiselitteisesti ihonväriin tai kehon ulkopuolisiin seikkoihin liittyvä tekijä. Valkoisuudessa on kyse keholle annetuista merkityksistä ja niistä syntyvistä valtarakenteista. (Keskinen ym. 2021, 60.) Valtarakenteita syntyy eri tiloissa. Tarkastelemalla kenet esitetään taiteessa ja miten voidaan pohtia siitä syntyviä valtarakenteita. *Kyläläisten* kohdalla valtarakenteita syntyy etenkin siinä, kenet luokitellaan kuuluvaksi osaksi yhteisöä ja kenet jätetään sen ulkopuolelle. Nykyisessä muodossaan yhteisö näyttäytyy muodostuvan länsimaalaisina ja valkoisina edustetuista ihmisistä. Mkwesha ja Huber kertovat, miten ei-valkoisiksi rodullistetut ihmiset näkyvät nykyään enemmän suomalaisessa visuaalisessa ympäristössä, kuten mainoksissa. Heidät on kuitenkin usein kuvattu valkoisen ihmisen kanssa. He ovat myös pienemmässä roolissa verrattuna valkoisiin. Haitallisten stereotyyppien purkaminen ja representaation monipuolistaminen vaatii muutosta etenkin valta-asemassa olevilta ihmisiltä. Myös valkoisuuden normin näkyväksi tekeminen on tärkeää, jotta voidaan puuttua rodulliseen epätasa-arvoon. (Mkwesha & Huber 2021, 235.)

Valkoisuuden normi taiteen historiassa on ongelmallinen. Valkoisuuteen on liitetty taiteessa merkityksiä puhtaudesta, siveydestä, hengellisyydestä, hyveellisyydestä ja vaatimattomuudesta, minkä vuoksi valkoisuus on myös mielletty kauniiksi ja ihanteelliseksi. (Dyer 1997, 68–72.) Sukupuolentutkija Leena-Maija Rossi huomauttaa, että myös suomalaisessa kulttuurissa tuotetaan käsitystä siitä, että ”oikea” suomalainen on valkoinen. Valkoisuudesta luodaan kuvaa tuttua ja turvallista etenkin suhteessa vieraaseen maahanmuuttajaan. (Rossi 2015, 131, 140.) Valkoisuuden normin purkaminen myös taiteessa on tärkeää, jotta ei enää tuoteta ajatusta valkoisuudesta ihanteena. Representaation monipuolistaminen auttaa syrjinnän estämisessä taiteen ja kulttuurin piireissä. Representaation monipuolistaminen valkoisuuden ulkopuolelle *Kyläläisissä* olisi selkeä vaikuttamisen keino.

4 Yhteenveto

Tutkielmani on käsitellyt kuvataiteilija Liisa Hietasen tekstiiliveistossarjan *Kyläläiset* vaikuttamisen keinoja ja representaatioita. *Kyläläiset* kuvaavat arkisen tuttavallisesti taiteilijan kotikaupungin Hämeenkyrön asukkaita. Tulkintojani vaikuttamisen keinoista ovat taustoittaneet käsityöaktivismiin eri lempeän kannanoton käytännöt. Vaikuttamisen keinoiksi on tutkielmassa tulkittu yhteisöllisyys, arkisuus ja tuttuus, hoiva sekä hidastaminen.

Tulkitsen tutkielmassa, että yhteisöllisyys on yksi tärkeimmistä *Kyläläisten* teemoista, mikä tulee ilmi muun muassa jo teossarjan nimestä. Yhteisöllisyyden esiintuominen on kanta-aottavaa, sillä se toimii järjestäytyntä yksinäisyyttä ja yksilöllistymistä vastaan. Yhteisöllisyys tulee teoksissa ilmi myös käsityön teemojen, kuten yhdessä tekemisen, niihin samaistumisen, muilta oppimisen ja käsityön verkkoyhteisöiden, kautta. Tulkitsen tutkielmassa myös erilaisia yhteisöjä *Kyläläisistä*, kuten koiranulkoiluttajien yhteisön, rock-musiikin yhteisön, luontoharrastajien yhteisön sekä eri ikäryhmien yhteisöt. Mielestäni merkittävintä *Kyläläisissä* on ajatus kohtaamisesta ja toisen huomioimisesta. Myös yhteisölle Hietasen esittämä saavutettava taide on vaikuttamisen keino, millä tulkitsen otettavan kantaa taiteen tilojen valta-asetelmiin. Tulkitsen, että teokset luovat yhteenkuuluvuutta kyläyhteisön kesken ja mahdollistavat toisten näkemisen. Yhteisöllisyyden eri muotojen esiintuominen osoittaa lähellä olevien ihmisten arvon.

Tulkitsen, että *Kyläläisten* hahmot esitetään teoksissa arkisesti. Arkisuus tulee ilmi *Kyläläisten* kuvaamisen tavasta, kuten hahmojen pukeutumisen, asusteiden, kantamuksien ja kuvattujen tapahtumien tavallisuudesta. Myös teoksissa käytetyt käsityötekniikat ja lankamateriaalit ovat arkisia ja tuttuja. Tulkitsen, että arjen esiin nostaminen on vaikuttamisen keino, sillä arjesta on tehty kuvaamisen arvoista ja teokset esittävät arjen ainutlaatuisuuden.

Tutkielmassa käsittelen hoivaa lähinnä tunteena ja ajattelutapana. Keho on oleellinen osa hoivan antamista ja saamista, minkä vuoksi hoiva korostuu teoksissa materiaalin ja tekniikan kehollisuuden myötä. Teoksista välittyy läheisyys, hitaus, vaivannäkö ja huolellisuus, mitkä ovat yhdistettävissä myös hoivan perusarvoihin. Ajan ja vaivan näkeminen *Kyläläisissä* malleina olleiden ihmisten kuvaamiseen on yksi hoivan muodoista. Materiaalin lämpö luo kuvaa lempeydestä ja pehmeystä, mitkä voidaan helposti liittää hoivaan. Myös käsityötekniikka on symbolinen huolehtimisen tapa, sillä käsitöitä tehdään usein muiden tarpeisiin, ne ovat ruumiillisia ja täynnä kosketuksia. Hoiva on liitetty myös ikääntyneiden ja perheiden hoivan representaatioihin, minkä avulla on korostettu hoivan kanta-aottavuutta.

Hoiva on sekä vaikuttamisen keino että representaatio. Hoivaavien ajatusten välittäminen herättää ajatuksia ikääntyneitä koskevasta hoivapolitiikasta ja hoivavajeesta, minkä tulkitsen tutkielmassa myös vaikuttamisen keinoksi.

Teoksissa käytetyt käsityötekniikat edustavat selkeästi hidastamisen teemoja, sillä teokset ovat hitaita valmistaa. Tulkitsen myös, että hidastamisen teemat, kuten arki, koti, hoiva, yhteisöllisyys ja paikallisuus, ovat läsnä myös *Kyläläisissä*. Tutkielmassa tulkitsen, miten hidastamisen teema on kantaaottava monella eri tavalla. Hidastaminen osoittaa arjen tärkeyden, pyrkii torjumaan tehokkuuden vaatimusta sekä kyseenalaistaa työnteon ensisijaisuuden. Hidastaminen vastustaa myös kapitalismia, sillä se kannustaa harkittuun elämäntapaan, jossa kulutusta ja tuotantoa hidastetaan. Hidas tekniikka merkitsee myös ajan laittamista toisen ihmisen näkemiseen ja hidasta tutustumista. Tulkitsen, että teokset edustavat hidastamisen avulla sosiaalisesti ja ekologisesti kestävämpää elämäntyyliä.

Tutkielmassa olen tuonut esiin erilaisia representaatioita, kuten ikääntyneitä, eri perhemuotoja ja imettämistä, nuoria ja nuorisokulttuuria sekä länsimaalaisuutta ja valkoisuutta. Tulkitsen, että joitakin normatiivisia representaatioita, kuten valkoisuus-, hetero-, sukupuoli-, perhe- ja ikänormeja, toistetaan. Toisaalta representaatioita, kuten hetero-, sukupuoli- ja perhenormeja, myös puretaan. Yhteisön luomisessa on tärkeää ottaa huomioon, miten se representoi jäseniään laadullisesti ja määrällisesti. Hietasen tekemiä intuitiivisia valintoja mallien valinnassa voidaan tarkastella kriittisesti representaatiotutkimuksen näkökulmasta.

Ikääntyneet ovat monipuolisesti edustettuna *Kyläläisissä* – ikääntyneitä on kymmenestä hahmosta neljä. Heidän esiintuomisensa tässä määrin korostaa heidän merkitystään yhteisön jäsenenä. Ikääntyneet esitetään *Kyläläisissä* juuri sellaisina kuin he ovat, mikä on erityisen arvokasta. Ikääntyvän ihmisen arjen apuvälineet, kuten kuulokoje ja potkupyörä tehdään näkyväksi, eikä niitä pyritä peittelemään. Etenkin ikääntyneiden esiintuominen on arvokasta, sillä he usein jäävät arjessa huomioimatta.

Tutkielmassa nostan esiin, miten *Juha-Matti ja Jenny*- sekä *Anna ja Edith* -teoksien perheiden representaatio vaikuttaa ensiksi hyvin normatiiviselta, sillä hoivan roolit esitetään sukupuolittuneesti. Nainen toimittaa ruumiillista hoivaa ja mies sosiaalista hoivaa. Toisaalta tulkitsen myös, että *Juha-Matti ja Jenny* voi näyttäytyä hoivaroolien tasa-arvoisuuden positiivisen muutoksen representaationa. Tutkielmassa tarkastelen teoksia myös vikuroiden, mikä mahdollistaa perheen muotojen normien kyseenalaistamisen. Vikuroinnin avulla pohdin esimerkiksi sateenkaari-, yksinhuoltaja- tai sijaisperheen mahdollisia representaatioita.

Tulkitsen myös *Raijan* perheen kuvaukseksi, jolloin koira ja nainen muodostavat lajirajat ylittävän perheen. Teos toimii tällöin normatiivista ihmiskeskeistä perheen käsitystä vastaan. Vikuroinnin avulla on mahdollista tuoda esiin normeista poikkeavia representaatioita, sillä teoksien tulkinta on niiden suhteen hyvin avoin. Tämänkaltaiset representaatiot ovat kuitenkin katsojan tulkinnasta kiinni, minkä vuoksi niiden vaikuttavuus jää vähäiseksi.

Esitän, että *Kyläläisten* nuoria representoidaan nuorisokulttuurin, kuten trendikkäiden vaatteiden, bändipaidan ja hupparin, keinoin. Tulkitsen myös, että *Kyläläisten* nuorten asut ovat tapa osoittaa persoonallisuutta tai yhteenkuuluvuutta johonkin yhteisöön tai alakulttuuriin, kuten rokkareihin. Asujen nuorekkuus, kuten collegehousut, koulureppu ja Aku Ankka -avainnauha, representoivat myös *Kyläläisten* ikää. Nuoret vahvistavat länsimaalaisen nuorisokulttuurin ja vaatetyyliä kautta länsimaalaisuuden representaatioita teoksissa.

Tulkitsen *Kyläläisten* edustavan länsimaalaisuutta ja valkoisuutta, vaikka hahmojen todellista etnisyyttä ei tiedetä. Länsimaalaisuus, ja sen myötä myös valkoisuus, tulee ilmi pukeutumisen tyylistä, joka edustaa globaalia asua, jonka piirteitä ovat geneeriset, hillityt, suhteellisen sukupuolineutraalit ja länsimaalaiset vaatteet. *Kyläläisten* eri ihmisryhmiä representoidaan kaikkia normatiivisesti pukeutumisen länsimaalaisuuden geneerisyyden myötä. Tulkitsen, että *Kyläläisiä* representoidaan yksipuolisesti etenkin etnisesti. Tämä osittain johtuu siitä, että teoksien määrä yhteisön todenmukaiseen kuvaamiseen on hyvin pieni. Representaation monipuolistaminen etenkin *Kyläläisten* luoman yhteisön sisällä olisi mielestäni kuitenkin tärkeää, jotta yhteisö koettaisiin inklusiivisena ja yhdenvertaisena ja jotta normeja voitaisiin purkaa.

Tutkimusta voisi jatkaa käsittelemällä laajemmin muitakin Hietasen teoksia, jotka korostavat arkisuutta sekä tekniikan ja materiaalin tuomia piirteitä. Perusteellisempi syventyminen teosten kohtaamiseen ja läsnäoloon eli vahvempi fenomenologisempi lähestymistapa olisi mahdollinen. Tällöin esimerkiksi materiaalin tuntuun liittyviin affekteihin voisi paneutua enemmän. *Kyläläiset*-teossarja on jatkuva, minkä vuoksi tutkimusta voisi laajentaa myöhemmin, kun teoksia on enemmän analysoitavana. Mahdollisesti jotkin aiheet ja teemat korostuisivat entisestään. Juuri kolme viikkoa ennen tutkielman valmistumista Hietanen julkaisi uusimman yhdennentoista *Kyläläisen*, *Laurin* (2025), omalla Instagram-tilillään ("Käy moikkaamassa Lauria..." 11.10.2025. [L]jiisa_hietanen Instagram-tili). *Lauri* soveltuisi erinomaisesti tutkielmani nuorison ja nuorisokulttuurin tulkintoihin. Toisaalta myös uusia aiheita ja tulkintoja tulee varmasti ilmi uusien *Kyläläisten* avulla. Jatkotutkimuksessa olisi

myös kiinnostavaa tarkastella tarkemmin tekstiiliveistoksia muotokuvan keinona ja pohtia minkälaisia muotokuvaamisen käytäntöjä *Kyläläiset* noudattavat tai haastavat.

Kuvaluettelo

KUVA 1. HIETANEN, LIISA, YKSITYISKOHTA TEOKSESTA <i>MIKKO</i> , 2024. VIRKKAUS, NEULONTA JA KIRJONTA, 135 X 60 X 85 CM. KUVA: ASSI AROMAA.	2
KUVA 2. HIETANEN, LIISA, YKSITYISKOHTA TEOKSESTA <i>DILARA</i> , 2023. VIRKKAUS, NEULONTA JA KIRJONTA, 160 X 50 X 50 CM. KUVA: ASSI AROMAA.	27
KUVA 3. HIETANEN, LIISA, YKSITYISKOHTA TEOKSESTA <i>WEIJO</i> , 2016. VIRKKAUS, NEULONTA JA KIRJONTA, 125 X 65 X 90 CM. KUVA: MARJO AROMAA.	32
KUVA 4. HIETANEN, LIISA, YKSITYISKOHTA TEOKSESTA <i>AULIS</i> , 2020. VIRKKAUS, NEULONTA JA KIRJONTA, 170 X 60 X 120 CM. KUVA: ASSI AROMAA.	33
KUVA 5. HIETANEN, LIISA, <i>WEIJO</i> , 2016. VIRKKAUS, NEULONTA JA KIRJONTA, 125 X 65 X 90 CM. KUVA: MARJAANA MALKAMÄKI. "WEIJO". LIISA HIETANEN WWW-SIVU.	35
KUVA 6. HIETANEN, LIISA, YKSITYISKOHTA TEOKSESTA <i>WEIJO</i> , 2016. VIRKKAUS, NEULONTA JA KIRJONTA, 125 X 65 X 90 CM. KUVA: ASSI AROMAA.	36
KUVA 7. HIETANEN, LIISA, <i>RAIJA</i> , 2018. VIRKKAUS, NEULONTA JA KIRJONTA, 150 X 70 X 100 CM. KUVA: MARJAANA MALKAMÄKI. "RAIJA". LIISA HIETANEN WWW-SIVU. & KÖNÖNEN, SIRKKA, <i>PIHAPUU SININEN</i> . VILLAP Aidan NEULEOHJE.	38
KUVA 8. HIETANEN, LIISA, YKSITYISKOHTA TEOKSESTA <i>RAIJA</i> , 2018. VIRKKAUS, NEULONTA JA KIRJONTA, 150 X 70 X 100 CM. KUVA: MARJAANA MALKAMÄKI. "RAIJA". LIISA HIETANEN WWW-SIVU. & KÖNÖNEN, SIRKKA, <i>PIHAPUU SININEN</i> . VILLAP Aidan NEULEOHJE.	40
KUVA 9. HIETANEN, LIISA, <i>MATTI</i> , 2013. VIRKKAUS, NEULONTA JA KIRJONTA, 170 X 65 X 45 CM. TAMPEREEN KAUPUNGIN KOKOELMA, TAMPERE. KUVA: ANTTI SOMPINMÄKI, TAMPEREEN TAIDEMUSEO. "MATTI". LIISA HIETANEN WWW-SIVU.	41
KUVA 10. HIETANEN, LIISA, YKSITYISKOHTA TEOKSESTA <i>AULIS</i> , 2020. VIRKKAUS, NEULONTA JA KIRJONTA, 170 X 60 X 120 CM. KUVA: ASSI AROMAA.	43
KUVA 11. HIETANEN, LIISA, <i>AULIS</i> , 2020. VIRKKAUS, NEULONTA JA KIRJONTA, 170 X 60 X 120 CM. KUVA: ASSI AROMAA.	44
KUVA 12. HIETANEN, LIISA, YKSITYISKOHTA TEOKSESTA <i>AULIS</i> , 2020. VIRKKAUS, NEULONTA JA KIRJONTA, 170 X 60 X 120 CM. KUVA: ASSI AROMAA.	45
KUVA 13. HIETANEN, LIISA, YKSITYISKOHTA TEOKSESTA <i>AULIS</i> , 2020. VIRKKAUS, NEULONTA JA KIRJONTA, 170 X 60 X 120 CM. KUVA: MARJO AROMAA.	46
KUVA 14. HIETANEN, LIISA, <i>ANNA JA EDITH</i> , 2016. VIRKKAUS, NEULONTA, KIRJONTA JA VILLAPAITA, 125 X 65 X 90 CM. KUVA: MARJAANA MALKAMÄKI. "ANNA AND EDITH". LIISA HIETANEN WWW-SIVU.	48
KUVA 15. HIETANEN, LIISA, <i>JUHA-MATTI JA JENNY</i> , 2019. VIRKKAUS, NEULONTA JA KIRJONTA, 135 X 115 X 65 CM. TAMPEREEN TAIDEMUSEON KOKOELMA, TAMPERE. KUVA: MARJAANA MALKAMÄKI. "JUHA-MATTI AND JENNY". LIISA HIETANEN WWW-SIVU.	49
KUVA 16. HIETANEN, LIISA, YKSITYISKOHTA TEOKSESTA <i>JUHA-MATTI JA JENNY</i> , 2019. VIRKKAUS, NEULONTA JA KIRJONTA, 135 X 115 X 65 CM. TAMPEREEN TAIDEMUSEON KOKOELMA, TAMPERE. KUVA: MARJAANA MALKAMÄKI. "JUHA-MATTI AND JENNY". LIISA HIETANEN WWW-SIVU.	50

- KUVA 17. HIETANEN, LIISA, INSTAGRAM JULKAISUN KUVAKAAPPAUS TEOKSESTA *JUHA-MATTI JA JENNY*, 2019. VIRKKAUS, NEULONTA JA KIRJONTA, 135 X 115 X 65 CM. TAMPEREEN TAIDEMUSEON KOKOELMA, TAMPERE. KUVA: LIISA HIETANEN. "JUHA-MATTI JA JENNY..." 1.7.2019. [L]IISA_HIETANEN INSTAGRAM-TILI. 51
- KUVA 18. HIETANEN, LIISA, YKSITYISKOHTA TEOKSESTA *ANNA JA EDITH*, 2016. VIRKKAUS, NEULONTA, KIRJONTA JA VILLAPAITA, 125 X 65 X 90 CM. KUVA: ASSI AROMAA. 57
- KUVA 19. HIETANEN, LIISA, *DILARA*, 2023. VIRKKAUS, NEULONTA JA KIRJONTA, 160 X 50 X 50 CM. KUVA: ASSI AROMAA. 63
- KUVA 20. HIETANEN, LIISA, *SUVI*, 2022. VIRKKAUS, NEULONTA JA KIRJONTA, 80 X 90 X 108 CM. TURUN KAUPUNGIN TAIDEKOKOELMA, TURKU. KUVA: ASSI AROMAA. 64
- KUVA 21. HIETANEN, LIISA, *VELI*, 2014. VIRKKAUS, NEULONTA JA KIRJONTA, 200 X 80 X 45 CM. KUVA: MARJAANA MALKAMÄKI. "VELI". LIISA HIETANEN WWW-SIVU. 67
- KUVA 22. HIETANEN, LIISA, *MIKKO*, 2024. VIRKKAUS, NEULONTA JA KIRJONTA, 135 X 60 X 85 CM. KUVA: ASSI AROMAA. 68
- KUVA 23. HIETANEN, LIISA, YKSITYISKOHTA TEOKSESTA *MIKKO*, 2024. VIRKKAUS, NEULONTA JA KIRJONTA, 135 X 60 X 85 CM. KUVA: ASSI AROMAA. 70
- KUVA 24. HIETANEN, LIISA, YKSITYISKOHTA TEOKSESTA *DILARA*, 2023. VIRKKAUS, NEULONTA JA KIRJONTA, 160 X 50 X 50 CM. KUVA: ASSI AROMAA. 73
- KUVA 25. HIETANEN, LIISA, YKSITYISKOHTA TEOKSESTA *DILARA*, 2023. VIRKKAUS, NEULONTA JA KIRJONTA, 160 X 50 X 50 CM. KUVA: ASSI AROMAA. 74

Lähteet

Arkistoaineistot

Assi Aromaan yksityisarkisto, Turku.

Pro gradu -tutkielman kokoelma.

Liisa Hietasen videohaastattelu. 2.6.2025.

Internet-lähteet

Flashbak www-sivu. <https://flashbak.com/life-size-crocheted-figures-by-liisa-hietanen-426495/> (viitattu 22.9.2025).

Kulttuuritoimitus www-sivu. <https://kulttuuritoimitus.fi/kirjoittaja/katri-kovasiipi/taiteilija-liisa-hietanen-kertoo-miten-langoista-syntyy-veistoksia-ja-mita-ne-tekijaltaan-vaativat/> (viitattu 30.5.2025).

Liisa Hietanen www-sivu. <https://liisahietanen.squarespace.com> (viitattu 23.9.2025).

[L]iisa_hietanen Instagram-tili. https://www.instagram.com/liisa_hietanen/ (viitattu 20.10.2025).

PodBean www-sivu. <https://www.podbean.com/pw/pbblog-8vhut-5a9bff> (viitattu 16.10.2025).

Suomen käsityön museo www-sivu.

<http://museonayttely.fi/nykytallennus/fi/10/2012/37/Kuvataiteilija+Liisa+Hietanen> (viitattu 30.5.2025).

Suomen Taiteilijaseura www-sivu. <https://www.artists.fi/fi/ajankohtaista/uutiset-ja-tapahtumat/liisa-hietanen-saa-suomen-taiteilijaseuran> (viitattu 30.5.2025).

Tilastokeskus www-sivu.

<https://stat.fi/tup/alue/kuntienavainluvut.html#?active1=SSS&year=2025> (viitattu 14.10.2025).

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto www-sivu. <https://tukes.fi/koti-ja-vapaa-aika/lasten-lelut-ja-tuotteet> (viitattu 19.10.2025).

Painamattomat opinnäytteet

University of Melbourne, Melbourne

- Fitzpatrick, Tal 2018. *Craftivism as DIY Citizenship: The Practice of Making Change*.
 Doctoral dissertation in Visual Art. <https://hdl.handle.net/11343/219289> (viitattu 30.4.2025).
- Tampereen ammattikorkeakoulu, Tampere
- Hietanen, Liisa 2012. *Virkattu ele – Veistomateriaalina lanka*. Kuvataiteen opinnäytetyö.
<https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2012060111177> (viitattu 27.9.2025).
- Jyväskylän yliopisto, Jyväskylä
- Hämäläinen, Sonja 2020. *Eläin, jota rakastin liikaa: koiran representaatio suomalaisessa taiteessa*. Taidehistorian maisterintutkielma. <https://urn.fi/URN:NBN:fi:jyu-202003182450> (viitattu 19.10.2025).
- Aalto-yliopisto, Espoo
- Myllyniemi, Sini 2016. *Pehmeää ja poliittista? Tekstiiliveistos Suomen nykytaidekentällä*.
 Taiteen maisterin opinnäytetyö. <https://urn.fi/URN:NBN:fi:aalto-201609224015>
 (viitattu 30.4.2025).
- Jyväskylän ammattikorkeakoulu, Jyväskylä
- Ruotsalainen, Melina 2017. *Äitien kokemuksia imetykskulttuurista*. Kätilötyön opinnäytetyö.
<https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2017060512324> (viitattu 19.10.2025).

Kirjallisuus

- Anderson, Benedict 1983. *Imagined Communities: Reflections on the Origin and Spread of Nationalism*. London: Verso.
- Anttonen, Anneli 2009. ”Hoivan yhteiskunnallistuminen ja politisoituminen”. *Hoiva. Tutkimus, politiikka ja arki*. Toim. Anneli Anttonen, Heli Valokivi & Minna Zechner. Tampere: Vastapaino, 54–98.
- Anttonen, Anneli & Zechner, Minna 2009. ”Tutkimuksen lähestymistapoja hoivaan”. *Hoiva. Tutkimus, politiikka ja arki*. Toim. Anneli Anttonen, Heli Valokivi & Minna Zechner. Tampere: Vastapaino, 16–53.
- Barnard, Malcom 2014. *Fashion Theory: An Introduction*. London: Routledge.
- Betterton, Rosemary 1996. *An Intimate Distance: Women, Artists and the Body*. London: Routledge.
- Betterton, Rosemary 2014. *Maternal Bodies in the Visual Arts*. New York: Manchester University Press.
- Carnicelli, Lauro, Miettinen, Anneli, Ravaska, Terhi, Räsänen, Tapio & Saarikallio-Torp, Miia 2024. *Impacts of a Paternity Leave Reform: Exploring Seasonality and*

- Heterogeneity in Fathers' Take-up of Parental Leave*. Helsinki: Kela.
<http://hdl.handle.net/10138/584951> (viitattu 27.2.2025).
- Cochrane, Lauren 2014a. "Bare Knees – 2014's Secret Stealth Trend". *The Guardian* 26.12.2014. <https://www.theguardian.com/fashion/fashion-blog/2014/dec/26/bare-knees-2014s-secret-stealth-trend> (viitattu 29.7.2025).
- Cochrane, Lauren 2014b. "How to Dress: Palm Prints". *The Guardian* 1.8.2014.
<https://www.theguardian.com/fashion/2014/aug/01/how-to-dress-palm-prints> (viitattu 29.7.2025).
- Cochrane, Lauren 2017. "Totally Tropical: How to Wear the Season's Hottest Trend". *The Guardian* 10.5.2017. <https://www.theguardian.com/fashion/2017/may/10/tropical-hottest-trend-high-street-summer-look> (viitattu 29.7.2025).
- Corbett, Sarah 2017. *How to Be a Craftivist: The Art of Gentle Protest*. London: Unbound.
- Cudworth, Erika 2011. *Social Lives with Other Animals: Tales of Sex, Death and Love*. Hampshire: Palgrave Macmillan.
- Davis, Joanna R. 2004. "Bad Breast-Feeders/Good Mothers: Constructing the Maternal Body in Public". *Berkeley Journal of Sociology: A Critical Review* 48, 50–73.
- Derrida, Jacques 2020 [2006]. *Eläin joka siis olen*. Toim. Marie-Louise Mallet. Alkup. *L'animal que donc je suis*. Suom. Anna Tuomikoski. Helsinki: Tutkijaliitto.
- Dyer, Richard 1997. *White*. London: Routledge.
- Eerola, Petteri, Närvi, Johanna & Lammi-Taskula, Johanna 2022. "Can Fathers' Leave Take-up Dismantle Gendered Parental Responsibilities?: Evidence From Finland". *Journal of Family Research* 34(3), 958–982.
- Eicher, Joanne B. 2021. "Dress, the Senses, and Public, Private, and Secret Selves". *Fashion Theory* 25(6), 777–797. <https://doi.org/10.1080/1362704X.2020.1829849> (viitattu 13.10.2025).
- Ferrier, Morwenna 2016. "Rainbow Children: How the Dip-dye Trend Has Gone from Shocking to Mainstream". *The Guardian* 3.4.2016.
<https://www.theguardian.com/fashion/2016/apr/03/peak-dip-dye-kim-kardashian-hipster-hairstyle> (viitattu 29.7.2025).
- Fox, Rebekah 2006. "Animal Behaviours, Post-human Lives: Everyday Negotiations of the Animal–Human Divide in Pet-keeping". *Social & Cultural Geography* 7(4), 525–537.
- Friedman, Vanessa 2024. "Why Are People Still Buying Ripped Jeans?". *The New York Times* 4.11.2024. <https://www.nytimes.com/2024/11/04/style/ripped-jeans-distressed-denim.html> (viitattu 29.7.2025).

- Garwol, Katarzyna 2024. "Instagram as a Communication Space for Painters". *Images* 36(45), 224–233. <https://doi.org/10.14746/i.2024.36.45.12> (viitattu 18.10.2025).
- Gauntlett, David 2011. *Making Is Connecting: The Social Meaning of Creativity, from DIY and Knitting to YouTube and Web 2.0*. Cambridge: Polity Press.
- Gonzales, Laura Fitzwater 2018. "Framing Breastfeeding as 'Natural': Implications for Mother's Identities". *Breastfeeding and Culture: Discourses and Representations*. Ed. Ann Marie Short, Abigail L. Palko & Dionne Irving. Bradford: Demeter Press, 285–305.
- Hancock II, Joseph H. 2018. "Cargo Pants: The Transnational Rise of the Garment that Started a Fashion War". *Transglobal Fashion Narratives: Clothing Communication, Style Statements and Brand Storytelling*. Ed. Anne Peirson-Smith & Joseph H. Hancock II. Bristol: Intellect, 327–340.
- Hannus, Hanna 2022. "Ihmisen kokoinen kohtaaminen". *Taiteilija-lehti* 30.11.2022. <https://taiteilijalehti.fi/ihmisen-kokoinen-kohtaaminen> (viitattu 2.6.2025).
- Haveri, Minna 2016. *Pehmeä taide. Lankatekniikat kuvataideilmallisessa*. Helsinki: Maahenki.
- Hoppania, Hanna-Kaisa, Karsio, Olli, Näre, Lena, Olakivi, Antero, Sointu, Liina, Vaittinen, Tiina & Zechner, Minna 2016. *Hoivan arvoiset. Vaiva yhteiskunnan ytimessä*. Helsinki: Gaudeamus.
- Hyttinen, Laura-Maria & Lepistö, Anna 2023. *Herkkää arkea. Erityisherkkänä työssä ja vapaalla*. Helsinki: Kirjapaja.
- Irni, Kuura 2020. "Queer-visioita lajirajat ylittävistä perheistä ja läheissuhteista". *Perhe- ja läheissuhteet sateenkaaren alla*. Toim. Annukka Lahti, Kia Aarnio, Anna Moring & Jenni Kerppola. Helsinki: Gaudeamus, 214–292.
- Irvine, Leslie & Cilia, Laurent 2017. "More-than-human families: Pets, people, and practices in multispecies households". *Sociology Compass* 11(2). <https://doi.org/10.1111/soc4.12455> (viitattu 19.5.2025).
- Kangasniemi, Tomi 2024. "Hämeenkyrössä monella kyläläisellä on kaksoisolento – erottaisitko nämä oikeista ihmisistä?". *Helsingin Uutiset* 28.8.2024. <https://www.helsinginuutiset.fi/teemat/7322594> (viitattu 4.6.2025).
- Kangaspunta, Seppo 2011. "Traditionaalista yhteisöstä verkkoyhteisyyteen". *Yksilöllinen yhteisöllisyys. Avaimia yhteisöllisyyden muutoksen ymmärtämiseen*. Toim. Seppo Kangaspunta. Tampere: Tampere University Press, 15–34.
- Kangaspunta, Seppo, Aro, Jari & Saastamoinen, Mikko 2011. "Epilogi: Yhteisyyden jatkumo". *Yksilöllinen yhteisöllisyys. Avaimia yhteisöllisyyden muutoksen*

- ymmärtämiseen*. Toim. Seppo Kangaspunta. Tampere: Tampere University Press, 245–266.
- Keskinen, Suvi, Mkwesha, Faith & Seikkula, Minna 2021. ”Teoreettisen keskustelun avaimet – Rasismi, valkoisuus ja koloniaalisuuden purkaminen”. *Rasismi, valta ja vastarinta. Rodullistaminen, valkoisuus ja koloniaalisuus Suomessa*. Toim. Suvi Keskinen, Minna Seikkula & Faith Mkwesha. Helsinki: Gaudeamus, 45–68.
- Kokko, Sirpa 2007. *Käsityöt tyttöjen kasvatuksessa naisiksi*. Joensuun yliopiston kasvatustieteellisiä julkaisuja 118. Joensuu: Joensuun yliopisto.
- Kontturi, Katve-Kaisa 2017. ”Crafting Relational Activism: Political Potentials of Communal Making in Contemporary Australia”. *New Worlds: Frontiers, Inclusions, Utopias*. Ed. Claudia Mattos Avolese & Roberto Conduru. São Paulo: Comitê Brasileiro de História da Arte, Comité International de l’Histoire de l’Art & Vasto, 271–282.
- Kouhia, Anna 2023. ”Crafts in the Time of Coronavirus: Pandemic Domestic Crafting in Finland on Instagram’s Covid-Related Craft Posts”. *M/C Journal* 26(6). <https://doi.org/10.5204/mcj.2932> (viitattu 8.10.2025).
- Kytömäki, Anni 2022. ”Maan alla virtaavat juuret”. *Liisa Hietanen. Käänteissä*. Toim. Liisa Hietanen, Virpi Nikkari & Marjut Villanueva. Tampere: Liisa Hietanen & Tampereen taidemuseo, 12–17.
- Lammi-Taskula, Johanna & Salmi, Minna 2016. ”Perhe, työ ja sukupuoli”. *Sukupuolikysymys*. Toim. Marita Husso & Risto Heiskala. Helsinki: Gaudeamus, 161–184.
- Lippard, Lucy R. 1997. *The Lure of the Local: Senses of Place in a Multicentered Society*. New York: The New Press.
- Lloyd, Dana 2018. ”Legal Representations of Breastfeeding: On Angela Ames and Sex Discrimination”. *Breastfeeding and Culture: Discourses and Representations*. Ed. Ann Marie Short, Abigail L. Palko & Dionne Irving. Bradford: Demeter Press, 206–225.
- Luutonen, Marketta 1999. *Elämän kirjo neuleissa. Kuva tekstiilitaiteilija Sirkka Könöestä*. Helsinki: Akatiimi.
- Lövgren, Karin 2016. ”Comfortable and Leisurely: Old Women on Style and Dress”. *Journal of Women & Aging* 28(5), 372–385. <https://doi.org/10.1080/08952841.2015.1018029> (viitattu 19.10.2025).
- Mattinen, Kati 2022. *Perhevapaat käytännönläheisesti*. Helsinki: Kauppakamari.
- Maynard, Margaret 2004. *Dress and Globalisation*. Manchester: Manchester University Press.

- McCormack, Catherine 2021. *Women in the Picture: Women, Art and the Power of Looking*. London: Icon Books.
- Mkwesha, Faith & Huber, Sasha 2021. ”Representaatioiden uudelleenarviointia – Rasisminvastaisuus ja taideaktivismi dekoloniaalista näkökulmasta”. *Rasismi, valta ja vastarinta. Rodullistaminen, valkoisuus ja koloniaalisuus Suomessa*. Toim. Suvi Keskinen, Minna Seikkula & Faith Mkwesha. Helsinki: Gaudeamus, 225–243.
- Nadasen, Premilla 2023. *Care: The Highest Stage of Capitalism*. Chicago: Haymarket Books.
- Norwood, Kristen & Turner, Paaige K. 2013. ”The Breast Is (Always) for Sex: Breastfeeding Discourse in Response to May 21, 2012 *TIME Magazine* Cover”. *Qualitative Research Reports in Communication* 14(1), 79–86.
- Parker, Rozsika 1989 [1984]. *The Subversive Stitch: Embroidery and the Making of the Feminine*. London: The Women’s Press.
- Parkins, Wendy & Craig, Geoffrey 2006. *Slow Living*. Oxford: Berg.
- Perttula, Janita 2018. ”Käsityöaktivismi osallistaa ja aktivoi ajattelemaan”. *Aikuiskasvatus* 2, 140–147. <https://doi.org/10.33336/aik.88335> (viitattu 1.9.2025).
- Pietiläinen, Marjut & Attila, Henna 2025. ”Sukupuolten tasa-arvon toteutuminen perheiden työnjaossa ja päätöksenteossa”. *Tasa-arvobarometri 2024*. Toim. Marjut Pietiläinen, Henna Attila, Miina Keski-Petäjä & Sara Koivuranta. Helsinki: Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskus, 107–128.
- Rossi, Leena-Maija 2003. *Heterotehdas. Televisiomainonta sukupuolituotantona*. Helsinki: Gaudeamus.
- Rossi, Leena-Maija 2010. ”Esityksiä, edustamista ja eroja: Representaatio on politiikkaa”. *Representaatio. Tiedon kivijalasta tieteiden työkaluksi*. Toim. Tarja Knuutila & Aki Petteri Lehtinen. Helsinki: Gaudeamus, 261–275.
- Rossi, Leena-Maija 2015. *Muuttuva sukupuoli. Seksuaalisuuden, luokan ja värin politiikkaa*. Helsinki: Gaudeamus.
- Rugoff, Ralph 2014. ”The Human Factor”. *The Human Factor: The Figure in Contemporary Sculpture*. Ed. Ralph Rugoff. London: Hayward Publishing, 8–19.
- Ruohonen, Johanna 2010. ”Kansallistaiteesta graffitiin. Maalaus julkisena taiteena Suomessa”. *Kuinka tehdä taidehistoriaa?* Toim. Minna Ijäs, Altti Kuusamo & Riikka Niemelä. Turku: Utukirjat, 73–97.
- Ryynänen, Max & Sysser, Anna-Sofia 2021. ”Making Sense of ’Tropical’ Kitsch”. *Contemporary Aesthetics* 19(1). <https://contempaesthetics.org/2021/01/08/making-sense-of-tropical-kitsch/> (viitattu 20.10.2025).

- Saastamoinen, Mikko 2011. ”Intensiivistyvä yksilöllistyminen ja sosiaalisuuden muuttuvat muodot”. *Yksilöllinen yhteisöllisyys. Avaimia yhteisöllisyyden muutoksen ymmärtämiseen*. Toim. Seppo Kangaspunta. Tampere: Tampere University Press, 61–91.
- Salmia, Tiina 2021. ”Marcello the Dog and More-Than-Human Family in Elina Brotherus’s Self-Portraits from the Series Carpe Fucking Diem”. *Trace: Journal for Human-Animal Studies* 7, 46–68. <https://doi.org/10.23984/fjhas.99338> (viitattu 25.4.2025).
- Sastramidjaja, Yatun 2016. ”’The Bright-Haired Community’: A Study of People with Bright-Colored Hair”. *ISW Journal* 5.5.2016. <https://iswjournal.nl/youth/the-bright-haired-community-a-study-of-people-with-bright-colored-hair/> (viitattu 19.10.2025).
- Sillanpää, Anna 2017. ”Taiteilija innostui virkkaamaan lämpöpatterin, jatkojohdon ja veljensä”. *Kodin Kuvalehti* 9.2.2017. <https://www.kodinkuvalehti.fi/artikkeli/lue/ilmiot/taiteilija-innostui-virkkaamaan-lampopatterin-jatkojohdon-ja-veljensa> (viitattu 30.5.2025).
- Siukonen, Jyrki 2022. ”Ohuen langan varassa”. *Liisa Hietanen. Käänteissä*. Toim. Liisa Hietanen, Virpi Nikkari & Marjut Villanueva. Tampere: Liisa Hietanen & Tampereen taidemuseo, 21–25.
- Slone, Isabel 2024. ”Hiding in Plain Sight: America’s Obsession With Camouflage is a Sign of Paranoid Times”. *The Guardian* 14.12.2024. <https://www.theguardian.com/fashion/2024/dec/14/hunting-camouflage-fashion-trend> (viitattu 8.8.2025).
- Säilävaara, Jenny 2023. ”Pitkäkestoinen imetys hoivan mittarina”. *Hoivan pimeä puoli*. Toim. Tiina Sihto & Paula Vasara. Helsinki: Gaudeamus, 129–143.
- Säilävaara, Jenny & Mehtätalo, Hilikka 2020. ”Sopivuus, oikeus ja terveys. Pitkäkestoinen imetys ja julkinen imetys mediateksteissä”. *Sosiologia* 57(4), 386–402.
- Taylor, Erin N. & Wallace, Lora Ebert 2012. ”For Shame: Feminism, Breastfeeding Advocacy, and Maternal Guilt”. *Hypatia* 27(1), 76–98.
- The Care Collective [Chatzidakis, Andreas, Hakim, Jamie, Littler, Jo, Rottenberg, Catherine & Segal, Lynne] 2025 [2020]. *Hoivamanifesti. Keskinäisen riippuvaisuuden politiikka*. Alkup. *The Care Manifesto: The Politics of Interdependence*. Suom. Elina Halttunen-Riikonen & Anna Ovaska. Tampere: Niin & näin.
- Tom Bass Sculpture Studio School 2020. ”Talking Practice: Liisa Hietanen”. *Sculpture Club Journal* 3.11.2020. <https://www.sculptureclubjournal.com/journal/liisa-hietanen> (viitattu 3.9.2025).

- Turney, Joanne 2009. *The Culture of Knitting*. Oxford: Berg.
- Vasara, Paula 2023. ”Paikoillaan vanhenemisen varjopuolella”. *Hoivan pimeä puoli*. Toim. Tiina Sihto & Paula Vasara. Helsinki: Gaudeamus, 81–104.
- Vasara, Paula & Sihto, Tiina 2023. ”Johdanto”. *Hoivan pimeä puoli*. Toim. Tiina Sihto & Paula Vasara. Helsinki: Gaudeamus, 9–18.
- Vänskä, Annamari 2006. *Vikuroivia vilkaisuja. Ruumis, sukupuoli, seksuaalisuus ja visuaalisen kulttuurin tutkimus*. Helsinki: Taidehistorian seura – Föreningen för konsthistoria.
- Ward, L. Monique, Merriwether, Ann & Caruthers, Allison 2006. ”Breasts Are for Men: Media, Masculinity Ideologies, and Men’s Beliefs About Women’s Bodies”. *Sex Roles* 55, 703–714. <https://doi.org/10.1007/s11199-006-9125-9> (viitattu 28.3.2025).
- Weaver, Harlan 2015. ”Pit Bull Promises: Inhuman Intimacies and Queer Kinships in an Animal Shelter”. *A Journal of Lesbian and Gay Studies* 21(2–3), 343–363.
- Weeks, Jeffrey, Heaphy, Brian & Donovan, Catherine 2001. *Same Sex Intimacies: Families of Choice and Other Life Experiments*. London: Routledge.
- Wellesley-Smith, Claire 2015. *Slow Stitch: Mindful and Contemplative Textile Art*. London: Batsford.
- Wilson, Katherine 2017. *Tinkering: Australians Reinvent DIY Culture*. Clayton: Monash University Publishing.
- Ypyä, Reija 2016. ”Vau, mitä lankataidetta! Liisa Hietanen virkkaa hilpeitä veistoksia”. *ET-lehti* 9.11.2016. <https://www.ettlehti.fi/artikkeli/vapaa-aika/kasityot/vau-mita-lankataidetta-liisa-hietanen-virkkaa-hilpeita-veistoksia> (viitattu 30.5.2025).
- Zechner, Minna & Valokivi, Heli 2009. ”Hoivan tarve ja vanhan ihmisen toimintakyky”. *Hoiva. Tutkimus, politiikka ja arki*. Toim. Anneli Anttonen, Heli Valokivi & Minna Zechner. Tampere: Vastapaino, 154–175.